

Τμήμα Κοινωνικής
Εργασίας

Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Σχολή Επιστημών Υγείας

Πτυχιακή Εργασία

«Οι αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση της κάνναβης:
μια ποιοτική προσέγγιση»

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του πτυχίου Κοινωνικής Εργασίας

ΖΕΚΘΙ ΠΑΟΛΙΝΑ

A.M. YK5539

ΖΕΡΒΑΚΗ ΕΛΕΝΗ

A.M. YK5540

ΡΟΥΣΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΑΦΑΗΛ

A.M. YK5553

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: ΣΜΥΡΝΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

Ηράκλειο, Μάρτιος 2023

**Copyright@ 2023 Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥ, ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ.
<http://www.teicrete.gr/koinerg/koinwnikis.html>**

Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Π.Ε. αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία των συγγραφέων, της επιβλέπουσας καθηγήτριας και του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας και προστατεύονται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα).

«Οι αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση της κάνναβης: Μια ποιοτική προσέγγιση»

Δήλωση τήρησης της ακαδημαϊκής δεοντολογίας

Οι υπογράφωντες φοιτητές του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του
ΤΕΙ Κρήτης

δηλώνω/νουμε υπεύθυνα ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο:

«Οι αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση της κάνναβης: μια ποιοτική
προσέγγιση»

είναι στο σύνολό της προϊόν δικής μας δουλειάς και ότι όλες οι πηγές που έχουν
χρησιμοποιηθεί αναφέρονται πλήρως. Επίσης δηλώνουμε ότι δεν αποτελεί προϊόν
οποιασδήποτε εξωτερικής μη αδειοδοτημένης βοήθειας και ότι δεν έχει υποβληθεί σε
οποιοδήποτε ίδρυμα ή οργανισμό προς αξιολόγηση, ούτε έχει δημοσιευθεί στο παρελθόν
μέρος αυτής ή στο σύνολό της.

Υπογραφή

Υπογραφή

Υπογραφή

Ονοματεπώνυμο

Ονοματεπώνυμο

Ονοματεπώνυμο

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας ποιοτικής μελέτης που διερεύνησε τη στάση των φοιτητών του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου απέναντι στη χρήση κάνναβης. Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε θεματική ανάλυση, η οποία συλλέχτηκε μέσω της καταγραφής αντιλήψεων των φοιτητών. Η έρευνα επικεντρώθηκε σε οκτώ άξονες έρευνας και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι φοιτητές τείνουν να εξισώνουν τη χρήση κάνναβης με άλλες ουσίες που διακινούνται και να την αντιλαμβάνονται ως ναρκωτικό με εύκολη πρόσβαση. Οι φοιτητές χρησιμοποιούν επίσης την κάνναβη ως μέσο κοινωνικοποίησης και αποδοχής και τείνουν να τη βλέπουν ως πύλη εισόδου για άλλες ουσίες. Η μελέτη διαπίστωσε ότι υπάρχει έλλειψη ενός κοινά αποδεκτού ορισμού της περιστασιακής και συστηματικής χρήσης κάνναβης και ότι οι περιστασιακοί χρήστες διατρέχουν κίνδυνο ψυχοσωματικής εξάρτησης και οικονομικής αστάθειας. Η έρευνα ανέδειξε επίσης τους κινδύνους που συνδέονται με την εμμονική αναζήτηση κάνναβης και εντόπισε υποκειμενικές αντιλήψεις σχετικά με τους κινδύνους της νομιμοποίησης της κάνναβης. Η μελέτη παρέχει πολύτιμες γνώσεις σχετικά με τη στάση των φοιτητών απέναντι στη χρήση κάνναβης και μπορεί να καθοδηγήσει τη μελλοντική έρευνα σε αυτόν τον τομέα.

Λέξεις κλειδιά: κάνναβη, φοιτητές, αντιλήψεις, ποιοτική μελέτη.

ABSTRACT

This present dissertation presents the results of a qualitative study that investigated the attitudes of students at the Hellenic Mediterranean University towards cannabis use. Thematic analysis was used to analyze the data, which was collected through the recording of opinions and perceptions of the students. The research focused on eight axes of investigation, and the results showed that students tend to equate cannabis use with other trafficked substances, and perceive it as an easy-access drug. Students also use cannabis as a means of socialization and acceptance and tend to view it as a gateway for other substances. The study found that there is a lack of a commonly accepted definition of occasional and systematic cannabis use, and that occasional users are at risk of psychosomatic dependence and financial instability. The research also highlighted the risks associated with the obsessive search for cannabis, and identified subjective perceptions regarding the dangers of cannabis legalization. The study provides valuable insights into the attitudes of students towards cannabis use and can guide future research in this area.

Keywords: cannabis, students, perceptions, qualitative research.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θέλουμε να εκφράσουμε τις θερμές μας ευχαριστίες σε όλους τους φοιτητές που συμμετείχαν στις ερευνητικές συνεντεύξεις, καταθέτοντας τις απόψεις τους και τη σχετική με το θέμα της έρευνας εμπειρία τους, για την εμπιστοσύνη τους και τη συμβολή τους με τρόπο καθοριστικό στην πραγματοποίησή της. Θέλουμε, επίσης, να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα την καθηγήτρια και επόπτριά μας κ. Μαρία Σμυρνάκη για τη συνεργασία μας σε όλη τη διενέργεια της ερευνητικής αυτής εργασίας, τη στήριξή της σε όλα της τα στάδια, από την αρχική σύλληψή της με τη συζήτηση γύρω από το θέμα της, τη διαμόρφωση του στόχου της και την καθοδήγησή της στη συγγραφή και στη διόρθωση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iv
ABSTRACT	v
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	vi
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ / ΣΧΗΜΑΤΩΝ	4
ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ - ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΡΩΝ	3
1.1. Τι είναι η κάνναβη;	3
1.2. Η χρήση κάνναβης ως κοινή πρακτική μεταξύ σπουδαστών της τριτοβάθμιας 4	4
1.3. Κυρίαρχοι λόγοι χρήσης της κάνναβης για ψυχαγωγικούς σκοπούς.....4	4
1.3.1. Η ψυχαγωγική χρήση της κάνναβης	4
1.3.2. Οικογένεια και άλλοι στρεσογόνοι παράγοντες.....5	5
1.3.3. Άσκηση πίεσης από συμφοιτητές ή/και συνομήλικους	6
1.4. Οφέλη της νομιμοποίησης της χρήσης κάνναβης.....8	8
1.4.1. Οικονομικά οφέλη της νομιμοποίησης της χρήσης κάνναβης.....8	8
1.4.2. Τα οφέλη της νομιμοποίησης για τους κρατικούς θεσμούς.....8	8
1.5. Οφέλη και γενικά στοιχεία για τη Φαρμακευτική χρήση κάνναβης.....9	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΚΑΝΝΑΒΗΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ..... 11	11
2.1. Αρνητικές επιπτώσεις της χρήσης κάνναβης στην ανθρώπινη υγεία.....11	11
2.1.1. Βίαη συμπεριφορά	11
2.1.2. Κακή ψυχική υγεία.....12	12
2.1.3. Βλάβη λειτουργικότητας.....13	13
2.1.4. Κακές κοινωνικές σχέσεις.....14	14
2.2. Θετικές επιδράσεις της χρήσης κάνναβης στην ψυχική υγεία.....15	15
2.2.1. Βελτίωση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης.....15	15
2.2.2. Βελτίωση των συμπτωμάτων της κατάθλιψης.....15	15
2.2.3. Βελτίωση της λειτουργίας.....16	16
2.2.4. Μηχανισμός αντιμετώπισης.....16	16
2.2.5. Βοηθά τις ακαδημαϊκές επιδόσεις.....17	17
2.2.6. Μείωση του άγχους.....17	17

2.2.7. Ταυτότητα και αυτοπεποίθηση	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΝΝΑΒΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ...	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	26
4.1. Μεθοδολογία έρευνας	26
4.1.2. Σκοπός της έρευνας.....	26
4.1.3. Ερευνητικό ερώτημα.....	26
4.1.4. Επιλογή της κατάλληλης μεθόδου έρευνας	26
4.1.5. Μέσα συλλογής δεδομένων	27
4.1.6. Δείγμα της έρευνας	28
4.1.6.1. Διαδικασία επιλογής συμμετεχόντων	29
4.1.7. Ερευνητική διαδικασία.....	30
4.1.8. Μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων.....	31
4.1.9. Ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα	33
4.2. Αποτελέσματα της έρευνας.....	34
4.2.1. Θεματικές ανά άξονα διερεύνησης	35
4.2.2. 1ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση κάνναβης από φοιτητές και την προσβασιμότητα	38
4.2.3. 2ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση κάνναβης στο κοινωνικό περιβάλλον των φοιτητών	39
4.2.4. 3ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη σχέση κάνναβης με νόμιμες και παράνομες ουσίες.....	40
4.2.5. 4ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη περιστασιακή και τη συστηματική χρήση κάνναβης	41
4.2.6. 5ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη περιστασιακή χρήση, τα αίτια και τους κινδύνους αυτής	43
4.2.7. 6ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τα αίτια και τους κινδύνους της συστηματικής χρήσης.....	44
4.2.8. 7ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τον προσδιορισμό της εξάρτησης, τα στάδια, την αιτιολογία και τις συνέπειες αυτής.....	45
4.2.9. 8ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη νομιμοποίηση της κάνναβης.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	49
5.1. Σχολιασμός.....	49

5.2. Συμπεράσματα.....	55
BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	59
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: «ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ».....	68
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: «ΕΝΤΥΠΟ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ»	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: «ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ»	72

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ / ΣΧΗΜΑΤΩΝ

- Εικόνα 1: Διαδεδομένοι τρόποι χρήσης κάνναβης.- Ανάδειξη της προτιμησιακής επιλογής στην χρήση στα πλαίσια συνάθροισης πολλαπλών προσώπων (Πηγή: Lum κ.ά. 2019).....4
- Εικόνα 1: Οικονομικά οφέλη από την νομιμοποίηση της χρήσης κάνναβης στις Η.Π.Α. – Ραγδαία αύξηση φορολογικών εσόδων, (Πηγή: Khanal κ.ά. 2021)9
- Εικόνα 1: Κυρίαρχα αντιληπτά οφέλη από τη χρήση κάνναβης (Πηγή: Moltke κ.ά. 2021).9

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Κατηγοριοποίηση αναγνωρισμένων θεματικών ανά άξονα διερεύνησης, (Πηγή: Ιδία επεξεργασία)	36
---	----

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η χρήση κάνναβης έχει γίνει όλο και πιο δημοφιλές θέμα έρευνας τα τελευταία χρόνια. Η νομιμοποίηση της κάνναβης τόσο για ιατρικούς όσο και για ψυχαγωγικούς σκοπούς σε αρκετές χώρες έχει οδηγήσει σε αύξηση της χρήσης της, ειδικά μεταξύ των νεαρών ενηλίκων. Η κάνναβη είναι το πιο συχνά χρησιμοποιούμενο παράνομο ναρκωτικό παγκοσμίως και η επικράτηση της χρήσης της μεταξύ των φοιτητών έχει αυξηθεί τις τελευταίες δεκαετίες (Arria κ.ά. 2013). Σε αυτό το πλαίσιο, η κατανόηση των στάσεων και των αντιλήψεων των νεαρών ενηλίκων σχετικά με τη χρήση κάνναβης είναι υψίστης σημασίας.

Στόχος της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να διερευνήσει τη στάση των φοιτητών του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου απέναντι στη χρήση κάνναβης. Κεντρικός στόχος αυτής της έρευνας είναι να απαντηθεί το εξής ερώτημα: Ποιες αντιλήψεις προκύπτουν μεταξύ των φοιτητών σχετικά με τη χρήση κάνναβης; Για την επίτευξη αυτού του στόχου, θα χρησιμοποιηθεί μια ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση για την καταγραφή των αντιλήψεων των φοιτητών σχετικά με τη χρήση κάνναβης.

Η πρωτοτυπία και η χρησιμότητα αυτής της μελέτης έγκειται στη συμβολή της στην υπάρχουσα βιβλιογραφία σχετικά με τη στάση των νεαρών ενηλίκων απέναντι στη χρήση κάνναβης. Αν και έχουν διεξαχθεί αρκετές μελέτες για αυτό το θέμα, οι περισσότερες από αυτές είχαν ποσοτικό χαρακτήρα και επικεντρώθηκαν στα ποσοστά επικράτησης της χρήσης κάνναβης μεταξύ των φοιτητών (Arria κ.ά. 2013· Nahapetyan κ.ά. 2013). Λίγες μελέτες έχουν διερευνήσει τις στάσεις και τις αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση κάνναβης χρησιμοποιώντας μια ποιοτική προσέγγιση.

Αυτή η μελέτη θα χρησιμοποιήσει θεματική ανάλυση για την ανάλυση των δεδομένων που συλλέγονται μέσω της καταγραφής των αντιλήψεων των φοιτητών. Η χρήση της θεματικής ανάλυσης σε αυτή τη μελέτη είναι συνεπής με προηγούμενη έρευνα που έχει διερευνήσει τις στάσεις των φοιτητών απέναντι στη χρήση ναρκωτικών (Bolin κ.ά. 2017). Η μελέτη θα επικεντρωθεί σε οκτώ άξονες έρευνας, συμπεριλαμβανομένης της εξίσωσης της χρήσης κάνναβης με τη χρήση διακινούμενων ουσιών, της ευκολίας πρόσβασης στην κάνναβη, της χρήσης της κάνναβης ως μέσου κοινωνικοποίησης και αποδοχής, της επίδρασης της χρήσης κάνναβης στην αποδοχή της χρήσης άλλων ουσιών από τον χρήστη, τον ορισμό της περιστασιακής και συστηματικής χρήσης κάνναβης, τους κινδύνους που συνδέονται με την

περιστασιακή χρήση κάνναβης, τα χαρακτηριστικά της εξάρτησης από την κάνναβη και τους πιθανούς κινδύνους της νομιμοποίησης της κάνναβης.

Τα ευρήματα αυτής της μελέτης θα παράσχουν πληροφορίες για τις στάσεις και τις αντιλήψεις των φοιτητών για τη χρήση κάνναβης, οι οποίες μπορούν να καθοδηγήσουν τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στην ανάπτυξη αποτελεσματικών παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των πιθανών αρνητικών συνεπειών της χρήσης κάνναβης στους νεαρούς ενήλικες. Επιπλέον, αυτή η μελέτη θα συμβάλει στην υπάρχουσα βιβλιογραφία σχετικά με τις στάσεις των νεαρών ενηλίκων απέναντι στη χρήση ναρκωτικών και θα παρέχει μια ποιοτική προοπτική για αυτό το θέμα που έλειπε σε προηγούμενες έρευνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ - ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΡΩΝ

Ο κύριος στόχος αυτού του κεφαλαίου είναι η συνοπτική αποτύπωση της ανασκόπησης της διεθνούς σχετικής βιβλιογραφίας αναφορικά με την εννοιολογική αποτύπωση των επικρατέστερων ορισμών σχετικά με τη χρήση κάνναβης. Στο παρόν κεφάλαιο περιγράφονται συνοπτικά τα πολιτιστικά και κοινωνικό-οικονομικά ζητήματα, ως αναγνωρισθέντες από την διαθέσιμη σχετική βιβλιογραφία παράγοντες που σχετίζονται με τη χρήση της κάνναβης. Ως εκ τούτου, το συγκεκριμένο κεφάλαιο θα προσδιορίσει εννοιολογικά και περιγραφικά, αφενός τη χρήση κάνναβης γενικότερα και τη χρήση κάνναβης σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ειδικότερα, και αφετέρου τους κυρίαρχους λόγους χρήσης κάνναβης. Τέλος, παρατίθενται συνοπτικά τα πιθανά οφέλη της νομιμοποίησης της χρήσης κάνναβης.

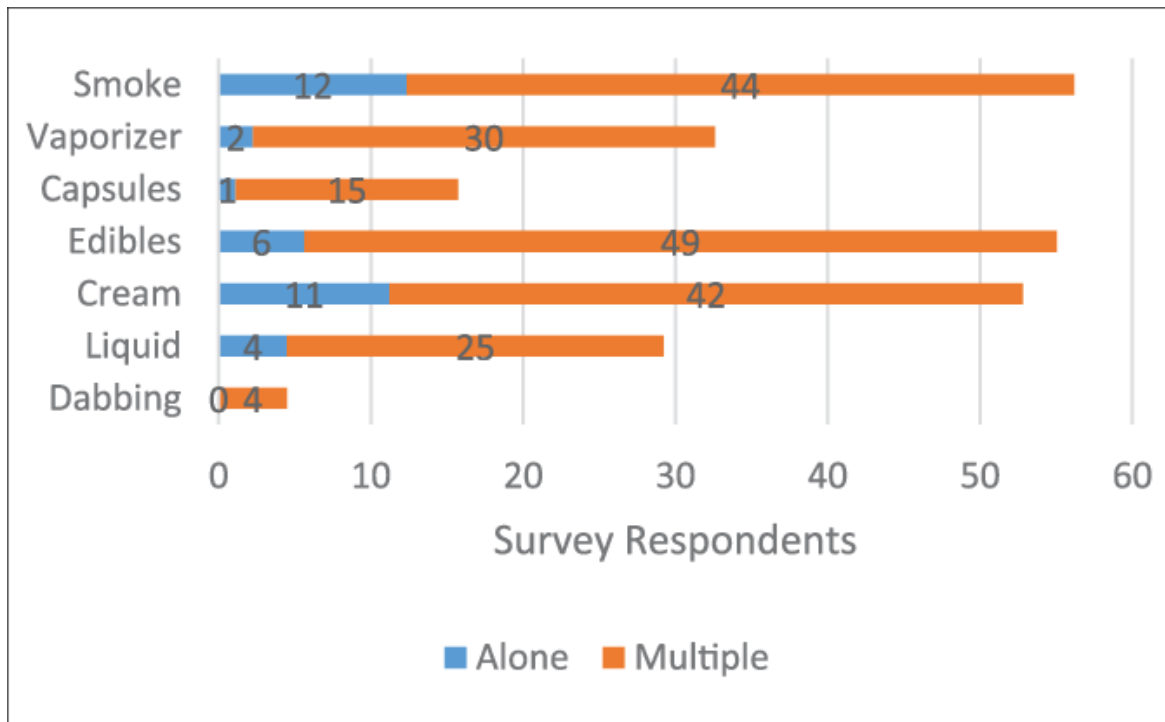
1.1. Τι είναι η κάνναβη;

Οι Lafaye κ.ά. (2017) περιγράφουν την κάνναβη ως αυτούσιο φυτικό παράγωγο ή επεξεργασμένο προϊόν κατεργασίας που παράγεται από το είδος sativa. Αυτό το φυτό μπορεί να καλλιεργηθεί, να φυτευτεί στο σπίτι και μπορεί ακόμη να χρησιμοποιηθεί για διάφορους σκοπούς, όπως ιατρικές και ψυχαγωγικές χρήσεις. Σύμφωνα με τον ίδιο, η κάνναβη είναι από τα πιο χρησιμοποιούμενα ναρκωτικά στον κόσμο και η χρήση της είναι εξαιρετικά κοινή σε ένα εκτενές εύρος κοινωνικών και ηλικιακών ομάδων.

Σύμφωνα με σχετική έρευνα των Ramlagan, Peltzer και Matseke, η οποία διεξήχθη το 2010, διαπιστώνεται πως η κάνναβη αποτελεί τη 2^η σε χρήση ουσία στη Βόρεια Αμερική.

Διαχρονικά το κάπνισμα αποτελεί την πλέον διαδεδομένη πρακτική μέθοδο χρήσης της ουσίας, ωστόσο αρκετές έρευνες έχουν αναδείξει την διαποίκιση της μεθόδου χρήσης της ουσίας, αναλόγως της διαθεσιμότητας της, αλλά και της μορφής στην οποία η ουσία καθίσταται διαθέσιμη σε κάθε περιβάλλον (Benson κ.ά. 2020).

Πέραν της εισπνοής των προϊόντων καπνού του αναφλεγόμενου αποξηραμένου προϊόντος, η κάνναβη και τα κατεργασμένα υποπροϊόντα της, ανεξαρτήτου μορφής, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως συστατικό παρασκευής αφεψημάτων (όπως το τσάι και διάφοροι ακόμη τύποι ελιξιρίων κάνναβης), αλλά και να αναμειχθούν με φαγητό (Lum κ.ά. 2019).

Εικόνα 1: Διαδεδομένοι τρόποι χρήσης κάνναβης.- Ανάδειξη της προτιμησιακής επιλογής στην χρήση στα πλαίσια συνάθροισης πολλαπλών προσώπων (Πηγή: Lum κ.ά. 2019).

1.2. Η χρήση κάνναβης ως κοινή πρακτική μεταξύ σπουδαστών της τριτοβάθμιας

Έρευνες σχετικά με τη χρήση της κάνναβης αποκαλύπτουν πως η χρήση κάνναβης είναι κοινή ιδιαίτερα μεταξύ των νέων οι οποίοι βρίσκονται σε περιβάλλον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τον Holder (2014) η χρήση κάνναβης είναι μεγαλύτερη στα ακαδημαϊκά ιδρύματα. Οι O'Callaghan και Joyce (2007), ανέφεραν ένα εύρος αιτιών οι οποίες αναγνωρίστηκαν ως παράγοντες ενθαρρύνουν τη χρήση κάνναβης από τους σπουδαστές, όπως η πίεση των συνομηλίκων τους, αλλά και οι ευφορικές ιδιότητες τις οποίες εμφανίζει η ψυχαγωγική χρήση του ναρκωτικού, ενώ υποστήριξαν ακόμη πως οι φοιτητές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συμμετείχαν στην έρευνα χρησιμοποιούσαν ποικίλες ουσίες στο περιβάλλον της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως βοηθητικό εργαλείο για την αντιμετώπιση διαφόρων ακαδημαϊκών και κοινωνικών προκλήσεων.

1.3. Κυρίαρχοι λόγοι χρήσης της κάνναβης για ψυχαγωγικούς σκοπούς

1.3.1. Η ψυχαγωγική χρήση της κάνναβης

Οι Hammersley κ.ά. (2009), ανέφεραν πως η χρήση κάνναβης θεωρείται ως εξαιρετικά διαδεδομένη μια ψυχαγωγική πρακτική που λαμβάνει χώρα κατά κύριο λόγο κατά τη διάρκεια κοινωνικών εκδηλώσεων και συναντήσεων, όπως τα πάρτι, καθώς υπάρχει η

γενική πεποίθηση πως οι ψυχοτρόπες ουσίες, οι οποίες περιέχονται στο φυτό (THC, CBD), προσφέρουν τη δυνατότητα στους ανθρώπους να διασκεδάσουν ελεύθερα σε αυτές τις συγκεντρώσεις. Σύμφωνα με τους Buckner κ.ά. (2018), η κάνναβη χρησιμοποιείται ευρύτατα κυρίως ως ψυχαγωγικό ναρκωτικό σε πολλές χώρες του κόσμου.

Ο Samuel (2016), εξηγεί ότι η κάνναβη χρησιμοποιείται για τη βελτίωση της κοινωνικοποίησης, τη μέθη και την απεμπόληση των κοινωνικών αναστολών.

Η ψυχαγωγική χρήση της κάνναβης συντελείται συνηθέστερα μεταξύ συνομηλίκων, υπό τη περίσταση κάποιας κοινωνικής συνάθροισης, όπου οι συμμετέχοντες αλληλοπαρακινούνται για την συνέχιση της χρήσης της ουσίας καθόλη τη διάρκεια της συνάθροισης, με στόχο την αυτοεπιβεβαιωτική κατάκτηση μιας αναγνωρίσιμης κοινωνικής θέσης εντός της ομάδας συνομηλίκων (Ekendahl κ.ά. 2019).

Οι Patrick κ.ά. (2016), υποστηρίζουν πως η έλλειψη επαρκών διαθέσιμων εναλλακτικών μεθόδων αναψυχής ενδέχεται να οδηγήσει σε αυξημένα ποσοστά κατανάλωσης κάνναβης για ψυχαγωγικούς σκοπούς, καθώς ο πληθυσμός στρέφεται στην χρήση ουσιών ως εναλλακτική μορφή ψυχαγωγίας.

1.3.2. Οικογένεια και άλλοι στρεσογόνοι παράγοντες

Ένας σημαντικός αριθμός ερευνών έχει διαπιστώσει την ύπαρξη συσχέτισης μεταξύ της πρόκλησης στρες εξαιτίας διαφόρων οικογενειακών και κοινωνικών παραγόντων και της χρήσης κάνναβης. Αρκετοί άνθρωποι καταλήγουν στη χρήση κάνναβης, ως μέσο αντιμετώπισης των στρεσογόνων παραγόντων με τους οποίους έρχονται αντιμέτωποι στο στενό οικογενειακό ή/και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον τους.

Σύμφωνα με τους Hernández κ.ά. (2021), οι φοιτητές ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων - μέλη ενός δυσλειτουργικού/προβληματικού οικογενειακού περιβάλλοντος - πολύ συχνά υποβάλλονται σε υψηλά επίπεδα άγχους, με αποτέλεσμα την αναζήτηση ψυχικής εκτόνωσης σε ψυχοτρόπες ουσίες, με επικρατέστερη επιλογή τη χρήση κάνναβης.

Οι Legleye κ.ά. (2012), συμπέραναν πως τα μέλη οικογενειών με ισχνά οικονομικά εισοδήματα ενδέχεται να επηρεάζονται περισσότερο από τις προκλήσεις τις οποίες καλούνται να αντιμετωπίσουν εντός του οικογενειακού τους περιβάλλοντος, με αποτέλεσμα την αναζήτηση διεξόδου από την πίεση των απαιτήσεων που καλούνται να καλύψουν μέσα από τη χρήση κάνναβης.

Διεθνείς έρευνες έχουν αναδείξει την αποτελεσματικότητα της χρήσης κάνναβης προς αντιμετώπιση του στρες και των αρνητικών επιπτώσεων που προκαλεί στους ανθρώπους, όπως οι αρνητικές σκέψεις και η αρνητική διάθεση (Hynes κ.ά. 2015· Hyman & Sinha, 2008).

Αρκετές μελέτες έχουν αποδείξει πως η χρήση κάνναβης συμβάλει στη διαμόρφωση μιας λιγότερο αγχωτικής ψυχικής κατάστασης, συμβάλλοντας στην μείωση ή ακόμη και στην εξάλειψη των συμπτωμάτων στρες και βοηθώντας στους χρήστες να αντιμετωπίσουν ή/και να επιλύσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν (Crippa κ.ά. 2009). Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, τα προβλήματα στα οποία εκτίθενται οι φοιτητές αποτελούν τον βασικό παράγοντα που παρακινεί τα άτομα αυτά να μυηθούν στην χρήση κάνναβης, καθώς διατηρούν απόλυτη πεποίθηση πως η χρήση κάνναβης πραγματικά θα τους βοηθήσει να βελτιώσουν την καθημερινή τους ζωή, τόσο βραχυπρόθεσμα, όσο και μακροπρόθεσμα. Σημαντικές πηγές πρόκλησης άγχους για τους φοιτητές αυτούς αποτελούν η οικογένεια και ο οικογενειακός τους περίγυρος.

Άλλες έρευνες αναφέρουν πως οι άνθρωποι καταφεύγουν στη χρήση κάνναβης για την αντιμετώπιση δυσάρεστων συναισθημάτων σε πολλούς τομείς της κοινωνικής ζωής, όπως δυσκολίες που πηγάζουν από το οικογενειακό περιβάλλον ή οικονομικές απαιτήσεις/προκλήσεις. Οι χρήστες κάνναβης καταφεύγουν στη συστηματική χρήση μιας και θεωρούν πως μόνο με αυτόν τον τρόπο θα πετύχουν τη διατήρηση μιας ήρεμης ψυχικής κατάστασης δίχως στρες και ευερεθιστικότητα (Gold, 2020).

Σε σχετική έρευνα η οποία αφορούσε την διερεύνηση των απόψεων πρώην και νυν χρηστών κάνναβης, προέκυψε πως το σύνολο των ερωτηθέντων δήλωσε πως η κάνναβη αποτελεί ένα αποτελεσματικό καταπραϋντικό για τα άτομα τα οποία βρίσκονται περιστασιακά ή συνεχώς υπό την επίδραση στρες, ενώ παράλληλα η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δήλωσε πως η χρήση κάνναβης συνέβαλε στην ανακούφισή τους από τα αγχώδη συναισθήματα που αντιμετώπιζαν (Tournier κ.ά. 2003).

1.3.3. Άσκηση πίεσης από συμφοιτητές ή/και συνομήλικους

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι ξεκινούν ή/και συνεχίζουν την χρήση κάνναβης και η πίεση από τους συνομήλικούς τους αποτελεί έναν από αυτούς τους λόγους. Οι φοιτητές δέχονται πίεση από συμφοιτητές τους προκειμένου να ξεκινήσουν την χρήση κάνναβης και πολλές φορές υποκύπτουν στις πιέσεις αυτές, ούτως ώστε να

ικανοποιήσουν τους συμφοιτητές τους και να μπορέσουν να αποτελέσουν αποδεκτά και σεβαστά μέλη μιας ομάδας (Marks, 2004).

Η κοινωνική συμμόρφωση αποτελεί έναν από τους κινητήριους παράγοντες για την εκκίνηση και την συνέχιση της χρήσης κάνναβης, ενώ οι άνθρωποι οι οποίοι ξεκίνησαν την χρήση κάνναβης, συνήθως έχουν επηρεαστεί από κάποια ομάδα στην οποία συμμετέχουν και καταλήγουν να υιοθετούν την έναρξη ή/και την συνέχιση της συμπεριφοράς αυτής, ως μέσο επίτευξης μιας προσπάθειας «ένταξης» στην κοινωνική αυτή ομάδα (Newhart & Dolphin, 2018).

Σύμφωνα με τους Arria κ.ά. (2015), η χρήση κάνναβης αποτελεί μια διαδεδομένη πρακτική μεταξύ των συμφοιτητών που περνούν τον περισσότερο χρόνο μαζί, ειδικά σε ακαδημαϊκά περιβάλλοντα και πως ορισμένοι φοιτητές οδηγούνται σε ιδιωτικούς χώρους, για να πειραματιστούν με την κάνναβη με τους συμφοιτητές τους.

Έρευνα η οποία διεξήχθη το 2013, ανέδειξε πως οι φοιτητές οι οποίοι καταφεύγουν στη χρήση κάνναβης υπό την πίεση των συμφοιτητών τους, σε ένα αρκετά ικανό ποσοστό αντιμετωπίζουν παράλληλα και άλλες αγχωτικές καταστάσεις, επομένως, το να έχουν συνομηλίκους και το να συμμετέχουν σε δραστηριότητες με συνομηλίκους τους, όπως η χρήση κάνναβης, τους βοηθά να ξεφύγουν από αυτές τις καταστάσεις. Παράλληλα, η ίδια έρευνα υποστηρίζει πως οι φοιτητές είναι περισσότερο ευάλωτοι στην επιρροή των συμφοιτητών τους αναφορικά με τη χρήση κάνναβης, καθώς περνούν περισσότερο χρόνο με τα πρόσωπα αυτά και βασίζονται σε αυτούς για υποστήριξη (Bennett & Holloway, 2013).

Οι Tshitangano και Tosin (2016), υποστηρίζουν ότι η χρήση κάνναβης είναι περισσότερο συχνή μεταξύ ανδρών φοιτητών, παρά γυναικών, καθώς οι άνδρες συνήθως εκκινούν τη περιστασιακή ή συστηματική χρήση κάνναβης κατά την φοίτησή τους σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, κλιμακώνοντας και συχνότερα, εντείνοντας την χρήση κάνναβης κατά τη διάρκεια των πανεπιστημιακών τους σπουδών.

Σε πλήρη ακολουθία με τα ευρήματα της ανωτέρω έρευνας, σημειώνεται πως αναφορικά με τη χρήση κάνναβης από γυναίκες φοιτήτριες, σχετική έρευνα ανέδειξε πως οι γυναίκες αρχίζουν να χρησιμοποιούν κάνναβη σε τριτοβάθμια ιδρύματα και αυτό συνήθως γίνεται λόγω της πίεσης των συμφοιτητών τους και των δυσκολιών προσαρμογής στην αλλαγή του νέου περιβάλλοντος που αντιμετωπίζουν με την εισαγωγή τους σε προγράμματα σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Font-Mayolas κ.ά. 2006).

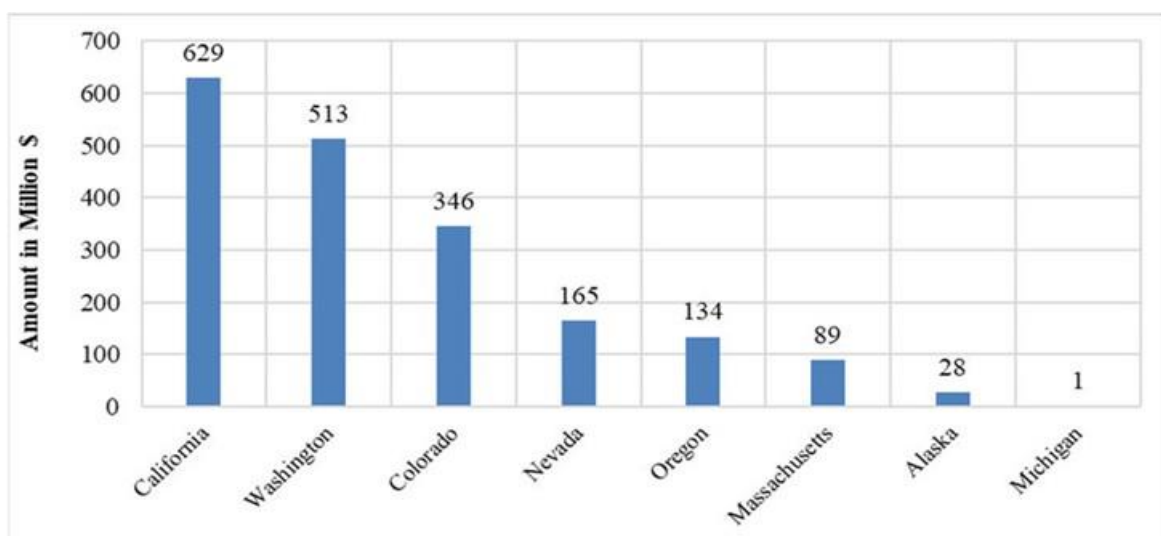
1.4. Οφέλη της νομιμοποίησης της χρήσης κάνναβης

1.4.1. Οικονομικά οφέλη της νομιμοποίησης της χρήσης κάνναβης

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα πρόσφατων σχετικών ερευνών, έχει αποδειχθεί πως η νομιμοποίηση της χρήσης κάνναβης για ψυχαγωγικούς και ιατρικούς σκοπούς μπορεί όχι μόνο να αποβεί εξαιρετικά επωφελής και επικερδής για τους επαγγελματίες που την εμπορεύονται και την καλλιεργούν, αλλά και για τους ανθρώπους που χρειάζονται ανακούφιση απολαμβάνοντας τις σημαντικές ιατρικές ιδιότητες των ουσιών του φυτού και αντιμετωπίζοντας τα συμπτώματα των παθήσεων υγείας από τις οποίες πάσχουν.

1.4.2. Τα οφέλη της νομιμοποίησης για τους κρατικούς θεσμούς

Περαιτέρω, σχετικές έρευνες έχουν αναδείξει την σημαντική εξοικονόμηση πόρων που μπορεί να επιτευχθεί σε περίπτωση που η χρήση κάνναβης νομιμοποιηθεί, τόσο για ιατρική, όσο και για ψυχαγωγική χρήση, οδηγώντας στην απελευθέρωση σημαντικών κονδυλίων του κρατικού υπολογισμού προς διάθεση σε περισσότερο κοινά ευεργετικές κοινωνικές κρατικές παρεμβάσεις (Gundersen, 2015), προάγοντας την αποσυμφόρηση του σωφρονιστικού συστήματος, μέσα από τη ραγδαία μείωση των εισαγωγών στα σωφρονιστικά ιδρύματα για λόγους παράβασης της νομοθεσίας περί ναρκωτικών ουσιών (Gieringer, 2022), και τέλος, αναδεικνύοντας πως με την νομιμοποίηση της χρήσης κάνναβης μπορεί να επιτευχθεί η ελαχιστοποίηση της επιβάρυνσης που ασκεί στο δικαστικό σύστημα μιας χώρας η εκδίκαση υποθέσεων για παραβάσεις της νομοθεσίας περί κατοχής, διαχείρισης και χρήσης ελεγχόμενων ουσιών (Wodak κ.ά. 2002).

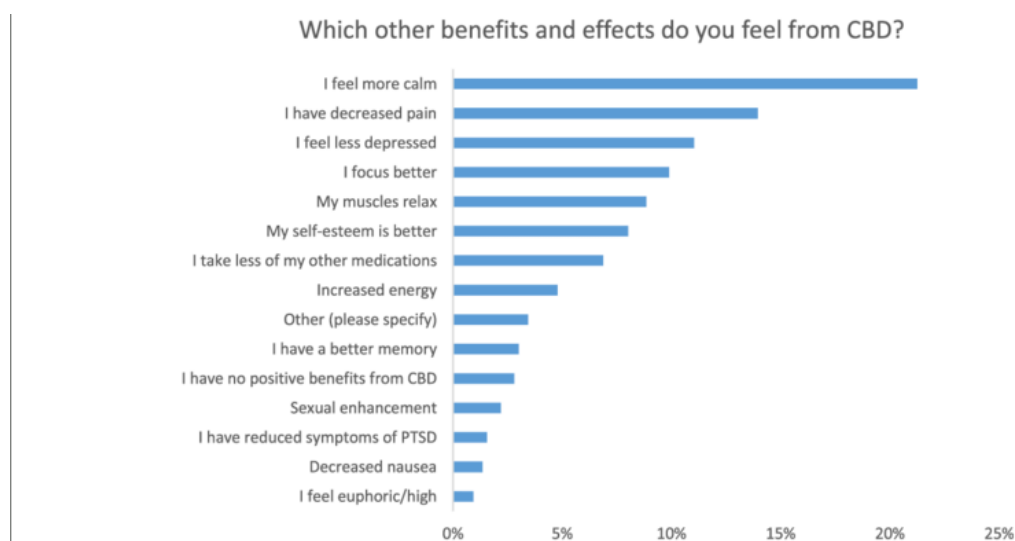
Εικόνα 2: Οικονομικά οφέλη από την νομιμοποίηση της χρήσης κάνναβης στις Η.Π.Α. – Ραγδαία αύξηση φορολογικών εσόδων, (Πηγή: Khanal κ.ά. 2021)

Άλλες μελέτες έχουν αναδείξει πως η νομιμοποίηση της χρήσης κάνναβης μπορεί να οδηγήσει άμεσα στην μείωση της εγκληματικής δραστηριότητας, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην εγκαθίδρυση ασφαλέστερων κοινωνιών, όπου σημειώνονται λιγότερα αδικήματα αναφορικά με την κατοχή ναρκωτικών ουσιών, τις ληστείες και άλλες ακόμη βίαιες συμπεριφορές (Maier κ.ά. 2017· Gruzca κ.ά. 2018).

1.5. Οφέλη και γενικά στοιχεία για τη Φαρμακευτική χρήση κάνναβης

Σύμφωνα με σχετική ιατρική έρευνα, η κάνναβη και οι περιεχόμενες σε αυτή ψυχοτρόπες ουσίες THC και CBD, έχουν αποδειχθεί χρήσιμες μορφές θεραπείας για ορισμένες ιατρικές καταστάσεις, παθήσεις και χρόνιους πόνους (Bojaji κ.ά. 2020).

Η φαρμακευτική χρήση κάνναβης έχει προταθεί από την ιατρική κοινότητα, ως αποτέλεσμα της διαπίστωσης των ενεργητικών επιδράσεων των κανναβινοειδών που περιέχει το φυτό για διάφορες ιατρικές καταστάσεις. Συγκεκριμένα, η κάνναβη έχει αναδειχθεί σε αξιόπιστη επιλογή στην θεραπευτική αντιμετώπιση της καταπράυνσης των συμπτωμάτων ναυτίας και δύσπνοιας, ως άμεσες παρενέργειες που προκαλούνται από την λήψη συγκεκριμένων ιατρικών σκευασμάτων και φαρμάκων, ενώ παράλληλα τα κανναβινοειδή έχουν τεκμηριωμένα αποδειχθεί ως αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση ποικίλων μορφών σωματικών ενοχλήσεων που οφείλονται σε λανθάνουσες και οξείες μορφές ενός εκτενούς φάσματος παθήσεων (Haroutounian κ.ά. 2016).

Εικόνα 3: Κυρίαρχα αντιληπτά οφέλη από τη χρήση κάνναβης (Πηγή: Moltke κ.ά. 2021).

Οι χρήστες κάνναβης αντιμετωπίζουν την κάνναβη ως ένα αβλαβές ναρκωτικό, το οποίο παρουσιάζει σημαντικά οφέλη για την βελτίωση της ποιότητας της καθημερινότητας των χρηστών του και παράλληλα θεωρούν την κάνναβη ως μια αποτελεσματική επιλογή βελτίωσης της ανθρώπινης υγείας, αναγνωρίζοντας στο φυτό ιατρικά οφέλη και ιατρικές ιδιότητες (Philpot κ.ά. 2019).

Σχετικές έρευνες έχουν αναδείξει πως η πλειοψηφία των φοιτητών χρησιμοποιεί κάνναβη εξαιτίας κυρίως της πεποίθησής τους σχετικά με την ύπαρξη χαμηλού κινδύνου από την χρήση της, ενώ αρκετοί φοιτητές διατηρούν την αντίληψη πως η χρήση κάνναβης δεν ενέχει στην πραγματικότητα κανέναν απολύτως κίνδυνο (Burdzovic κ.ά. 2021).

Η πεποίθηση αυτή φαίνεται να επιβεβαιώνεται από τα ευρήματα μιας μελέτης η οποία διεξήχθη το 2018 και ανέδειξε πως η χρήση κάνναβης δεν είναι επιβλαβής για τον ανθρώπινο οργανισμό, καθώς τα κανναβινοειδή που περιέχονται στο φυτό συμβάλλουν στην αντιμετώπιση διαφόρων καταστάσεων. Συμπεραίνεται ακόμη πως προκύπτει ελάχιστη βλάβη από τη χρήση κάνναβης, με αποτέλεσμα οι περισσότεροι χρήστες του φυτού να υιοθετούν μια ρουτίνα συστηματικής χρήσης, με απώτερο στόχο την επιδίωξη της μέγιστης δυνατής αποκόμισης των ευεργετικών ιδιοτήτων του φυτού σε καθημερινή βάση. Οι αντιλήψεις και οι πρακτικές αυτές ενισχύονται από τα ευρήματα σχετικής έρευνας, η οποία συμπεραίνει πως η λελογισμένη χρήση κάνναβης δεν προκαλεί βλάβες στον ανθρώπινο οργανισμό και συμβάλλει στην αντιμετώπιση ορισμένων ιατρικών παθήσεων και προβλημάτων υγείας (Memedovich κ.ά. 2018).

Τέλος, σχετική μελέτη που διεξήχθη το 2017 ανέδειξε πως η κάνναβη αποτελεί μια λιγότερο επιβλαβή επιλογή στη θεραπεία ορισμένων ιατρικών παθήσεων ή καταστάσεων (Cooper κ.ά. 2017).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΚΑΝΝΑΒΗΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθενται πληροφορίες σχετικά με τις διάφορες μορφές των αρνητικών και θετικών συνεπειών της επίδρασης της χρήσης της κάνναβης στην ψυχική υγεία των χρηστών και στην κοινωνική τους συμπεριφορά. Με σκοπό την βέλτιστη δυνατή αποτύπωση των εντοπισθέντων αποτελεσμάτων της εξειδικευμένης βιβλιογραφικής έρευνας, οι επιδράσεις οι οποίες καταγράφονται στις ενότητες του παρόντος κεφαλαίου έχουν ομαδοποιηθεί σε δύο διακριτές κατηγορίες ως ακολούθως:

- Αρνητικές επιδράσεις της χρήσης κάνναβης
- Θετικές επιδράσεις της χρήσης κάνναβης

Σημειώνεται επίσης πως κάθε καταγραφείσα μορφή επίδρασης τεκμηριώνεται με αναγωγή στα ευρήματα σχετικών μελετών με ταυτόχρονη αναγωγή στην συγκεκριμένη διαθέσιμη σχετική βιβλιογραφία.

2.1. Αρνητικές επιπτώσεις της χρήσης κάνναβης στην ανθρώπινη υγεία

2.1.1. Βίαιη συμπεριφορά

Ορισμένες έρευνες έχουν διατυπώσει την ύπαρξη συσχέτισης μεταξύ της συχνότητας χρήσης προϊόντων κάνναβης και της επίδειξης εγκληματικής ή/και επιθετικής συμπεριφοράς (Pedersen & Skardhamar, 2009· Pacula & Kilmer, 2003).

Σχετική έρευνα η οποία διενεργήθηκε το 2016, ανέδειξε πως οι χρήστες κάνναβης εμφανίζουν συνήθως χαμηλά επίπεδα αυτοσυγκράτησης και μειωμένες ηθικές αναστολές, παράγοντες οι οποίοι ενδέχεται να οδηγήσουν ευκολότερα σε βίαιη συμπεριφορά, ενώ παράλληλα η έρευνα συμπέρανε πως οι χρήστες κάνναβης οι οποίοι συνδυάζουν την χρήση κανναβινοειδών με άλλες ουσίες, όπως φαρμακευτικά σκευάσματα, αλκοόλ ή άλλες ναρκωτικές ουσίες, μπορούν να εμφανίσουν σημαντικά στοιχεία επιθετικότητας. Τέλος, στην ίδια έρευνα διατυπώνεται ως εύρημα η διαπίστωση πως όσο συχνότερα οι χρήστες επιδίδονται σε χρήση κάνναβης, τόσο περισσότερες πιθανότητες διαθέτουν να εμφανίσουν επιθετική συμπεριφορά (Liu, 2016).

Στην έρευνα που διενήργησαν οι Schoeler κ.ά. το 2016, διατυπώνεται η διαπίστωση πως οι χρήστες κάνναβης τείνουν να εμπλέκονται περισσότερο σε διαπληκτισμούς όταν χρησιμοποιούν κάνναβη για μεγάλα χρονικά διαστήματα, χάνοντας βασικές ανασταλτικές ικανότητες αυτοελέγχου και αυτοσυγκράτησης έναντι προκλήσεων. Οι ερευνητές

καταλήγουν ακόμη στο συμπέρασμα πως η συστηματική χρήση κάνναβης παρουσιάζει αυξημένες πιθανότητες εμπλοκής σε βίαιες συμπεριφορές και δραστηριότητες για τους χρόνιους χρήστες, εξαιτίας κυρίως των αλλαγών τις οποίες προκαλεί στην ανθρώπινη συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένης της επιρρέπειας τόσο στην χρήση πρόσθετων ναρκωτικών ουσιών, όσο και στην γενικότερη τάση κατάχρηση ουσιών.

Σύμφωνα με τα ευρήματα σχετικής έρευνας, οι συστηματικοί χρήστες κάνναβης εμφανίζουν αυξημένες πιθανότητες εμπλοκής σε παραβατικές και εγκληματικές ενέργειες, συμπεριλαμβανομένης της βίαιης συμπεριφοράς, καθώς η χρήση κάνναβης συνδυάζεται με την διαμόρφωση κακής κριτικής και αντιληπτικής ικανότητας για τους χρήστες, παράγοντες οι οποίοι μπορούν να οδηγήσουν σε συλλήψεις και σε ποινική δίωξη. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται κατά βάση στην ύπαρξη ορισμένων επικίνδυνων συστατικών στο φυτό της κάνναβης, για τα οποία έχει αποδειχθεί πως μπορούν να προξενήσουν επιθετική συμπεριφορά (Miller κ.ά. 2020).

2.1.2. Κακή ψυχική υγεία

Μερικές από τις πιο κοινές επιπτώσεις της χρήσης κάνναβης είναι - δυσκολίες στον ύπνο, απορρύθμιση της διάθεσης, ευερεθιστότητα και σωματικές ενοχλήσεις. Οι τακτικοί χρήστες κάνναβης αντιμετωπίζουν τα παράγωγα της συναισθηματικής απορρύθμισης που προκαλεί η συστηματική χρήση και το γεγονός αυτό επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο οι τακτικοί χρήστες ανταποκρίνονται σε διαφορετικές καταστάσεις (Chukwu κ.ά. 2017). Η χρήση κάνναβης μπορεί να προκαλέσει αλλαγές στη διάθεση ή να προκαλέσει έλλειψη ενεργητικότητας για τους χρήστες, καθιστώντας τους μαλθακούς και παθητικούς σε εξωγενή φυσικά και κοινωνικά ερεθίσματα. Οι συστηματικοί χρήστες κάνναβης παρουσιάζουν συμπτώματα διαταραχής της διάθεσης κυρίως έπειτα από υπερβολική χρήση (Merz, 2017).

Παράλληλα, η σχετική διανθής βιβλιογραφία αναφέρει αυξήσεις στην κατάθλιψη και σε άλλες αγχώδεις διαταραχές ως απόρροια της συστηματική χρήσης, καθώς η κάνναβη συμβάλλει στην ανάπτυξη ψυχωσικών διαταραχών, όπως η σχιζοφρένεια, ενώ, τέλος, η χρήση κάνναβης σχετίζεται με μια εκτενή συμπτωματολογία που παρεμβαίνει στις γνωστικές ικανότητες των χρηστών, όπως ο χωροχρονικός αποπροσανατολισμός, τα οράματα και οι αντιληπτοί ψευδείς ήχοι (Gibbs κ.ά. 2015· Volkow κ.ά. 2014).

Σύμφωνα με τους Gibbs κ.ά. (2015), η συχνή χρήση, όπως και η χρήση υψηλών ποσοτήτων κάνναβης έχει αποδειχθεί ότι αυξάνει την επιθυμία για χρήση κάνναβης, προκαλώντας αρχικά ένα αίσθημα ηρεμίας στον χρήστη, ακολουθούμενο από υπερκινητικότητα, η οποία συνήθως συνοδεύεται από επιθετική συμπεριφορά. Σύμφωνα με τους Baker κ.ά. (2010), η τακτική χρήση κάνναβης συνδέεται με την ανάπτυξη ψυχωτικών διαταραχών. Ο Merz (2017) προσθέτει ότι η χρήση κάνναβης μπορεί να οδηγήσει σε ένα εύρος προβλημάτων ψυχικής υγείας, όπως η κατάθλιψη, ο αυτοκτονικός ιδεασμός και οι διπολικές διαταραχές. Η κάνναβη έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη αρνητικών ψυχολογικών προβλημάτων τα οποία προκαλούν αρνητικές επιπτώσεις στους χρήστες και επηρεάζουν άτομα που βρίσκονται στον στενό τους κοινωνικό κύκλο. Σύμφωνα με τους Chukwu κ.ά. (2017), η χρήση κάνναβης δεν επηρεάζει μόνο τους χρήστες αλλά επηρεάζει σημαντικά και τα άτομα γύρω τους, καθώς αυτά επηρεάζονται από την αρνητική συμπεριφορά που επιδεικνύουν οι χρήστες κάνναβης. Ευρήματα σχετικών ερευνών έχουν επιβεβαιώσει πως η συνεχής χρήση κάνναβης μπορεί να προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία (Volkow κ.ά. 2014).

2.1.3. Βλάβη λειτουργικότητας

Η σχετική βιβλιογραφία έχει αποδείξει πως η χρήση κάνναβης επηρεάζει αρνητικά διάφορους λειτουργικούς τομείς της καθημερινότητας των χρηστών, όπως η εργασία, το σχολείο και η κοινωνική ζωή. Οι χρήστες κάνναβης προσπαθούν να παραμείνουν παραγωγικοί σε διάφορους λειτουργικούς τομείς, καθώς η χρήση κάνναβης επηρεάζει αρνητικά τη διαύγεια στη σκέψη τους (Merz, 2017). Σύμφωνα με τους Allen και Holder (2014), η χρήση κάνναβης προκαλεί διάφορες αρνητικές επιπτώσεις στην ομαλή λειτουργία του ανθρώπινου εγκεφάλου, οι οποίες, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν προβλήματα στη βραχυπρόθεσμη μνήμη και μειωμένη γνωστική λειτουργία.

Η έρευνα των Filbey κ.ά. (2014), ανέδειξε πως το φυτό της κάνναβης αποτελείται από χημικές ουσίες, οι οποίες παρεμβαίνουν στη λειτουργία του εγκεφάλου. Η χρήση κάνναβης σχετίζεται με την εμφάνιση ψυχωτικών διαταραχών και το γεγονός αυτό καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο οι χρήστες κάνναβης αλληλεπιδρούν με τους συνανθρώπους τους (Lowe κ.ά. 2019).

Η τακτική και χρόνια χρήση κάνναβης μπορεί να επηρεάσει την ταχύτητα επεξεργασίας πληροφοριών και την εκτελεστική λειτουργία του εγκεφάλου (Artia κ.ά. 2015).

Ορισμένες βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις της κάνναβης στην ανθρώπινη υγεία αφορούν τη καθυστερημένη σωματική απόκριση, την αδυναμία γρήγορης αντίδρασης και τη σύγχυση, καθώς η χρήση κάνναβης σχετίζεται άμεσα με την επιβράδυνση των ψυχοκινητικών δραστηριοτήτων των χρηστών (Baker κ.ά. 2010· Crepault κ.ά. 2016). Η χρήση κάνναβης μπορεί επίσης να επηρεάσει αρνητικά τη ροή του αίματος και την αρτηριακή πίεση, οδηγώντας, σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμη και σε επιληπτικές κρίσεις (Baker κ.ά. 2010. Crepault κ.ά. 2016). Για τον Merz (2017), η υπερβολική χρήση κάνναβης μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένες πιθανότητες επιδείνωσης της γνωστικής λειτουργίας και του κινητικού συντονισμού, αλλά και σε αυξημένες πιθανότητες εξασθένησης της μνήμης.

2.1.4. Κακές κοινωνικές σχέσεις

Η χρήση κάνναβης μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, επηρεάζοντας έτσι τις διαπροσωπικές σχέσεις (Ankabi κ.ά. 2015). Όταν οι άνθρωποι βρίσκονται υπό την επήρεια της κάνναβης, δεν αλληλεπιδρούν με τους συνανθρώπους τους με σεβασμό και αυτό αντικατοπτρίζεται στον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται στους άλλους γύρω τους (Crean κ.ά. 2011). Η τακτική χρήση κάνναβης μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τον βαθμό λειτουργικότητας των χρηστών συμπεριλαμβανομένης της απώλειας ενδιαφέροντος για δραστηριότητες που κάποιος απολάμβανε πριν την χρήση κάνναβης (Karila κ.ά. 2014). Η συστηματική χρήση κάνναβης μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη κοινωνικής αγχώδους διαταραχής που εκθέτει τους χρήστες σε αυτοκτονικό ιδεασμό (NAS, 2017). Η χρήση κάνναβης παρεμποδίζει την ικανότητα αλληλεπίδρασης των χρηστών αναγκάζοντας τον χρήστη να συμπεριφέρεται με ασυνήθιστο τρόπο (Madras, 2015). Σύμφωνα με τα ευρήματα σχετικών ερευνών, οι φοιτητές οι οποίοι επιδίδονται σε συστηματική χρήση υπερβολικών ποσοτήτων κάνναβης παρουσιάζουν αυξημένες πιθανότητες ανάπτυξης προβληματικών κοινωνικών σχέσεων ή ακόμη και ολικής διάρρηξης των σχέσεων αυτών με τους συνανθρώπους τους, συμπεριλαμβανομένων και των καθηγητών. Οι φοιτητές οι οποίοι επιδίδονται σε χρήση κάνναβης, πριν παρακολουθήσουν πανεπιστημιακά μαθήματα τείνουν να είναι πολύ ασεβείς και ενοχλητικοί κατά τη διάρκεια των μαθημάτων (Karila, κ.ά. 2014· Ankabi κ.ά. 2015).

2.2. Θετικές επιδράσεις της χρήσης κάνναβης στην ψυχική υγεία

2.2.1. Βελτίωση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης

Σύμφωνα με τα ευρήματα σχετικών ερευνών, ορισμένοι φοιτητές καταφεύγουν στην χρήση κάνναβης επειδή η χρήση αυτή συμβάλλει στην διαμόρφωση ευχάριστης διάθεσης για τους ίδιους, ενώ παράλληλα θεωρούν πως η χρήση κάνναβης τους διευκολύνει στις αλληλεπιδράσεις τους με άλλους ανθρώπους, όταν συμμετέχουν σε κοινωνικές εκδηλώσεις. Οι ίδιες έρευνες συμπεραίνουν επίσης πως η κάνναβη μπορεί να λειτουργήσει επικουρικά ως προς την διαμόρφωση μιας χαρούμενης διάθεσης στους χρήστες και το γεγονός αυτό αποτελεί ένα ωφέλιμο στοιχείο για την κοινωνικοποίηση (Simons κ.ά. 2016· Degenhardt κ.ά. 2013). Επιπλέον, σχετική έρευνα ανέδειξε τη συμβολή της χρήσης κάνναβης για τη δημιουργία καλών σχέσεων, οι οποίες λειτουργούν ευεργετικά για την ανακούφιση από το άγχος (Degenhardt κ.ά. 2013). Σύμφωνα με τους Simons κ.ά. (2016), η χρήση κάνναβης συμβάλλει στη βελτίωση της συμπεριφοράς και της αλληλεπίδρασης των χρηστών με άλλους ανθρώπους, καθώς οι χρήστες γίνονται πιο ανεκτικοί και αυτό βελτιώνει την κοινωνική αλληλεπίδραση. Η χρήση κάνναβης υποδεικνύεται από τους Tshitangano και Tosin (2016), ως χρήσιμη για την τόνωση της αυτοπεποίθησης κάποιου, καθιστώντας έτσι ευκολότερη την κοινωνικοποίηση των ατόμων. Δεδομένου ότι η κάνναβη μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους να χαλαρώσουν τονώνοντας την αυτοπεποίθησή τους, η χρήση της μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικά χρήσιμη σε άτομα με χαμηλή αυτοεκτίμηση και σε ανθρώπους οι οποίοι αντιμετωπίζουν δυσκολίες κοινωνικοποίησης (Caulkins κ.ά. 2015). Όταν οι φοιτητές επιδίδονται σε χρήση κάνναβης, νιώθουν αυτοπεποίθηση και αυτό τους βοηθά να είναι ελεύθεροι, όταν βρίσκονται στα πλαίσια κοινωνικών ομάδων και κοινωνικών συναθροίσεων (Ankabi κ.ά. 2015).

2.2.2. Βελτίωση των συμπτωμάτων της κατάθλιψης

Η ικανότητα της κάνναβης να ρυθμίζει τη διάθεση αποτελεί μια χρήσιμη λειτουργία για τη βελτίωση των συμπτωμάτων της κατάθλιψης (Stoner κ.ά. 2018). Η χρήση κάνναβης βοηθά τους ανθρώπους οι οποίοι εμφανίζουν συμπτώματα κατάθλιψης να αισθάνονται καλύτερα. Οι Stoner κ.ά. (2018) υποστηρίζουν πως η κάνναβη βοηθά τους χρήστες να σκέφτονται θετικά και να απέχουν από αρνητικές σκέψεις.

Σύμφωνα με τους Campbell κ.ά. (2018), η κάνναβη βοηθά στην ανακούφιση αρνητικών συναισθημάτων, όπως η λύπη, προάγοντας έτσι την ηρεμία και την ικανοποίηση στους

χρήστες, συμβάλλοντας με την λειτουργία της αυτή στη βελτίωση των καταθλιπτικών συμπτωμάτων.

2.2.3. Βελτίωση της λειτουργίας

Σύμφωνα με τα ευρήματα σχετικής έρευνας, η χρήση κάνναβης συμβάλλει θετικά στη γενική λειτουργικότητα των χρηστών σε τομείς, όπως η κοινωνική ζωή και η επαγγελματική και ακαδημαϊκή δραστηριότητα, καθώς η κάνναβη ενισχύει τις δεξιότητες των χρηστών και συμβάλλοντας στην ενίσχυση της δημιουργικότητας (Kowal κ.ά. 2015). Σε γενικές γραμμές, έχει αναδειχθεί πως η χρήση κάνναβης βοηθά τους ανθρώπους να βελτιώσουν την απόδοσή τους καθώς μετά τη χρήση μπορούν να σκεφθούν καλύτερα. Ταυτόχρονα, έχει αναδειχθεί πως ο βαθμός λειτουργικότητας των ανθρώπων επίσης βελτιώνεται μετά τη χρήση κάνναβης και αυτό τους βοηθά να λειτουργούν καλύτερα από ό,τι όταν δεν είχαν κάνει χρήση του ναρκωτικού (Kowal κ.ά. 2015). Σύμφωνα με τον Richardson (2010), οι άνθρωποι χρησιμοποιούν κάνναβη, για να επιτύχουν καλύτερες ακαδημαϊκές και κοινωνικές επιδόσεις.

2.2.4. Μηχανισμός αντιμετώπισης

Ο Richardson (2010), αποκαλύπτει ότι η κάνναβη χρησιμοποιείται συχνά ως μηχανισμός αντιμετώπισης από του χρήστες σε δύσκολες καταστάσεις, όταν ένα αγχωμένο άτομο θέλει να ανακουφίσει τον φυσικό ή συναισθηματικό πόνο που αισθάνεται. Σύμφωνα με τους Baker κ.ά. (2010) και τους Basu και Basu, (2017), η χρήση κάνναβης βοηθά στην αντιμετώπιση των δυσκολιών οι οποίες ανακύπτουν αναφορικά με την σωματική και την ψυχική υγεία. Επομένως, οι χρήστες κάνναβης, μέσα από την χρήση μπορούν να αντιμετωπίσουν καλύτερα τις δύσκολες ή απαιτητικές καταστάσεις τις οποίες αντιμετωπίζουν. Άλλες μελέτες υποστηρίζουν πως η κάνναβη χρησιμοποιείται συνήθως για την αντιμετώπιση αρνητικών συναισθημάτων τα οποία προκύπτουν ως αποτέλεσμα στρεσογόνων γεγονότων (Sprandlin & Cuttler, 2018· Temple κ.ά. 2014). Μερικά άτομα βιώνουν στρεσογόνα γεγονότα ζωής ή τραυματικές εμπειρίες. Αυτό τους οδηγεί στη χρήση κάνναβης προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα αρνητικά συναισθήματα τα οποία τους προκαλούν οι καταστάσεις αυτές (Sprandlin & Cuttler, 2018· Richardson, 2010). Στην σωστή δοσολογία, η χρήση κάνναβης βοηθά στη συναισθηματική χαλάρωση και μειώνει την αρτηριακή πίεση, επομένως, η χρήση κάνναβης εκλαμβάνεται ως ένας καλός μηχανισμός αντιμετώπισης στρεσογόνων και απαιτητικών καταστάσεων (Baker κ.ά. 2010).

2.2.5. Βοηθά τις ακαδημαϊκές επιδόσεις

Στην μελέτη τους οι Caulkins κ.ά. (2015), υποστηρίζουν πως η κάνναβη βοηθά τους φοιτητές να συγκεντρώνονται καλύτερα και να παρακολουθούν τις παραδόσεις των μαθημάτων με μεγαλύτερη προσοχή. Τα δυο αυτά στοιχεία αναδεικνύονται ως σημαντικοί παράγοντες για την βελτίωση των ακαδημαϊκών επιδόσεων. Σύμφωνα με τα ευρήματα των Degenhardt κ.ά. (2013), διαπιστώνεται πως η κάνναβη μπορεί να λειτουργήσει ευεργετικά για τις ακαδημαϊκές σπουδές, καθώς μπορεί να διευρύνει την αντίληψη των φοιτητών στα πλαίσια των παραδόσεων, γεγονός που συμβάλλει στη βελτίωση της συνολικής ακαδημαϊκής επίδοσης. Η χρήση κάνναβης βοηθά τους φοιτητές να επιτυγχάνουν βελτιωμένες ακαδημαϊκές επιδόσεις (Garner, 2016· Caulkins κ.ά. 2015).

Σύμφωνα με τα ευρήματα σχετικών ερευνών, η χρήση κάνναβης βοηθά τους φοιτητές που αντιμετωπίζουν κάποιες προκλήσεις να εστιάσουν καλύτερα στις σπουδές τους, ενισχύοντας την συγκέντρωσή τους και διευκολύνοντας τη μελέτη, με αποτέλεσμα οι χρήστες να μπορούν να επιτυγχάνουν καλύτερες επιδόσεις στην ακαδημαϊκή τους σταδιοδρομία (Simons κ.ά. 2016· Garner, 2016).

2.2.6. Μείωση του άγχους

Σύμφωνα με τα ευρήματα των Phillips κ.ά. (2015), η κάνναβη συμβάλλει σημαντικά στη μείωση του άγχους και βοηθά τους ανθρώπους να λειτουργούν καλύτερα σε κοινωνικούς τομείς. Η κάνναβη μειώνει το άγχος που προκαλείται από την πίεση των συνομηλίκων και από άλλους κοινωνικούς παράγοντες (Hynes κ.ά. 2015). Η ευεργετική επίδραση της κάνναβης στην απομείωση του καθημερινού άγχους προκύπτει από την καταγεγραμμένη ευεργετική επίδραση την οποία παρουσιάζει η χρήση του φυτού, καθώς έχει αναδειχθεί η ικανότητα της κάνναβης να βοηθά τους ανθρώπους να αισθάνονται λιγότερο άγχος σε διάφορες καταστάσεις (Degenhardt κ.ά. 2013). Τα ευρήματα της έρευνας των Lowe κ.ά. (2019), επιβεβαιώνουν τα ευρήματα των Degenhardt κ.ά. (2013), ωστόσο, συμπεραίνουν ακόμα πως, όταν η χρήση κάνναβης γίνεται σε μεγάλες ποσότητες, αυξάνει το άγχος.

2.2.7. Ταυτότητα και αυτοπεποίθηση

Καθώς οι άνθρωποι ωριμάζουν, προσπαθούν να ανακαλύψουν ποιοι είναι και τι τους κάνει να νιώθουν άνετα (Elkind, 1970). Η θεωρία της κοινωνικής ανάπτυξης του Erik Erickson προβλέπει ότι οι έφηβοι που προσπαθούν ακόμα να ανακαλύψουν το σύνολο των πτυχών του εαυτού τους βρίσκονται σε ένα μεταβατικό στάδιο «σύγχυσης της Ταυτότητας με τον

Ρόλο» τον οποίο διαδραματίζουν εντός του κοινωνικού συνόλου όπου συμμετέχουν. Σε αυτό το στάδιο, οι έφηβοι προσπαθούν να ανακαλύψουν με τι νιώθουν άνετα, αλλά και να προσαρμοστούν στις αλλαγές που βιώνουν αναφορικά με τον εαυτό τους και με το περιβάλλον γύρω τους (McLeod, 2013). Αυτό το στάδιο περιλαμβάνει και την κοινωνική αποδοχή η οποία λειτουργεί καθοριστικά για την διαμόρφωση της αίσθησης του ανήκειν σε άτομα της εφηβικής ηλικίας (Widick κ.ά. 1978). Η κάνναβη βοηθά τόσο τους έφηβους οι οποίοι δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν τις πτυχές του εαυτού τους, όσο και τους έφηβους που αγωνίζονται για να διαχειριστούν τα προβλήματα ψυχικής υγείας που αντιμετωπίζουν, να βρουν την ταυτότητά τους και να ανταπεξέλθουν σε αυτές τις προκλήσεις (Pearson κ.ά. 2017). Οι Tshitangano και Tosin (2016), υποστηρίζουν πως ορισμένοι φοιτητές χρησιμοποιούν κάνναβη, επειδή τους παρακινεί θετικά επιτρέποντάς τους να εκφράσουν την ωριμότητά τους, ειδικά στους συμφοιτητές τους. Η χρήση της κάνναβης για τους φοιτητές αυτούς υποκινείται από την πίεση την οποία τα άτομα αυτά αισθάνονται στην προσπάθειά τους να ταυτιστούν με κάποιους συνομηλίκους τους.

Οι Hynes κ.ά. (2017), υποστηρίζουν πως, όταν οι φοιτητές εισαχθούν σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αναζητούν ικανοποίηση αναφορικά με την αντιληπτή εικόνα την οποία διατηρούν για τον εαυτό τους και το γεγονός αυτό λειτουργεί ως ένας από τους λόγους για τους οποίους οι φοιτητές καταφεύγουν στη χρήση κάνναβης, ειδικά όταν παρουσιάζουν χαμηλά επίπεδα αυτοεκτίμησης. Σύμφωνα με τους Ankabi κ.ά. (2015), ορισμένοι πρωτοετείς φοιτητές χρησιμοποιούν κάνναβη, επειδή η χρήση τους προσδίδει την αίσθηση πως είναι πλέον ενήλικες και εκφράζουν με αυτό τον τρόπο την άσκηση της ελεύθερης τους βούλησης ως ενήλικες, επιλέγοντας να κάνουν χρήση του ναρκωτικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΝΝΑΒΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στο πλαίσιο εναρμόνισης της νομοθεσίας της χώρας μας με τις Ευρωπαϊκές νομοθετικές διατάξεις, τέθηκε σε ισχύ ο Ν. 4139/2013 (ΦΕΚ Α' 74/20.03.2013). Ο νόμος περιέχει διατάξεις σχετικά με τις εξαρτησιογόνες ουσίες και παρουσιάζει το περιοριστικό-απαγορευτικό πλαίσιο γύρω από τη παραγωγή, κατοχή, διακίνηση ναρκωτικών υπό τη μορφή φαρμακευτικών σκευασμάτων. Επιπλέον, βάσει του εν λόγω νόμου, αποκλειστικά και μόνο στο Κρατικό Μονοπώλιο Ναρκωτικών επιτρέπεται να παράγει, να κατέχει, να μεταφέρει, να αποθηκεύει και να επεξεργάζεται γενικά τις πρώτες ύλες και τα έτοιμα προϊόντα. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι προαναφερθείσες διαδικασίες λαμβάνουν χώρα, αφού πρώτα γνωμοδοτήσει η Επιτροπή Ναρκωτικών, με ευθύνη του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων (ΕΟΦ), ο οποίος είναι και αυτός που εκδίδει τη σχετικά άδεια. Επιπλέον, στον εν λόγω νόμο ορίζονται τα περιοριστικά και απαγορευτικά πλαίσια ως προς τους φορείς που χορηγούν τα ναρκωτικά φάρμακα καθώς επίσης και το ποιες ποινές αντιστοιχούν σε τέτοιου είδους περιπτώσεις.

Στις 7 Μαρτίου 2018 ψηφίστηκε ο Ν. 4523 (ΦΕΚ Α' 41/07.03.2018), ο οποίος όριζε τις διατάξεις ως προς την παραγωγή τελικών προϊόντων Φαρμακευτικής Κάνναβης. Στον εν λόγω νόμο αναφερόταν και ότι *«Κατ' εξαίρεση εγκρίνεται ενιαία η παραγωγή, κατοχή, μεταφορά, αποθήκευση, προμήθεια των πρώτων υλών και των ουσιών των ποικιλιών κάνναβης του είδους Cannabis Sativa L περιεκτικότητας σε τετραϋδροκανναβινόλη (THC) άνω του 0,2%, καθώς και η εγκατάσταση και λειτουργία μεταποιητικής μονάδας επεξεργασίας και παραγωγής τελικών προϊόντων φαρμακευτικής κάνναβης με αποκλειστικό σκοπό είτε την προμήθεια του κρατικού μονοπωλίου και την διάθεσή τους για ιατρικούς σκοπούς, είτε την εξαγωγή τους»*.

Τέσσερις μήνες μετά, εκδόθηκε η Κοινή Υπουργική Απόφαση Δ3(γ)52588 (ΦΕΚ Β' 2840/16.07.2018), η οποία αποσαφηνίζει τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται για την παραγωγή και κυκλοφορία των τελικών προϊόντων φαρμακευτικής κάνναβης, ενώ περιείχε και τους απαραίτητους ορισμούς προκειμένου να κατανοηθεί η φαρμακευτική κάνναβη (ενν. κάνναβη για ιατρικούς σκοπούς). Από το προαναφερθέν ΦΕΚ, ο όρος *«τελικό προϊόν»* αναφέρεται στο προϊόν που περιέχει ως μοναδικό ενεργό συστατικό (ενν. δραστική ουσία), μια ουσία από τις ποικιλίες κάνναβης του είδους Cannabis Sativa L η οποία περιέχει τετραϋδροκανναβινόλη (THC) σε ποσοστό > 0,2% για ορισμένες ενδείξεις. Επιπρόσθετα,

ο όρος «περιεκτικότητα του τελικού προϊόντος φαρμακευτικής κάνναβης» αναφέρεται στην περιεκτικότητα τετραϋδροκανναβινόλης (THC).

Με την ψήφιση και εφαρμογή του Ν. 4523/2018 (ΦΕΚ Α' 41/07.03.2018) εγκρίθηκαν τα νέα φαρμακευτικά προϊόντα περιεκτικότητας κάνναβης από τον ΕΟΦ. Εν συνεχεία της Κοινής Υπουργικής Απόφασης, στις 18 Σεπτεμβρίου 2018, ακολούθησε ο σχηματισμός της Ειδικής Επιστημονικής Επιτροπής Έγκρισης Τελικών Προϊόντων Φαρμακευτικής Κάνναβης, η οποία ανήκει στο οργανόγραμμα του ΕΟΦ. Σύμφωνα με την Απόφαση ΕΟΦ 94371/18.09.2018 έργο της επιτροπής είναι «η αξιολόγηση του ενεργού συστατικού (δραστικής ουσίας) του τελικού προϊόντος φαρμακευτικής κάνναβης για συγκεκριμένες ενδείξεις και συγκεκριμένες φαρμακοτεχνικές μορφές, τη σύνταξη Πυρήνα Περίληψης Χαρακτηριστικών του Προϊόντος, την αξιολόγηση του φακέλου που υποβάλλουν οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς για τη χορήγηση άδειας δυνατότητας παραγωγής και ειδικής έγκρισης κυκλοφορίας τελικού προϊόντος φαρμακευτικής κάνναβης και την υποβολή των οικείων εισηγήσεων που αφορούν στον προεγκριτικό και μετεγκριτικό έλεγχο των ανωτέρω προϊόντων και στην επιβολή κυρώσεων, σύμφωνα με όσα ορίζουν οι κείμενες διατάξεις της νομοθεσίας»

Αφού ανέλυσε και αξιολόγησε όλα τα δεδομένα η Ειδική Επιστημονική Επιτροπή, ύστερα συνέταξε για συγκεκριμένες ενδείξεις αλλά και φαρμακοτεχνικές μορφές τον Πυρήνα Περίληψης Χαρακτηριστικών του Προϊόντος, ο οποίος ήταν βασισμένος σε όλες τις διεργασίες τεκμηρίωσης που πραγματοποίησε (ΚΥΑ: Αριθμός Δ3(γ) 52588/2018 ΦΕΚ Β' 2840/16.07.2018). Βάσει του Πυρήνα Περίληψης Χαρακτηριστικών Τελικών Προϊόντων Φαρμακευτικής Κάνναβης, οι Ιατρικών-Θεραπευτικών σκοπών χρήσεις της κάνναβης που πρόκειται να λάβουν Ειδική Έγκριση Κυκλοφορίας στη χώρα μας είναι οι ακόλουθες:

- ✚ Εκδήλωση μυϊκών συσπάσεων και πόνου σε ασθενείς που υποφέρουν από Σκλήρυνση Κατά Πλάκας.
- ✚ Πρόληψη – Αντιμετώπιση ναυτίας ή/και εμετών, χορηγώντας χημειοθεραπευτικά φάρμακα.
- ✚ Χρήσεις σε νευροπαθητικό/καρκινικό πόνο, ο οποίος παραμένει έντονα παραπάνω από 3 μήνες, και δεν ανταποκρίνεται σε λοιπές θεραπευτικές αγωγές. Επίσης, όταν οι διαθέσιμες για την καταπολέμηση του θεραπευτικές αγωγές δεν ενδείκνυνται για το συγκεκριμένο ασθενή ή δεν γίνονται ολικά ανεκτές.

Παράλληλα, αντιμετωπίζεται και το ζήτημα της συνταγογράφησης της φαρμακευτικής κάνναβης, μιας και περιορίζεται με τις νέες διατάξεις και δεν επιτρέπεται η φαρμακευτική κάνναβη να συγκαταλέγεται στις θεραπείες πρώτης επιλογής. Εξετάζεται με άλλα λόγια η συνταγογράφηση μόνο σε ειδικές περιπτώσεις όπου η χορήγηση και κατ' επέκταση η χρήση των εγκεκριμένων και καθιερωμένων φαρμάκων δεν επέφερε ουσιαστικά αποτελέσματα για το συγκεκριμένο ασθενή. Επίσης, στις εν λόγω ειδικές περιπτώσεις συγκαταλέγεται και το να μην ήταν εφικτό ή/και ανεκτό να λάβει τις εγκεκριμένες φαρμακευτικές αγωγές ο ασθενής. Αξίζει να σημειωθεί και ότι η χρήση της δεν ενδείκνυται για παιδιά και εφήβους.

Σύμφωνα με την ηλεκτρονική βάση δεδομένων του ΕΟΦ, κανένα προϊόν περιεκτικότητας κάνναβης ή παραγωγών κάνναβης δεν έχει αδειοδοτηθεί ακόμα με την Εθνική Άδεια Κυκλοφορίας του eof.gr (2022).

Στην χώρα μας, σήμερα, οι χρήστες κάνναβης (τακτική χρήση και περιστασιακή) εκτιμάται ότι ανέρχονται περίπου στο 10% του πληθυσμού, ενώ το 5-10% από αυτούς είναι χρήστες για θεραπευτικούς λόγους. Επίσης, εκτιμάται ότι από τους ασθενείς συνολικά στην Ελλάδα, οι εν δυνάμει χρήστες φαρμακευτικής κάνναβης ανέρχονται περίπου στα 250.000 άτομα.

Πάγια επιθυμία του Υπουργείου Υγείας και του ΕΟΦ είναι να παραμείνει η κάνναβη σε ένα αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο ναρκωτικού φαρμάκου φέροντας δίγραμμη συνταγογράφηση. Καταλαβαίνουμε πως το κράτος είναι αρκετά επιφυλακτικό ως προς την ανεξέλεγκτη χορήγηση ενός ναρκωτικού φαρμάκου. Θεωρεί ότι ενδεχομένως να αυξήσει τον αριθμό των χρηστών και κατά συνέπεια να οδηγήσει τους νέους σε ένα είδος εξάρτησης από τα ναρκωτικά, καθώς επίσης και να προκαλέσει επικίνδυνες συμπεριφορές στους εαυτούς των χρηστών όσο και σε τρίτους.

Ανεξαρτήτως του ότι η κάνναβη σε επίπεδο φαρμακευτικής αγωγής ακολουθείται και από ένα αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο, η πώληση κανναβιδιόλης (CBD) απαλλαγμένη από την ψυχοδραστική ουσία τετραϋδροκανναβινόλη (THC) - συγκέντρωσης THC < 0,2% - είναι καθόλα νόμιμη και μπορεί ο οποιοσδήποτε να προμηθευτεί από φαρμακεία και ειδικά καταστήματα πώλησης σκευασμάτων CBD. Τα εν λόγω προϊόντα δεν είναι ψυχοδραστικά και δε θεωρούνται αλλά ούτε και είναι ναρκωτικές ουσίες. Επιπρόσθετα, προϊόντα υψηλής περιεκτικότητας CBD τα οποία συμβάλλουν ενισχυτικά σε ποικίλες παθήσεις, τα βρίσκει κάποιος σε διάφορες μορφές, όπως κάψουλα, έλαιο, κρύσταλλο, σπρέι, υγρό ατμίματος, τσίγλα κ.λπ.

Τα τελευταία χρόνια σηματοδοτήθηκαν από τις διάφορες ζυμώσεις ως προς τις θετικές οικονομικές επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει η ίδρυση μιας βιομηχανίας φαρμακευτικής κάνναβης στη χώρα μας. Η πρώτη απόπειρα εγκαθίδρυσης αυτού του τύπου βιομηχανίας έλαβε χώρα με την ψήφιση του Ν. 4523/2018, ο οποίος περιγράφει τους όρους και τις προϋποθέσεις της εγκατάστασης και λειτουργίας μεταποιητικής μονάδας επεξεργασίας και παραγωγής τελικών προϊόντων φαρμακευτικής κάνναβης αποκλειστικά για θεραπευτικούς σκοπούς και ιατρικούς λόγους. Τέτοιου είδους μονάδες αναφέρονται οι κλειστές καλλιέργειες θερμοκηπίων. Στις 19 Νοεμβρίου 2018, τα Υπουργεία Υγείας, Οικονομίας & Ανάπτυξης και Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, δημοσίευσαν ένα κοινό δελτίο τύπου, στο οποίο ανακοινωνόταν η έγκριση των δύο πρώτων αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας των Μονάδων Καλλιέργειας και Επεξεργασίας Τελικών Προϊόντων Φαρμακευτικής Κάνναβης (moh.gov.gr, 2018). Η Γκίτση (2020) αναφέρει ότι σε διάστημα δύο χρόνων ύστερα από τις δυο πρώτες εγκρίσεις, έχουν αδειοδοτηθεί συνολικά 62 μονάδες τέτοιου είδους στην Ελλάδα.

Στις 13 Μαΐου 2022, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων εξέδωσε ακόμη ένα δελτίο τύπου στο οποίο αναφερόταν πως στα μέτρα στήριξης της οικονομίας εισήχθησαν και αναγκαίες ρυθμίσεις σε καλλιέργειες για τις οποίες υπάρχει σοβαρό ενδιαφέρον επένδυσης όπως η βιομηχανική και φαρμακευτική κάνναβη. Ειδικότερα, το εν λόγω δελτίο τύπου περιέχει τα εξής (βλ. minagric.gr, 2022):

- ✚ Πρόσφατα, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ύστερα από διαβούλευση και σε συνέργεια με το Υπουργείο Δικαιοσύνης, έκδωσε το καινούριο θεσμικό πλαίσιο με το οποίο επιτρέπεται η εισαγωγή σπόρων κάνναβης από ποικιλίες οι οποίες δεν έχουν συγκαταλέγονται στον κοινοτικό κατάλογο ποικιλιών.
- ✚ Επιπλέον, «ελευθέρωσε» την καλλιέργεια σε γλάστρες και σε υδροπονικά συστήματα εντός θερμοκηπιακών εγκαταστάσεων, ενώ παράλληλα ο κάθε παραγωγός έχει τη δυνατότητα πλέον του διαχωρισμού των αρσενικών από τα θηλυκά, πριν τη φάση της μεταφύτευσης, πράξη η οποία προβλέπει την ενίσχυση της αποδοτικότητας στο χωράφι.
- ✚ Εντονότερη σημασία δόθηκε στο ζήτημα της γραφειοκρατίας, και ειδικότερα στην ελάττωσή της, προκειμένου να υπάρξει διευκόλυνση του καλλιεργητή αλλά και του επενδυτή και να μην σημειώνονται μακροσκελείς καθυστερήσεις εξαιτίας δευτερευόντων λόγων.

- ✚ Παρόλο που δεν μας φοβίζει κάτι, έχουμε θεσπίσει ένα αποδοτικό και αποτελεσματικό ελεγκτικό σύστημα συνολικά στα αγροτεμάχια, τα οποία θα «φιλοξενούν» τις καλλιέργειες κάνναβης που δεν έχουν εγγραφεί στον κοινοτικό κατάλογο και ταυτόχρονα, αυστηροποιούνται περεταίρω οι κυρώσεις.
- ✚ Με το παρόν ρυθμιστικό πλαίσιο διασφαλίζουμε τους σοβαρούς παραγωγούς και μεταποιητές και γνωστοποιούμε ξεκάθαρα τη στάση μας έναντι της καλλιέργειας, για την οποία είναι βαθιά επιθυμία μας η επαναφορά της στη χώρα μας στοχεύοντας όμως αυτή τη φορά στην παραμονή και στην εξέλιξή της σε μια από τις καλλιέργειες κλειδιά. Ιδίως για τις περιοχές της Ελλάδας όπου προβλέπεται ότι θα είναι αποδοτική και προσοδοφόρα.
- ✚ Αναμένουμε σύντομα και σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία, τις θεσμικές διατάξεις που θα καθορίζουν τα όρια CBD και THC στις τροφές καθώς επίσης και τις νομοθετικές ρυθμίσεις των απαιτούμενων όρων και προϋποθέσεων ασφαλείας και ελέγχων που θα αφορούν την απρόσκοπτη λειτουργία των μεταποιητικών μονάδων βιομηχανικής κάνναβης. Μονάδες οι οποίες θα δημιουργήσουν ένα αξιοσημείωτο αριθμό καινούριων θέσεων απασχόλησης.

Σε παγκόσμια κλίμακα υπολογίζεται ότι οι ασθενείς που λαμβάνουν ήδη φαρμακευτική κάνναβη ως θεραπευτική αγωγή ανέρχονται περίπου στα 70 εκ. Βάσει της Διεθνούς Αναφοράς των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά (UN World Drug Report), αναμένεται ότι η διεθνής αγορά φαρμακευτικής κάνναβης θα φτάσει τα 65 δις. δολάρια το 2024, από τα 20 δις ευρώ του έτους 2018.

Μερίδιο από την εν λόγω αναπτυσσόμενη αγορά διεκδικεί και η χώρα μας με την αδειοδότηση 62 μονάδων παραγωγής φαρμακευτικής κάνναβης, οι οποίες κατά την Ευρωπαϊκή Αναφορά για την Κάνναβη (European Cannabis Report) τον Φεβρουάριο 2020 υπολογίζεται ότι θα απασχολήσουν μέχρι και 2.250 νέα άτομα και θα αποφέρουν επενδύσεις ύψους 360 εκ. ευρώ. Στις 13 Μαΐου, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, σε Δελτίο Τύπου (βλ. minagric.gr, 2019) ανέφερε ότι υπάρχει ένας αρκετά μεγάλος αριθμός επενδυτών οι οποίοι ενδιαφέρονται έντονα για επενδύσεις στη χώρα μας στον κλάδο της φαρμακευτικής κάνναβης, οι οποίοι είναι εν δυνάμει δημιουργοί χιλιάδων θέσεων απασχόλησης. Τα στοιχεία που καθιστούν τη χώρα μας ελκυστική για τέτοιου είδους επενδύσεις είναι τα εξής: α) Μη γραφειοκρατικό, απλοποιημένο και ευέλικτο θεσμικό πλαίσιο και β) οι κατάλληλες εδαφοκλιματικές συνθήκες που προσδίδουν

διαπιστευμένα καλύτερο ποιοτικά τελικό προϊόν εν συγκρίσει με άλλες χώρες που γειτνιάζουν με την Ελλάδα.

Από μελέτες της εταιρείας Tikun, η οποία πρόκειται να πάρει τα σκήπτρα της κυκλοφορίας φαρμακευτικής κάνναβης «made in Greece» στις διεθνείς αγορές, υπολογίζεται ότι η φαρμακευτική κάνναβη έχει τη δυνατότητα να εισφέρει έως και 2 δις. ευρώ στα ελληνικά ταμεία. Η Tikun Europe, με τις ιδιόκτητες εγκαταστάσεις (έκτασης 56.000 m²) στην περιοχή Εξαμίλια Κορίνθου, στην Πελοπόννησο, αποτελεί την πρώτη εταιρεία που καλλιεργεί, επεξεργάζεται και παράγει προϊόντα φαρμακευτικής κάνναβης και κατέχει άδεια λειτουργίας στη χώρα μας. Η συνολική επένδυσή της φτάνει τα 40 εκ. ευρώ για την εγκατάσταση μονάδας παραγωγής συγκαταλέγοντας και την καλλιέργεια θερμοκηπίων και τη βιομηχανική επεξεργασία ανθών κάνναβης για την παραγωγή φαρμακευτικών προϊόντων (Tikun Europe, 2022).

Αναφορικά με την υφιστάμενη κατάσταση, οι νόμοι που έχουν ψηφιστεί στην Ελλάδα αναφέρονται αποκλειστικά στην «απελευθέρωση» της καλλιέργειας, παραγωγής και χρησιμοποίησης της φαρμακευτικής κάνναβης, ενώ δεν συμπεριλαμβάνεται και αποκλείεται οιαδήποτε αναφορά σε «απελευθέρωση» της κάνναβης για λόγους ψυχαγωγίας είτε νομιμοποιώντας την είτε αποποινικοποιώντας την.

Υπό το πρίσμα του COVID-19 και όλης της κατάστασης που επικρατεί, η εν λόγω έμφαση στο σκοπό και τις βελτιωτικές κινήσεις της ανθρώπινης κατάστασης θα εντατικοποιηθεί. Σύμφωνα με την Fogla (2020), χωρίς αμφιβολία, το έντονο ενδιαφέρον του καταναλωτικού κοινού για την ολιστική υγεία και την ευεξία που έχει προκύψει με την πανδημία θα συνεχίσει να συνδράμει στην ραγδαία με ταχείς ρυθμούς ανάπτυξη του κλάδου της φαρμακευτικής κάνναβης. Η Leyton (2019) αναφέρει ότι ένα άρτια νομοθετικό ρυθμιζόμενο πλαίσιο φαρμακευτικής κάνναβης επιφέρει πληθώρα κοινωνικών πλεονεκτημάτων. Τροποποιώντας την υφιστάμενη φιλοσοφία από την ποινικοποίηση στην εκπαίδευση, θα επέλθει περαιτέρω ανάπτυξη στο σύνολο της κοινωνίας.

Στις 24/05/2021 δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, με αρ. ΦΕΚ Α' 83/24-5-2021, ο Ν. 4801/2021 για την «παραγωγή, εξαγωγή και διάθεση τελικών προϊόντων φαρμακευτικής κάνναβης του είδους Cannabis Sativa L περιεκτικότητας σε τετραϋδροκανναβινόλη (THC) άνω του 0,2% και άλλες διατάξεις» του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Ο νέος αυτός νόμος αποσκοπεί στην απλούστευση των

διεργασιών εξαγωγής προϊόντων φαρμακευτικής κάνναβης και στην εγγύηση του ομαλού και ασφαλούς εφοδιασμού της εγχώριας αγοράς τελικών προϊόντων φαρμακευτικής κάνναβης υπό συνθήκες υψίστης ασφαλείας. Το καινούριο θεσμικό πλαίσιο αφορά τους επενδυτές που πρόκειται να επενδύσουν στον κλάδο της φαρμακευτικής κάνναβης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

4.1. Μεθοδολογία έρευνας

Στις υποενότητες της παρούσας ενότητας αναφέρονται εκτενώς τα συστατικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη μεθοδολογία η οποία επιλέχθηκε για την διενέργεια του ερευνητικού μέρους της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

4.1.2. Σκοπός της έρευνας

Σκοπός του ερευνητικού μέρους της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη των αντιλήψεων των ενηλίκων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την κάνναβη και, συγκεκριμένα, αντικείμενο της εμπειρικής ερευνητικής διαδικασίας του παρόντος έργου αποτελεί η διερεύνηση των αντιλήψεων των φοιτητών σχετικά με τη χρήση της κάνναβης.

Στο πλαίσιο εκπλήρωσης του σκοπού του εμπειρικού ερευνητικού μέρους του έργου, τίθενται ακολούθως οι επιμέρους στόχοι της παρούσας εργασίας ως εξής: α) επιδίωξη ανάδειξης των γνώσεων των φοιτητών σχετικά με τη χρήση της κάνναβης και τα παράγωγα της περιστασιακής ή συστηματικής χρήσης του φυτού, β) επιδίωξη ανάδειξης των εμπειριών των συμμετεχόντων στην ερευνητική διαδικασία σε σχέση με την κάνναβη και σε σχέση με τη χρήση κάνναβης και υποπροϊόντων αυτής.

4.1.3. Ερευνητικό ερώτημα

Συνεκτιμώντας τον οριοθετημένο σκοπό της παρούσας έρευνας οι ερευνητές διαμόρφωσαν και καθόρισαν το ακόλουθο ερευνητικό ερώτημα προς διερεύνηση στα πλαίσια ανάλυσης των αποτελεσμάτων των δεδομένων του δείγματος της έρευνας:

«Ποιες αντιλήψεις αναδεικνύονται μεταξύ των φοιτητών αναφορικά με τη χρήση της κάνναβης;»

4.1.4. Επιλογή της κατάλληλης μεθόδου έρευνας

Προκειμένου να καταστεί εφικτή η επίτευξη του στόχου της εμπειρικής διερεύνησης η οποία διεξήχθη στα πλαίσια υλοποίησης της παρούσας πτυχιακής εργασίας, επιλέχθηκε η χρήση της μεθοδολογίας ποιοτικής έρευνας. Σύμφωνα με τον Ιωσηφίδη (2008, σελ. 21) «ο στόχος της ποιοτικής έρευνας είναι η περιγραφή, η ερμηνεία, η κατανόηση και η ανάλυση των χαρακτηριστικών μιας κοινωνικής ομάδας, η ενός κοινωνικού φαινομένου με σκοπό την απάντηση του ερωτήματος «γιατί;»».

«Οι αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση της κάνναβης: Μια ποιοτική προσέγγιση»

Κατά τη διεξαγωγή μιας ποιοτικής έρευνας οι ερευνητές επιχειρούν να καταγράψουν την υποκειμενική άποψη και την προσωπική γνώμη των συμμετεχόντων αναφορικά με την μελετώμενη θεματολογία, η οποία αφορά μια δεδομένη κατάσταση. Οι απόψεις και οι γνώμες αυτές εκφράζονται μέσα από λεκτικές διατυπώσεις των συμμετεχόντων (Κυριαζή, 1999).

Προς ικανοποίηση της συγκεκριμένης επιδίωξης, οι ερευνητές στρέφουν την προσοχή τους σε ζητήματα ενδιαφέροντος τα οποία είναι δυνατόν να παρέχουν τις απαραίτητες πληροφορίες, ώστε να καταστεί κατανοητή η αντίληψη των συμμετεχόντων σχετικά με το αντικείμενο της μελετώμενης θεματολογίας (Creswell, 2011).

Η επιλογή της μεθόδου ποιοτικής έρευνας πραγματοποιήθηκε από τους ερευνητές καθώς η ερμηνεία των διατυπώσεων των συμμετεχόντων σχετικά με τις βιωματικές τους εμπειρίες αποτελεί κυρίαρχο στόχο της παρούσας έρευνας

Υπό την έννοια αυτή, αρχικά επιχειρείται η ανάδειξη όσο το δυνατόν περισσότερων πληροφοριών αναφορικά με τις βασικές γνώσεις τις οποίες διαθέτουν οι συμμετέχοντες σχετικά με τη χρήση της κάνναβης, ενώ στη συνέχεια επιχειρείται η διερεύνηση των εμπειριών και των απόψεων των συμμετεχόντων αναφορικά με τη χρήση της κάνναβης στα πλαίσια της ακαδημαϊκής τους σταδιοδρομίας.

4.1.5. Μέσα συλλογής δεδομένων

Η συνέντευξη αποτελεί το ερευνητικό εργαλείο συλλογής δεδομένων για την συγκρότηση της βάσης δεδομένων του δείγματος της παρούσας έρευνας. Μέσα από τη χρήση της συνέντευξης ως ερευνητικό εργαλείο, οι ερευνητές βρίσκονται σε θέση να εγκαθιδρύσουν επαρκείς προσωπικές επαφές με τους συμμετέχοντες, διατηρώντας ως απώτερη επιδίωξη τη συλλογή απαραίτητων δεδομένων, ούτως ώστε να επιτευχθεί η αναγκαία εμβάθυνση επί της μελετώμενης θεματολογίας (Cohen κ.ά. 2007).

Κατά την διενέργεια της συνεντευξιακής διαδικασίας οι ερωτώμενοι αναπτύσσουν τις απόψεις τους και τις σκέψεις τους, δίχως αναστολές, εις βάθος και με ελευθερία, προσφέροντας την δυνατότητα στους ερευνητές να συλλέξουν κατά το δυνατόν πλουσιότερα δεδομένα σχετικά με τις αναπαραστάσεις, με τις εμπειρίες και τις στάσεις των συνεντευζιαζόμενων (Cohen κ.ά. 2007).

Το είδος συνέντευξης το οποίο επιλέχθηκε ως εργαλείο συλλογής δεδομένων για τις ανάγκες διεξαγωγής της παρούσας έρευνας είναι οι ημιδομημένες συνεντεύξεις. Η ανάγκη καταγραφής των εμπειριών και των απόψεων των συμμετεχόντων αναφορικά με το μελετώμενο αντικείμενο, δηλαδή τις αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση της κάνναβης, καθιστά απαραίτητη τη συγκεκριμένη επιλογή.

Σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, οι ημιδομημένες συνεντεύξεις διακρίνονται από μια συγκεκριμένη δομή ερωτήσεων, η οποία ωστόσο μπορεί να μεταβληθεί κατά ανάγκη και κατά περίπτωση κατά τη ροή της συνέντευξης. Το γεγονός αυτό καθιστά εφικτή την υποβολή επιπρόσθετων ερωτημάτων και διευκρινιστικών ερωτήσεων, ή ακόμη και την παράλειψη ορισμένων προκαθορισμένων ερωτημάτων με στόχο την συγκέντρωση περισσότερων αναλυτικών πληροφοριών αναφορικά με το αντικείμενο της έρευνας (Robson, 2007).

Η υιοθέτηση των ημιδομημένων συνεντεύξεων ως ερευνητικό εργαλείο αναδεικνύεται ως η καταλληλότερη επιλογή για την παρούσα έρευνα, καθώς κατά τη διάρκεια των συζητήσεων που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο της συνέντευξης, οι ερωτηθέντες διαθέτουν την ελευθερία της ειλικρινούς και ελεύθερης έκφρασης των σκέψεων τους, των εμπειριών τους και των απόψεών τους αναφορικά με τη θεματολογία που εξετάζεται (Mashuri κ.ά. 2022).

Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις προϋποθέτουν την υποβολή μιας σειράς ερωτήσεων εντός ενός θεματικού πλαισίου το οποίο έχει προκαθοριστεί από τους ερευνητές (Wilson, 2014).

Εντός του πλαισίου αυτού ωστόσο, οι ερωτήσεις δεν είναι απαραίτητο να τίθενται με μια συγκεκριμένη σειρά. Η χρήση των ημιδομημένων συνεντεύξεων περιλαμβάνει την αξιοποίηση τους ως εργαλείο διερεύνησης διαφόρων φαινομένων και ζητημάτων σε ένα εκτενές εύρος επιστημών, όπως οι κοινωνικές επιστήμες, η ψυχολογία και άλλα επιστημονικά πεδία (O'Keeffe κ.ά. 2015).

4.1.6. Δείγμα της έρευνας

Στο ερευνητικό μέρος της παρούσας πτυχιακής εργασίας συμμετείχαν συνολικά 15 συμμετέχοντες - φοιτητές διαφόρων τμημάτων και σχολών του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου. Η επιλογή των συμμετεχόντων διενεργήθηκε κατ' εφαρμογή της μεθόδου της βολικής/σκόπιμης δειγματοληψίας. Κατά την βολική/σκόπιμη δειγματοληψία, οι

συμμετέχοντες επιλέγονται σύμφωνα με τον βαθμό διαθεσιμότητάς τους, αλλά και τον βαθμό προθυμίας τους να συμμετάσχουν στην ερευνητική διαδικασία. Σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, η μέθοδος της βολικής/σκόπιμης δειγματοληψίας εφαρμόζεται βάσει 2 βασικών κριτηρίων (Creswell, 2011):

- ✚ Της εξασφάλισης πως τα άτομα που επιλέγονται ως κατάλληλα συμπερίληψης πληρούν συγκεκριμένα και αντιπροσωπευτικά χαρακτηριστικά, τα οποία επιθυμούν να διερευνήσουν οι ερευνητές
- ✚ Του βαθμού κατά τον οποίο η συμμετοχή των ατόμων αυτών είναι εφικτή τόσο βάσει βολικότητας, όσο και βάσει διαθεσιμότητας

Η επιλογή των κατάλληλων συμμετεχόντων οι οποίοι θα αποτελέσουν το δείγμα τη έρευνας αποτελεί εξαιρετικά ενδιαφέρον στάδιο της ερευνητικής μεθοδολογικής προσέγγισης στις ποιοτικές έρευνες, καθώς η επιλογή κατάλληλων συμμετεχόντων θα οδηγήσει κατά λογική ακολουθία στην συγκέντρωση κατά το δυνατόν μεγαλύτερου όγκου πληροφοριών και, κατ' επέκταση, στη συλλογή ποιοτικότερων και χρησιμότερων δεδομένων σχετικά με το αντικείμενο μελέτης (Κυριαζή, 1999).

4.1.6.1. Διαδικασία επιλογής συμμετεχόντων

Η επιλογή των κατάλληλων υποψηφίων προς συμμετοχή στην ερευνητική διαδικασία η οποία διεξήχθη στα πλαίσια υλοποίησης της παρούσας πτυχιακής εργασίας εδράστηκε σε 3 θεμελιώδη κριτήρια επιλογής. Η επιτυχής συμπερίληψη των κατάλληλων υποψηφίων προϋπέθετε την τήρηση και των τριών κριτηρίων ως απαραίτητη συνθήκη. Τα κριτήρια αυτά παρουσιάζονται αναλυτικά στο κείμενο που ακολουθεί.

- ✚ Το πρώτο κριτήριο αφορά στον βαθμό βολικότητας των ατόμων που επιλέχθηκαν, υπό την έννοια πως τα άτομα αυτά βρίσκονταν στον στενότερο η ευρύτερο εγγύτερο κοινωνικό περιβάλλον των ερευνητών και επομένως η πρόσβαση στα άτομα αυτά κατέστη σχετικά εύκολη και «προσιτή».
- ✚ Το δεύτερο κριτήριο αφορά στην προϋπόθεση διατήρησης της σπουδαστικής ιδιότητας, καθώς το αντικείμενο μελέτης αφορά τη διερεύνηση αντιλήψεων και απόψεων φοιτητών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- ✚ Το τρίτο κριτήριο καθιερώνει ως προαπαιτούμενο χαρακτηριστικό συμπερίληψης στην ερευνητική διαδικασία την φοίτηση των ατόμων προς συμπερίληψη σε

οποιοδήποτε τμήμα και σε οποιαδήποτε σχολή του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου.

Κατ' εφαρμογή των κριτηρίων επιλογής στο πλαίσιο υιοθέτησης της μεθόδου της βολικής/σκόπιμης δειγματοληψίας, τα άτομα τα οποία απετέλεσαν εν τέλει τους συμμετέχοντες της παρούσας έρευνας εντοπίστηκαν εντός του ευρύτερου κύκλου προσώπων/συναδέλφων σπουδαστών που ανήκουν στο εγγύτερο κοινωνικό περιβάλλον των ερευνητών. Τον εντοπισμό των κατάλληλων υποψηφίων προς συμπερίληψη, ακολούθησε η παραχώρηση σχετικής ενημέρωσης προς αυτούς αναφορικά με την ερευνητική διαδικασία, τους στόχους και τον σκοπό αυτής και εν συνεχεία ζητήθηκε από τους ερευνητές η συνεργασία των υποψηφίων.

4.1.7. Ερευνητική διαδικασία

Προτού προγραμματιστεί η διεξαγωγή της συνεντευξιακής διαδικασίας, προηγήθηκε επικοινωνία με τους υποψήφιους συμμετέχοντες μέσω πλατφόρμας κοινωνικής δικτύωσης προς διερεύνηση των προθέσεων συμμετοχής στην έρευνα.

Κατόπιν εξασφάλισης της συναίνεσης των επιλαχόντων, οι ερευνητές προχώρησαν στον προγραμματισμό αυτοπρόσωπης συνάντησης με κάθε συμμετέχοντα σε χρόνο και σε τόπο βολικό για τον κάθε συμπεριληφθέντα ξεχωριστά.

Κατά τη στιγμή διεξαγωγής της συνέντευξης και προτού εκκινήσει η εμπειρική διαδικασία, οι ερευνητές παραχώρησαν εκ νέου προφορική και γραπτή ενημέρωση στους συμμετέχοντες, όπου δηλώθηκαν, σαφώς και ρητώς, στοιχεία σχετικά με την ακαδημαϊκή ιδιότητα των ερευνητών και τον σκοπό διενέργειας της έρευνας. Επιπροσθέτως, αποδόθηκαν οι απαραίτητες διαβεβαιώσεις περί τήρησης της ανωνυμίας των συμμετεχόντων και υπό το πρίσμα αυτό, η τήρηση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων συνεκτιμήθηκε από τους ερευνητές κατά την επιλογή τόσο του τόπου, όσο και του χρόνου διεξαγωγής της συνέντευξης, με αποτέλεσμα την διασφάλιση διεξαγωγής της ερευνητικής διαδικασίας σε φυσική τοποθεσία, η οποία ικανοποιούσε και τους δυο αυτούς παράγοντες.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της σχετικής βιβλιογραφίας, οι διατυπώσεις προσωπικών απόψεων και η έκφραση προσωπικής γνώμης από τους ερευνητές κατά την διεξαγωγή της συνεντευξιακής διαδικασίας ενδεχομένως να επηρεάσει τις απόψεις και την γνώμη που εκφράζουν οι συμμετέχοντες (Κυριαζή, 1999).

Προς εξασφάλιση της ακεραιότητας των συλλεγόμενων στοιχείων, οι ερευνητές απείχαν από τις διατυπώσεις προσωπικών απόψεων και την εκπεφρασμένη δήλωση προσωπικής γνώμης, επιδιώκοντας την αποτροπή ενδεχόμενου επηρεασμού της γνώμης και των απόψεων των συμμετεχόντων.

Κατόπιν εξασφάλισης ρητής συναίνεσης από τους συμμετέχοντες, οι ερευνητές προχώρησαν στην ηχητική καταγραφή (μαγνητοφώνηση) της συνεντευξιακής διαδικασίας. Με τον τρόπο αυτό, κατέστη δυνατή η μετάπτωση και η καταγραφή των δεδομένων με μεγαλύτερη ακρίβεια. Τέλος, οφείλει να αναφερθεί πως κατά την συλλογή δεδομένων, οι ερευνητές δεν προχώρησαν σε καταγραφή των δημογραφικών στοιχείων των συμμετεχόντων, καθώς κρίθηκε πως η σύγκριση των εξαχθέντων ευρημάτων με συγκεκριμένα στοιχεία του δημογραφικού προφίλ των συμμετεχόντων, δεν ευθυγραμμίζετο με τον σκοπό και τους στόχους των ευρημάτων της παρούσας έρευνας.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν κατά το διάστημα Μαρτίου – Αυγούστου 2022.

4.1.8. Μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων

Με την διενέργεια ποιοτικών ερευνών οι ερευνητές αποκτούν την δυνατότητα διεξαγωγής δημιουργικών διαδικασιών για την ερμηνεία των φαινομένων υπό έρευνα. Η διεξαγωγή ποιοτικών ερευνών περιλαμβάνει την κατάρτιση ποιοτικών ερμηνειών, για τη συγκρότηση των οποίων είναι δυνατόν να εργαλειοποιηθεί ένα εύρος διαφορετικών τεχνικών κατανόησης των δεδομένων, οι οποίες περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την ανάλυση λόγου, την θεματική ανάλυση και την ανάλυση περιεχομένου (Javadi & Zarea, 2016).

Η θεματική ανάλυση επιλέχθηκε από τους συγγραφείς ως η καταλληλότερη μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων τα οποία συνελέχθησαν κατά τη διενέργεια του ερευνητικού μέρους του παρόντος έργου.

Σύμφωνα με τη σχετική θεωρία, ένα σημαντικό πλεονέκτημα της θεματικής ανάλυσης είναι η δυνατότητα την οποία προσφέρει στους ερευνητές να κατηγοριοποιούν με περιγραφικό τρόπο εξαιρετικά λεπτομερή σύνολα δεδομένων με απώτερο στόχο την απόδοση ερμηνείας επί διαφόρων πτυχών του αντικειμένου υπό μελέτη. Η ευελιξία της μεθόδου της θεματικής αναλύσεως έγκειται στην ικανότητα να αναγνωρίζει πρώτα και στη συνέχεια να καταγράφει και να αναλύει συγκεκριμένα θέματα σε ένα πλαίσιο δεδομένων (Creswell, 2011).

Κατά συνέπεια, οι ερευνητές επέλεξαν την θεματική ανάλυση, καθώς ως στόχοι τέθηκαν:

- ✚ η αρχική αναγνώριση συγκεκριμένων θεμάτων που ανέφεραν οι συμμετέχοντες και τα οποία θέματα καθίστανται σημαντικά για το σκοπό της παρούσας έρευνας
- ✚ η εν συνεχεία κωδικοποίηση και η ανάλυση των αναγνωρισθέντων θεμάτων για την επιτυχή καταγραφή με λεπτομερή τρόπο των γνώμων και των απόψεων των συμμετεχόντων-φοιτητών για τη χρήση της κάρναβης

Σύμφωνα με τους Anderson κ.ά. (2013), το 2006 οι Brown και Clark εισήγαγαν τα έξι διακριτά διαδοχικά στάδια της αποτελεσματικής εφαρμογής της μεθόδου της θεματικής ανάλυσης:

1ο Στάδιο

Μελέτη και ανάλυση των δεδομένων του συγκροτηθέντος δείγματος προς αναγνώριση συγκεκριμένων θεματικών μοτίβων και εννοιών που σχετίζονται με το μελετώμενο αντικείμενο.

2ο Στάδιο

Κωδικοποίηση των δεδομένων του δείγματος.

3ο Στάδιο

Διεξαγωγή αντιπαραβολής ή συνδυασμού διαφορετικής κωδικοποίησης δεδομένων με στόχο την ανεύρεση πιθανών θεμάτων τα οποία στη συνέχεια θα αναλυθούν.

4ο Στάδιο

Κριτικός επανέλεγχος των αναγνωρισθέντων θεμάτων και εκτίμηση της δυνατότητας συμπερίληψης. Σε αυτό το στάδιο τα αναγνωρισθέντα θέματα για τα οποία δεν καθίσταται υπό τις δεδομένες συνθήκες εφικτή η ικανοποιητική υποστήριξή τους από το συγκεντρωθέν σύνολο δεδομένων, είτε συνενώνονται με άλλα θέματα, είτε απορρίπτονται.

5ο Στάδιο

Οριστικός καθορισμός και τελική καταγραφή των καθορισμένων θεμάτων.

6ο Στάδιο

Καταγραφή των ευρημάτων τα οποία προέκυψαν από τη θεματική ανάλυση, επιλέγοντας κατανοητά αποσπάσματα και κείμενα από τις διαθέσιμες απαντήσεις των

συνεντευξιαζόμενων, τα οποία αποσπάσματα και κείμενα: α) είναι ευκόλως κατανοητά, β) εμπεριέχουν ουσιώδη στοιχεία αναφορικά με την ουσία των ζητημάτων τα οποία κρίνονται ως απαραίτητα αναφοράς και ανάλυσης.

4.1.9. Ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα

Ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα προκύπτουν σε κάθε μελέτη που αφορά σε δείγμα ανθρώπων συμμετεχόντων, συμπεριλαμβανομένης και της παρούσας έρευνας σχετικά με τη στάση των φοιτητών απέναντι στη χρήση κάνναβης. Η παρούσα ενότητα θα εξετάσει αυτά τα ζητήματα και θα συζητήσει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκαν στη μελέτη.

Πρώτον, ελήφθη ενημερωμένη συγκατάθεση από όλους τους συμμετέχοντες στη μελέτη. Αυτό είναι σύμφωνο με τις δεοντολογικές κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες δηλώνουν ότι η ενημερωμένη συγκατάθεση πρέπει να λαμβάνεται από όλους τους ανθρώπους που συμμετέχουν σε μια ερευνητική μελέτη (American Psychological Association, 2017). Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν για τη φύση της μελέτης, το σκοπό της, τη χρήση των απαντήσεών τους και το δικαίωμα να αποσυρθούν ανά πάσα στιγμή. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες διαβεβαιώθηκαν για την εμπιστευτικότητα και την ανωνυμία των απαντήσεών τους.

Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της έρευνας ελήφθη μέριμνα για την ασφάλεια και την ευημερία των συμμετεχόντων. Η χρήση ποιοτικών μεθόδων εξασφάλισε ότι οι συμμετέχοντες δεν εκτέθηκαν σε καμία σωματική ή ψυχολογική βλάβη. Επιπροσθέτως, η έρευνα διεξήχθη σύμφωνα με τις δεοντολογικές κατευθυντήριες γραμμές που καθορίστηκαν από την Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία (APA), η οποία επιδιώκει να προστατεύσει τα δικαιώματα και την ευημερία των ανθρώπινων συμμετεχόντων στην έρευνα (American Psychological Association, 2017).

Ωστόσο, θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι η έρευνα σε ευαίσθητα θέματα, όπως η χρήση ναρκωτικών, έχει τη δυνατότητα να επιβαρύνει συναισθηματικά τους συμμετέχοντες. Σε αυτή τη μελέτη, οι συμμετέχοντες μπορεί να ένιωσαν άβολα συζητώντας τη στάση τους απέναντι στη χρήση κάνναβης. Ως εκ τούτου, ήταν σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η έρευνα διεξήχθη σε ένα υποστηρικτικό και μη επικριτικό περιβάλλον. Επιπλέον, ο ερευνητής εκπαιδεύτηκε να αναγνωρίζει και να αντιμετωπίζει τυχόν σημάδια αγωνίας στους συμμετέχοντες και να τους παρέχει πληροφορίες σχετικά με πόρους για πρόσθετη υποστήριξη.

Ένα άλλο ηθικό ζήτημα που μπορεί να προκύψει στην έρευνα για τη χρήση ναρκωτικών είναι η πιθανότητα στιγματισμού ή διάκρισης των συμμετεχόντων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στο πλαίσιο της χρήσης ναρκωτικών, η οποία συχνά συνδέεται με την εγκληματικότητα και την παρέκκλιση. Στην παρούσα μελέτη, η πιθανότητα στιγματισμού μετριάστηκε διασφαλίζοντας την ανωνυμία των συμμετεχόντων και χρησιμοποιώντας μια μη επικριτική προσέγγιση στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων. Ο ερευνητής απέφυγε να κάνει αξιολογικές κρίσεις ή ηθικές εκτιμήσεις για τη στάση των συμμετεχόντων απέναντι στη χρήση κάνναβης.

Η παρούσα έρευνα σχετικά με τη στάση των φοιτητών απέναντι στη χρήση κάνναβης εγείρει αρκετά ηθικά και ηθικά ζητήματα. Ωστόσο, αυτά τα ζητήματα αντιμετωπίστηκαν με τη λήψη ενημερωμένης συναίνεσης, τη διασφάλιση της ασφάλειας και της ευημερίας των συμμετεχόντων, την παροχή ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος και τον μετριασμό της πιθανότητας στιγματισμού ή διακρίσεων. Αυτά τα μέτρα διασφαλίζουν ότι η έρευνα διεξήχθη σύμφωνα με τις δεοντολογικές οδηγίες και ότι προστατεύονται τα δικαιώματα και η ευημερία των συμμετεχόντων.

4.2. Αποτελέσματα της έρευνας

Στην παρούσα ενότητα επιδιώκεται η καταγραφή των αντιλήψεων των συμμετεχόντων της έρευνας, ώστε να αναδειχθούν συγκεκριμένα στοιχεία, η ανάλυση των οποίων θα οδηγήσει στην αναγνώριση ευρημάτων και στην εξαγωγή ωφέλιμων συμπερασμάτων προς απάντηση του ερευνητικού ερωτήματος.

Ως εκ τούτου, προσεχώς παρουσιάζονται τα βασικά θέματα και οι βασικές θεματικές που απασχόλησαν τους ερευνητές κατά την επεξεργασία των συγκεντρωθέντων δεδομένων του δείγματος.

Προκειμένου να επιτευχθούν και να διασφαλιστούν από την επεξεργασία των δεδομένων των απαντήσεων των συνεντευξιαζόμενων: α) η καλύτερη δυνατή ερμηνεία, β) η βέλτιστη δυνατή παρουσίαση και γ) η αποτελεσματικότερη διενέργεια ανάλυσης μετά κριτικού σχολιασμού, εφαρμόστηκαν από τους ερευνητές οι ακόλουθες ενέργειες κωδικοποίησης:

- ❖ Οι ερωτήσεις υπ' αριθμόν 1 και 2 κωδικοποιήθηκαν στον άξονα διερεύνησης 1 με ονομασία άξονα «Χρήση κάνναβης από φοιτητές και προσβασιμότητα»

- ❖ Οι ερωτήσεις υπ' αριθμόν 3 και 4 κωδικοποιήθηκαν στον άξονα διερεύνησης 2 με ονομασία άξονα «Χρήση κάνναβης στο κοινωνικό περιβάλλον των φοιτητών»
- ❖ Οι ερωτήσεις υπ' αριθμόν 5 και 6 κωδικοποιήθηκαν στον άξονα διερεύνησης 3 με ονομασία άξονα «Σχέση κάνναβης με νόμιμες και παράνομες ουσίες»
- ❖ Οι ερωτήσεις υπ' αριθμόν 7 και 8 κωδικοποιήθηκαν στον άξονα διερεύνησης 4 με ονομασία άξονα «Περιστασιακή – Συστηματική χρήση κάνναβης»
- ❖ Οι ερωτήσεις υπ' αριθμόν 9, 10 και 11 κωδικοποιήθηκαν στον άξονα διερεύνησης 5 με ονομασία άξονα «Περιστασιακή Χρήση: Αίτια και κίνδυνοι»
- ❖ Οι ερωτήσεις υπ' αριθμόν 12, 13 και 14 κωδικοποιήθηκαν στον άξονα διερεύνησης 6 με ονομασία άξονα «Συστηματική Χρήση: Αίτια και κίνδυνοι»
- ❖ Οι ερωτήσεις υπ' αριθμόν 15, 16, 17 και 18 κωδικοποιήθηκαν στον άξονα διερεύνησης 7 με ονομασία άξονα «Προσδιορισμός εξάρτησης, στάδια, αιτιολογία, συνέπειες»
- ❖ Οι ερωτήσεις υπ' αριθμόν 19 και 20 κωδικοποιήθηκαν στον άξονα διερεύνησης 8 με ονομασία άξονα «Νομιμοποίηση κάνναβης»

4.2.1. Θεματικές ανά άξονα διερεύνησης

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται η κωδικοποίηση των θεματικών ανάλυσης, οι οποίες καθορίστηκαν για κάθε άξονα διερεύνησης ξεχωριστά.

Σημειώνεται πως τόσο στην απεικόνιση των θεματικών ανά άξονα η οποία ακολουθεί, όσο και στο σύνολο των υποενοτήτων της ενότητας 4.2, έγινε προσπάθεια συγκρότησης θεματικών ανάλυσης για όσες περισσότερες ερωτήσεις από κάθε άξονα κατέστη δυνατή η κατάρτιση θεματικών, κατόπιν αναγνώρισης κοινών μοτίβων που προέκυψαν από την ανάλυση των απαντήσεων των ερωτηθέντων.

Προσεχώς παρουσιάζεται υπό τη μορφή πίνακα η κατηγοριοποίηση των αναγνωρισθέντων θεματικών ανά άξονα διερεύνησης, ενώ ακολούθως παρατίθεται η ανάλυση των αποτελεσμάτων των δεδομένων του δείγματος των θεματικών ανά μελετώμενο άξονα (υποενότητα 4.2.2).

Πίνακας 1: Κατηγοριοποίηση αναγνωρισμένων θεματικών ανά άξονα διερεύνησης, (Πηγή: Ιδία επεξεργασία)

ΑΞΟΝΑΣ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ
1 ^{ος} Άξονας	Εξίσωση της χρήσης κάνναβης με τη χρήση διακινούμενων νόμιμων ουσιών
	Εύκολη Πρόσβαση
2 ^{ος} Άξονας	Η κάνναβη ως μέσο κοινωνικοποίησης και κοινωνικής αποδοχής
3 ^{ος} Άξονας	Η επιρροή της χρήσης κάνναβης στην αποδεκτικότητα των χρηστών έναντι της χρήσης άλλων ουσιών
4 ^{ος} Άξονας	Η εξαιρετικά ανομοιογενής αντίληψη των φοιτητών αναφορικά με τον προσδιορισμό της συστηματικής και της περιστασιακής χρήσης κάνναβης
5 ^{ος} Άξονας	Η ψυχολογική εξάρτηση των περιστασιακών χρηστών από την κάνναβη και οι οικονομικές επιπτώσεις του εθισμού
6 ^{ος} Άξονας	Συστηματική χρήση – η κάνναβη καταφύγιο επικάλυψης ψυχοσυναισθηματικών αναγκών

«Οι αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση της κάνναβης: Μια ποιοτική προσέγγιση»

7 ^{ος} Αξονας	Η αυτοαπομόνωση και ο εμμονικός σκοπός της αναζήτησης ως κυρίαρχες αντιληπτές ενδείξεις εξάρτησης από την κάνναβη
8 ^{ος} Αξονας	Οι κίνδυνοι από την νομιμοποίηση της κάνναβης – Διακρίνοντας την υποκειμενικότητα

4.2.2. 1ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση κάνναβης από φοιτητές και την προσβασιμότητα

Αναγνωρισμένες θεματικές 1^{ου} άξονα

Εξίσωση της χρήσης κάνναβης με τη χρήση διακινούμενων νόμιμων ουσιών

Σχετικά με την άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με τη χρήση κάνναβης, παρατηρείται η συγκρότηση μιας θεματικής η οποία εμφανίζει σχετική ομοιογένεια μεταξύ των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση 1 του άξονα 1. Η συγκεκριμένη θεματική αναδεικνύει την εμπέδωση μιας κοινής αντίληψης μεταξύ των πληροφοριοδοτών, η οποία υποδηλώνει μια γενική αποδοχή της άποψης πως η χρήση κάνναβης προσιδιάζει στην χρήση άλλων ουσιών, η διακίνηση των οποίων είναι νόμιμη. Προς ανάδειξη του συγκεκριμένου ευρήματος παρατίθενται ακολούθως ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, οι οποίες συγκροτούν τη θεματική.

Ενδεικτικά, ο Πληροφοριοδότης Νο. 1 δήλωσε πως *«Εγώ βλέπω την κάνναβη σαν το αλκοόλ όσο κακή δηλαδή επιρροή έχει το αλκοόλ τόσο έχει και η κάνναβη...»*

Σε απόλυτη σύμπλευση με την παραπάνω διατύπωση, ο Πληροφοριοδότης Νο. 12 Δήλωσε πως: *«Βέβαια, δεν είναι ξεκάθαρο πως η κάνναβη βλάπτει τον χρήστη σοβαρότερα σε σχέση με το αλκοόλ...»*

Εύκολη Πρόσβαση

Σχετικά με την άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με τη προσβασιμότητα των φοιτητών στη χρήση κάνναβης, προκύπτει η διαμόρφωση μιας θεματικής η οποία παρουσιάζει σημαντική ομοιογένεια μεταξύ των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση 2 του άξονα 1. Η συγκεκριμένη θεματική καταδεικνύει την εμπέδωση μιας εξαιρετικά ομοιογενούς αντίληψης μεταξύ των πληροφοριοδοτών, η οποία προτάσσει την άποψη πως οι φοιτητές διατηρούν σε σημαντικό βαθμό τη δυνατότητα πρόσβασης σε κάνναβη.

Προς ανάδειξη του συγκεκριμένου ευρήματος παρατίθενται ακολούθως ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, οι οποίες συγκροτούν τη θεματική.

Ενδεικτικά, ο Πληροφοριοδότης Νο. 1 δήλωσε πως: *«...αλλά αυτό που αλλάζει είναι η προσβασιμότητα καθώς το αλκοόλ το βρίσκεις ναι μεν εύκολα αλλά δεν μπορείς να το προμηθευτείς καθώς υπάρχει ένας έλεγχος. Αντίθετα, με την κάνναβη είναι πολύ εύκολο να*

τη βρεις και ας είναι παράνομη... . Οπότε δεν πιστεύω ότι διαφέρουν όσον αφορά την προσβασιμότητα οι φοιτητές με τους υπόλοιπους νέους».

Σε σύμπνοια με την παραπάνω διατύπωση, ο Πληροφοριοδότης Νο. 14 δήλωσε πως: « ... θεωρώ ότι οι φοιτητές είναι πιο εύκολο να κάνουν χρήση κάνναβης, διότι πολλές φορές μπορεί να βρεθούν σε παρέες όπου γίνεται χρήση κάνναβης Οπότε, θεωρώ ότι τους είναι πιο εύκολο».

Σε απόλυτη συμφωνία με τις παραπάνω διατυπώσεις αποτυπώνεται και η άποψη του Πληροφοριοδότη Νο. 2, ο οποίος δήλωσε πως: «Δεν πιστεύω ότι οι φοιτητές έχουν ευκολότερη προσβασιμότητα στην κάνναβη συγκριτικά με τους υπόλοιπους νέους . . .πλέον βρίσκεται παντού, σε πλατείες, σε σχολεία και γενικά όπου και ρωτήσεις θα μπορείς να βρεις πολύ εύκολα και ας είναι παράνομο από την ηλικία των δεκαπέντε, οι φοιτητές μέχρι και πιο μεγάλης ηλικίας».

4.2.3. 2ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση κάνναβης στο κοινωνικό περιβάλλον των φοιτητών

Αναγνωρισμένες θεματικές 2^ο άξονα

Η κάνναβη ως μέσο κοινωνικοποίησης και κοινωνικής αποδοχής

Σχετικά με την άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με τη χρήση κάνναβης, παρατηρείται η συγκρότηση μιας θεματικής η οποία εμφανίζει σχετική ομοιογένεια μεταξύ των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση 3 του άξονα 2. Η συγκεκριμένη θεματική αναδεικνύει την εμπέδωση μιας κοινής αντίληψης μεταξύ των πληροφοριοδοτών, η οποία υποδηλώνει μια γενική αποδοχή της άποψης πως η χρήση κάνναβης λειτουργεί ως μέσο κοινωνικής ένταξης των φοιτητών-χρηστών σε ευρύτερους κοινωνικούς κύκλους. Προς ανάδειξη του συγκεκριμένου ευρήματος παρατίθενται ακολούθως ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, οι οποίες συγκροτούν τη συγκεκριμένη θεματική.

Ενδεικτικά, ο Πληροφοριοδότης Νο. 1 δήλωσε πως «... σίγουρα βοηθάει. Δηλαδή άμα κάνεις έχεις περισσότερες πιθανότητες να βρεις παρέες γιατί πλέον είναι πολύ περισσότεροι αυτοί που κάνουν παρά αυτοί που δεν κάνουν. ...»

Σε απόλυτη σύμπλευση με την παραπάνω διατύπωση, ο Πληροφοριοδότης Νο. 2 απάντησε πως: «Φυσικά και μπορεί να αποτελεί λόγο ένταξης σε μια παρέα. Είναι πολλοί αυτοί που θα

κάνουν για θεωρηθούν cool γιατί αλλιώς υπάρχει ο φόβος ότι θα χαρακτηριστούν ως lame. Ειδικά όταν πας φοιτητής κάπου και θέλεις να φτιάξεις καινούργιες παρέες ή να ενταχθείς σε κάποια παρέα θα κάνεις πράγματα που πιστεύεις ότι σε κάνουν να φαίνεσαι ωραίος τύπος, ώστε να γίνεις αποδεκτός»

4.2.4. 3ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη σχέση κάνναβης με νόμιμες και παράνομες ουσίες

Αναγνωρισμένες θεματικές 3^{ου} άξονα

Η επιρροή της χρήσης κάνναβης στην αποδεκτικότητα των χρηστών έναντι της χρήσης άλλων ουσιών

Σχετικά με την άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με τη χρήση κάνναβης, παρατηρείται η συγκρότηση μιας θεματικής η οποία διαμορφώνει ένα πεδίο ομοειδών απαντήσεων μεταξύ των συνεντευξιαζόμενων στην ερώτηση 5 του άξονα 3. Η συγκεκριμένη θεματική υποδηλώνει την διαμόρφωση μιας ευρέως ομοιογενούς αντίληψης μεταξύ των συμμετεχόντων, η οποία καταδεικνύει σαφέστατα τη γενική αποδοχή της άποψης πως η χρήση κάνναβης λειτουργεί ως μέσο ενίσχυσης της αποδεκτικότητας των φοιτητών – χρηστών στην δοκιμή και τη χρήση άλλων ουσιών. Προς ανάδειξη του συγκεκριμένου ευρήματος παρατίθενται ακολούθως ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, οι οποίες διαμορφώνουν τη συγκεκριμένη θεματική.

Ενδεικτικά, ο Πληροφοριοδότης No. 1 δήλωσε πως «Πιστεύω ότι κάπως συνδέεται με άλλες ουσίες δηλαδή άμα συνηθίσεις με το τσιγάρο, το αλκοόλ και την κάνναβη τότε μπορεί να αναζητήσεις κάποια πιο βαριά ουσία. Μπορεί δηλαδή να σε οδηγήσει να μεν σε κάποια άλλη χρήση, παράνομη κυρίως».

Σε συμφωνία με τις διατυπώσεις του συνεντευξιαζόμενου No. 1, ο συμμετέχων No.3 απάντησε πως: «Πιστεύω ότι αυτό που συμβαίνει με την χρήση κάνναβης είναι ότι όσο περισσότερο κάνεις θα το συνηθίζεις και γι' αυτό τον λόγο πολύ σύντομα θα το βαρεθείς και θα θέλεις κάτι άλλο να σου δώσει αυτό το high είτε μετά αυτό είναι η χρήση κάνναβης σε συνδυασμό με αλκοόλ είτε η χρήση κάποιας άλλης παράνομης ουσίας. Από προσωπική εμπειρία, έχω δει ότι η πολύ και μακροχρόνια χρήση κάνναβης κάποια στιγμή είναι πολύ πιθανόν να σε οδηγήσει σε δοκιμή ή και χρήση άλλου ναρκωτικού».

Ο Πληροφοριοδότης No. 2 επιβεβαίωσε τις διαπιστώσεις των συμμετεχόντων No. 1 & No. 3, ενώ παράλληλα διατύπωσε την άποψη πως δεν είναι απολύτως σαφές ότι οι φοιτητές -

καπνιστές χρήστες κάνναβης διατηρούν αυξημένα επίπεδα αποδεκτικότητας έναντι της χρήσης άλλων ουσιών. Συγκεκριμένα, ο συμμετέχων Νο. 2 απάντησε πως: «Σίγουρα πιο συχνό φαινόμενο είναι να κάνουν άλλες ουσίες άτομα που ήδη καπνίζουν επειδή έχουν μία σχέση με το τσιγάρο, γιατί τους είναι πιο γνώσιμο όλο αυτό αλλά κι εγώ που δεν καπνίζω και απλά, όταν βρεθούμε σε παρέες κάνω, οπότε δεν πιστεύω ότι σχετίζεται άμεσα».

4.2.5. 4ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη περιστασιακή και τη συστηματική χρήση κάνναβης

Αναγνωρισμένες θεματικές 4^{ου} άξονα

Η εξαιρετικά ανομοιογενής αντίληψη των φοιτητών αναφορικά με τον προσδιορισμό της συστηματικής και της περιστασιακής χρήσης κάνναβης

Σχετικά με την άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με τη συχνότητα χρήσης κάνναβης, παρατηρείται η συγκρότηση μιας θεματικής η οποία υποδηλώνει τη διαμόρφωση μιας εξαιρετικά ανομοιογενούς αντίληψης αναφορικά με τον προσδιορισμό της συστηματικής και της περιστασιακής χρήσης κάνναβης στις απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων στις ερωτήσεις 7 & 8 του άξονα 4. Η συγκεκριμένη θεματική χαρακτηρίζεται όχι μόνον από την πρόδηλη ασυμφωνία στην διαμόρφωση μιας ευρέως ομοιογενούς αντίληψης μεταξύ των συμμετεχόντων έναντι των δύο ορισμών (περιστασιακή και συστηματική χρήση), αλλά και από την απόλυτη αδυναμία εξεύρεσης ομοειδών απαντήσεων ως προς την εννοιολογική απόδοση των ορισμών από τους συμμετέχοντες.

Προς ανάδειξη του συγκεκριμένου ευρήματος παρατίθενται ακολούθως ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, οι οποίες διαμορφώνουν τη συγκεκριμένη θεματική.

Ενδεικτικά αναφέρεται πως αναφορικά με τον ορισμό που ο ίδιος αποδίδει στην έννοια της περιστασιακής χρήσης κάνναβης, ο Πληροφοριοδότης Νο. 4 δήλωσε πως «Δύο φορές την εβδομάδα αλλά έχω συναντήσει και άτομα που θεωρούν ότι το κάνουν περιστασιακά και το κάνουν καθημερινά και επειδή δεν το κάνουν όλη μέρα αλλά το κάνουν μία φορά τη μέρα για αυτούς είναι περιστασιακό, γιατί δεν θέλουν να το παραδεχτούν στον εαυτό τους», ενώ αναφορικά με τον ορισμό που ο πληροφοριοδότης αποδίδει στην έννοια της συστηματικής χρήσης κάνναβης, ο συμμετέχων απάντησε πως: «Σίγουρα συστηματική χρήση είναι όταν κάποιος κάνει πολλές φορές μέσα στην μέρα».

Ο Πληροφοριοδότης Νο. 5 απέδωσε έναν διαφορετικό ορισμό σε σχέση με τον Πληροφοριοδότη Νο. 4 αναφορικά με την έννοια της περιστασιακής χρήσης κάνναβης δηλώνοντας πως: *«Όποτε μαζευτούμε σε ένα πάρτι και υπάρχει και έχεις και διάθεση το κάνεις άλλη περίπτωση στο σπίτι με φίλους που θα μαζευτείτε αυτό είναι οι περιστάσεις, τα περιστασιακά και δεν είναι ότι το έχεις ανάγκη αλλά άμα το ζητήσει η παρέα που λέει ο λόγος αλλά και με αν το σηκώνεις το κάνεις αλλά όχι ότι από Δευτέρα έως Παρασκευή θα κάνω»,* ενώ ερωτηθείς σχετικά με τον προσδιορισμό του ορισμού της έννοιας της συστηματικής χρήσης κάνναβης, ο Πληροφοριοδότης Νο. 5 απέδωσε έναν σημαντικά διαφορετικό ορισμό σε σχέση με εκείνον τον οποίο απέδωσε ο Πληροφοριοδότης Νο. 4. Συγκεκριμένα, ο Πληροφοριοδότης Νο. 5 δήλωσε πως: *«Τουλάχιστον το να το κάνεις μία φορά την ημέρα και να'σαι και λίγο εξαρτημένος με την έννοια ότι άμα το κάνεις έτσι θα κοιμηθείς πιο εύκολα και ότι άμα δεν το κάνεις θα ζοριστείς να κοιμηθείς και δεν θα νιώσεις ήρεμος και χαλαρός οπότε ναι και στην εξάρτηση στην συστηματική και στη συστηματική θα έλεγα ότι είναι τουλάχιστον τέσσερις φορές την εβδομάδα»*

Επιβεβαιώνοντας τις διατυπώσεις παρατηρείται ασυμφωνία μεταξύ των απαντήσεων, καθώς ο Πληροφοριοδότης Νο. 6 ερωτηθείς σχετικά με τον προσδιορισμό της έννοιας της περιστασιακής χρήσης κάνναβης απάντησε πως: *«Περιστασιακή εγώ τώρα θα χαρακτήριζα το μία φορά το μήνα ή και ακόμα περισσότερο δηλαδή σίγουρα όχι κάθε εβδομάδα αυτό το πάω στο συστηματικό αλλά τώρα συγκεκριμένα εκεί ανά κάποιους μήνες ας πούμε άμα γίνεται χρήση»,* ενώ σε εμφανή ανακολουθία με τις διατυπώσεις των προπαρατεθέντων απαντήσεων των συμμετεχόντων σχετικά με την απόδοση ορισμού για την συστηματική χρήση της κάνναβης, ο Πληροφοριοδότης Νο. 6 δήλωσε πως: *«Συστηματική θα τη χαρακτήριζα αν κάποιος κάνει ας πούμε πολλές φορές κάθε εβδομάδα ή καθημερινά πολλές φορές».*

Η παρατηρηθείσα ανομοιογένεια μεταξύ των απαντήσεων των ερωτηθέντων επί των ερωτήσεων του τέταρτου άξονα διερεύνησης επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις του Πληροφοριοδότη Νο. 7, ο οποίος απαντώντας στην ερώτηση απόδοσης ορισμού αναφορικά με την περιστασιακή χρήση κάνναβης δήλωσε πως: *«Εγώ συγκεκριμένα δεν θα είχα θέμα δηλαδή να ξέρεις ότι κάποιες φορές το μήνα ας πούμε είναι πέντε φορές το μήνα είναι τρεις ο καθένας τοποθετεί τους αριθμούς όπου θέλει εκείνος εντάξει δεν είναι κακό ειδικά άμα υπάρχει και μία παρέα»,* ενώ επαληθεύοντας την διαπίστωση ασυμφωνίας μεταξύ των απαντήσεων των ερωτηθέντων, ερωτηθείς αναφορικά με την απόδοση ορισμού για την

έννοια της συστηματικής χρήσης κάνναβης, ο Πληροφοριοδότης Νο. 7 απάντησε πως: «Κοίταξε θα σου πω πάνω κάτω από 10 μέχρι 15 φορές το μήνα».

4.2.6. 5ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη περιστασιακή χρήση, τα αίτια και τους κινδύνους αυτής

Αναγνωρισμένες θεματικές 5^{ου} άξονα

Η ψυχολογική εξάρτηση των περιστασιακών χρηστών από την κάνναβη και οι οικονομικές επιπτώσεις του εθισμού

Σχετικά με την άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με τους κινδύνους τους οποίους αντιμετωπίζουν οι περιστασιακοί χρήστες κάνναβης, παρατηρείται η διαμόρφωση μιας θεματικής η οποία διακρίνεται από σημαντική ομοιομορφία στις απαντήσεις των συμμετεχόντων. Από την ανάλυση των απαντήσεων των συνεντευξιαζόμενων στην ερώτηση 11 του άξονα 5, προκύπτει μια συμφωνία μεταξύ των απαντήσεων των πληροφοριοδοτών σχετικά με το είδος των κινδύνων τους οποίους διατρέχουν οι περιστασιακοί χρήστες κάνναβης.

Προς ανάδειξη του συγκεκριμένου ευρήματος παρατίθενται ακολούθως ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, οι οποίες διαμορφώνουν τη συγκεκριμένη θεματική.

Ενδεικτικά αναφέρεται πως σχετικά με τον προσδιορισμό των κινδύνων που ο ίδιος θεωρεί πως αντιμετωπίζουν οι περιστασιακοί χρήστες κάνναβης, ο Πληροφοριοδότης Νο. 9 απάντησε πως: «...όπως είπαμε και πριν ίσως να μην ξέρεις τι ακριβώς είναι και να σε χαλάσει πολύ πιθανόν και τα περισσότερα φαινόμενα και γεγονότα είναι ότι κάνουμε εμετό και εγώ το έχω πάθει αυτό παλιότερα να κάνω έτσι μία φορά με την παρέα και με χάλασε όταν δεν έκανα συστηματικά».

Σχετικά με τον ορισμό που ο Πληροφοριοδότης Νο. 10 αποδίδει στην έννοια της περιστασιακής χρήσης κάνναβης, ο ίδιος δήλωσε πως: «Οι κίνδυνοι είναι, εντάξει, προφανώς είναι κίνδυνοι εξάρτησης, που είναι οι χειρότεροι κίνδυνοι. Η οικονομική εξάρτηση, γενικά, μπορεί να καταστρέψεις τη ζωή σου πολύ εύκολα και οικονομικά και ψυχολογικά και οικογενειακά».

Επιβεβαιώνοντας τις διατυπώσεις παρατηρείται ασυμφωνία μεταξύ των απαντήσεων, καθώς ο Πληροφοριοδότης Νο. 14 ερωτηθείς σχετικά με τον προσδιορισμό των κινδύνων

τους οποίους ο ίδιος θεωρεί πως διατρέχουν οι περιστασιακοί χρήστες κάνναβης δήλωσε πως: *«Κυριότερες είναι το να εθιστείς στην κάνναβη. Μετά είναι οικονομικά. Μπορεί να μην έχεις χρήματα, μπορεί να αποτελέσει σταδιακά πολύ μεγάλο μέρος της ημέρας σου. Να σκέφτεσαι μόνο αυτό. Πώς θα βρεις; Πώς θα το πληρώσεις; Πότε θα κάνεις; με αποτέλεσμα όλο αυτό να σε αποστασιοποιεί από τους στόχους σου, τη ζωή σου γενικότερα, μια υγιή καθημερινότητα. Καθαρά και μόνο από άποψη τρόπου σκέψης».*

4.2.7. 6ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τα αίτια και τους κινδύνους της συστηματικής χρήσης

Αναγνωρισμένες θεματικές 6^{ου} άξονα

Συστηματική χρήση – η κάνναβη καταφύγιο επικάλυψης ψυχοσυναισθηματικών αναγκών

Σχετικά με την άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με τον προσδιορισμό του είδους των αναγκών τις οποίες επιχειρούν να καλύψουν οι συστηματικοί χρήστες κάνναβης, παρατηρείται η ανάδειξη μιας θεματικής η οποία διακρίνεται από σημαντική ποικιλομορφία επί των απαντήσεων των συμμετεχόντων. Από την ανάλυση των απαντήσεων των συνεντευξιαζόμενων στην ερώτηση 13 του άξονα 6, φαίνεται η αποτύπωση μιας ποικιλομορφίας διαφορετικών απαντήσεων των πληροφοριοδοτών.

Προς ανάδειξη του συγκεκριμένου ευρήματος παρατίθενται ακολούθως ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, οι οποίες διαμορφώνουν τη συγκεκριμένη θεματική.

Ενδεικτικά αναφέρεται πως ερωτηθείς αναφορικά με τον προσδιορισμό των αναγκών τις οποίες ο ίδιος θεωρεί πως καλύπτουν οι συστηματικοί χρήστες κάνναβης, ο Πληροφοριοδότης Νο. 9 απάντησε πως: *«...μετά είναι ότι σε ευχαριστεί αυτό το πράγμα, σε γεμίζει, σου προσφέρει χαρά, να περνάς όμορφα...».*

Σε διαφορετικό πλαίσιο διαμορφώνεται η απάντηση του Πληροφοριοδότη Νο. 10, ο οποίος δήλωσε πως: *«Πιστεύω ότι οι ανάγκες για συστηματική χρήση είναι κοινές με αυτές για περιστασιακή. Ίσως διαφέρουν σε ένταση».*

Στην ερώτηση υπ' αριθμόν 13 του άξονα 6 ο Πληροφοριοδότης Νο. 12 απάντησε πως: *«Ανάγκες εκτόνωσης ίσως από την πίεση της καθημερινότητας, την πίεση της οικογένειας, αλλά και αναζήτηση απόλαυσης».*

Ολοκληρώνοντας το ενδεικτικό δείγμα της ποικιλομορφίας των απαντήσεων οι οποίες διακρίνουν τη συγκεκριμένη θεματική, παρατίθεται προσεχώς η απάντηση του Πληροφοριοδότη Νο. 13 στην ερώτηση 13 του άξονα 6. *«Πιστεύω ότι τα αίτια είναι βαθύτερα, οι ανάγκες. Σίγουρα θα έβαζα το συναισθηματικό ας πούμε κενό. Θεωρώ ότι πολύ πιθανόν να μην είσαι ευχαριστημένος με τη ζωή σου με το πώς έχουν εξελιχθεί τα πράγματα. Να αφήνεις να υπερτερούν τα αρνητικά συναισθήματα και γενικότερα θεωρώ ότι όλο και πιο πολύ κάνεις τόσο πιο πολύ χάνεις την επαφή με την πραγματικότητα και αποστασιοποιείσαι και από τον ίδιο σου τον εαυτό».*

4.2.8. 7ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τον προσδιορισμό της εξάρτησης, τα στάδια, την αιτιολογία και τις συνέπειες αυτής

Αναγνωρισμένες θεματικές 7^{ου} άξονα

Η αυτοαπομόνωση και ο εμμονικός σκοπός της αναζήτησης οι κυρίαρχες αντιληπτές ενδείξεις εξάρτησης από την κάνναβη

Σχετικά με την άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με τον προσδιορισμό της εννοιολογικής απόδοσης του ορισμού του εξαρτημένου από την κάνναβη, παρατηρείται η ανάδειξη μιας θεματικής η οποία διακρίνεται από σχετική ομοιογένεια επί των απαντήσεων των συνεντευξιαζόμενων. Από την ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση 15 του άξονα 7, σχηματίζεται μια σχετικά ομοιογενής εικόνα συναφών απαντήσεων των πληροφοριοδοτών.

Προς ανάδειξη του συγκεκριμένου ευρήματος παρατίθενται ακολούθως ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, οι οποίες διαμορφώνουν τη συγκεκριμένη θεματική.

Ενδεικτικά αναφέρεται πως στην ερώτηση αναφορικά με τον προσδιορισμό του ορισμού του εξαρτημένου από την κάνναβη, ο Πληροφοριοδότης Νο. 1 προσδιόρισε τον εξαρτημένο από την κάνναβη δηλώνοντας πως: *«Όταν το αναζητά σε καθημερινή βάση και του είναι απαραίτητο για να περάσει καλά. Τα χαρακτηριστικά που εκδηλώνει είναι η διαρκής αναζήτηση κάνναβης, όταν δεν έχει και όταν έχει αρκετή ποσότητα κάνναβης θα αποκρύψει ένα κομμάτι από την παρέα του για να κάνει και μόνος του αργότερα»*, υπερθεματίζοντας με την απάντησή του αυτή τα στοιχεία της αυτοπεριθωριοποίησης και της συνεχούς αναζήτησης προς εξασφάλιση της κάνναβης.

Ο πληροφοριοδότης Νο. 2 διατύπωσε έναν διαφορετικό ορισμό για τον εξαρτημένο από την κάνναβη, ο οποίος ορισμός, όπως και ο ορισμός τον οποίο απέδωσε ο Πληροφοριοδότης Νο. 1, αποδίδει μεν έμφαση στην αυτοπεριθωριοποίηση και την αυτοαπομόνωση του υποκειμένου, αναφέρει τον παράγοντα της αναζήτησης ως κατηγοριοποιητικό κριτήριο, αλλά ταυτόχρονα επεκτείνει τα κριτήρια προσδιορισμού, εισάγοντας και τον οικονομικό παράγοντα ως κριτήριο κατηγοριοποίησης.

Συγκεκριμένα, ο Πληροφοριοδότης Νο. 2 δήλωσε πως: *«Εξαρτημένος είναι κάποιος από την κάνναβη όταν επιλέγει ακόμη και τα τελευταία του χρήματα να τα ξοδέψει για να αγοράσει κάνναβη, παραλείποντας άλλες σημαντικές ανάγκες όπως το φαγητό ας πούμε. Ή είναι κάποιος που επιλέγει συνέχεια να κλείνεται σπίτι για να κάνει χρήση και ψάχνει διαρκώς δικαιολογίες, ώστε να μην βγαίνει καθόλου βόλτες. Και φυσικά βασικό χαρακτηριστικό αποτελεί η συνεχής αναζήτηση της κάνναβης».*

Στην απάντησή του στην ερώτηση 15 του άξονα 7 ο Πληροφοριοδότης Νο. 4 εστιάζει επίσης στον παράγοντα της αναζήτησης κάνναβης για την απόδοση του ορισμού του εξαρτημένου από την κάνναβη. Συγκεκριμένα, ο Πληροφοριοδότης Νο. 4 δήλωσε πως: *«Εξαρτημένος πιστεύω είναι όταν κάποιος έχει πλέον ανάγκη την κάνναβη και δεν το κάνει απλά για να περάσει καλά και βασικό χαρακτηριστικό αποτελεί η αναζήτηση. Όταν κάποιος δηλαδή έχει ξεκινήσει να το ψάχνει σε μεγάλο βαθμό και συνέχεια γύρω του».*

4.2.9. 8ος Άξονας διερεύνησης: Αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη νομιμοποίηση της κάνναβης

Αναγνωρισμένες θεματικές 8^{ου} άξονα

Οι κίνδυνοι από την νομιμοποίηση της κάνναβης – Διακρίνοντας την υποκειμενικότητα

Σχετικά με την άποψη των ερωτηθέντων αναφορικά με τον προσδιορισμό κινδύνων οι οποίοι ενδεχομένως να προκύψουν από τη νομιμοποίηση της κάνναβης, παρατηρείται η ανάδειξη μιας θεματικής η οποία διακρίνεται από σημαντική ανομοιογένεια επί των απαντήσεων των συνεντευξιαζόμενων. Από την ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση 20 του άξονα 8, σχηματίζεται μια εικόνα καθολικού κατακερματισμού των απαντήσεων των πληροφοριοδοτών σχετικά με το αντικείμενο της αναγνωρισθείσας θεματικής. Ωστόσο, η ποικιλομορφία των δεδηλωμένων παραγόντων οι οποίοι συγκροτούν την παρούσα θεματική, κρίνεται από τους ερευνητές επωφελής για την

ερμηνεία της αιτιογένειας τής μελετώμενης θεματολογίας και παρατίθεται προς συμβολή στην εστίαση του ερευνητικού ενδιαφέροντος σε μελλοντικές έρευνες.

Προς ανάδειξη των σχετικών ευρημάτων παρατίθενται ακολούθως ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, οι οποίες διαμορφώνουν την συγκεκριμένη θεματική.

Ενδεικτικά αναφέρεται πως στην ερώτηση αναφορικά με τον προσδιορισμό των κινδύνων οι οποίοι ενδεχομένως να προκύψουν από τη νομιμοποίηση της κάνναβης, ο Πληροφοριοδότης Νο. 1 δήλωσε πως: «...αλλά όπως συμβαίνει με το αλκοόλ έτσι και με την κάνναβη θα έπρεπε να υπάρχει έλεγχος και ένα όριο ως προς την κατανάλωση της. Ακόμα επειδή ακριβώς θα είναι και κρατικό θα υπάρχει μια παραπάνω ασφάλεια και έλεγχος στην ποιότητα και έτσι δεν θα έχεις τον φόβο για τι σου δίνεται όπως έχεις, όταν το αγοράζεις από άκυρο άτομο στην πλατεία», αναδεικνύοντας την σημαντικότητα άσκησης κρατικού ελέγχου επί των προϋποθέσεων διακίνησης και χρήσης κάνναβης από τους ανθρώπους.

Ο πληροφοριοδότης Νο. 2 διατύπωσε μια διαφορετική άποψη αναφορικά με τους πιθανούς κινδύνους που ενδεχομένως να ανακύψουν από την νομιμοποίηση της κάνναβης, αναδεικνύοντας ως πιθανό κίνδυνο την ελλιπή ενημέρωση των πολιτών σχετικά με την ενδεδειγμένη χρήση του φυτού και τον τρόπο χρήσης του. Επιπλέον, ο Πληροφοριοδότης Νο. 2, ανέδειξε το ενδεχόμενο αντίδρασης των διαφωνούντων με τη χρήση της νόμιμης πλέον κάνναβης και την εναντίωσή τους σε όσους προβαίνουν σε χρήση, παραλληλίζοντας τη συγκρουσιακή κατάσταση εφάμιλλης της εναντίωσης των καπνιστών προς τους μη καπνίζοντες, ενώ ο Πληροφοριοδότης Νο. 2 θέτει επίσης το ζήτημα της κρατικής μέριμνας περί διασφάλισης χωροθετημένων σημείων χρήσης κάνναβης προς αποφυγή ενδεχόμενων διενέξεων μεταξύ καπνιζόντων και μη καπνιζόντων.

Συγκεκριμένα, ο Πληροφοριοδότης Νο. 2 δήλωσε πως: «...θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό να υπάρξει και μια πλήρη ενημέρωση γύρω από τη κάνναβη, το τι δηλαδή οφέλη ή επιπτώσεις μπορεί να έχει η χρήση της και μετά να είναι επιλογή του καθενός πως θα την διαχειριστεί, χωρίς όμως να την καταχραστεί. Βέβαια θα υπάρξουν και κάποιοι κίνδυνοι πιστεύω, όπως για παράδειγμα οι αντιδράσεις κάποιων. Όπως, ακριβώς συμβαίνει με το τσιγάρο, υπάρχουν οι αντικαπνιστές όπου δεν θέλουν να έρχονται σε επαφή με αυτό, το ίδιο θα συμβεί και με την κάνναβη. Γι' αυτό θα μπορούσε να διαμορφωθούν ή να οριστούν κάποιοι ήδη υπάρχοντες

χώροι μόνο για χρήση κάνναβης, έτσι όπως είναι και στην Ολλανδία, στην οποία η χρήση κάνναβης είναι νόμιμη».

Ο Πληροφοριοδότης Νο. 3 απαντώντας στην ερώτηση υπ' αριθμόν 20 του άξονα 8 ανέδειξε μια διαφορετική προοπτική, τονίζοντας την άνοδο της εγκληματικότητας ως έναν ελλοχεύοντα κίνδυνο της νομιμοποίησης της κάνναβης. Ειδικότερα ο Πληροφοριοδότης Νο. 3 δήλωσε πως: *«Υπάρχουν και άλλοι κίνδυνοι μέσα από τη νομιμοποίηση της κάνναβης πέρα από την υπέρμετρη χρήση της, θεωρώ ότι οι κίνδυνοι είναι η εγκληματικότητα. Δηλαδή, όταν ένα άτομο εθιστεί στην κάνναβη και είναι πλέον νομιμοποιημένο όλο αυτό ίσως να οδηγηθεί στην εγκληματικότητα, γιατί δεν θα έχει πλέον αναστολές θα πουλάει σε μικρά παιδιά δεν θα τον νοιάζει τα μικρά παιδιά θα κάνουν κάτι κακό ίσως, γιατί μπορεί έτσι να τους βγει ας πούμε ο εθισμός και θεωρώ ότι το ένα φέρνει το άλλο. Ίσως και βία πολλές φορές, τέτοια πράγματα».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1. Σχολιασμός

Στο πλαίσιο διεξαγωγής της αναλύσεως των αποτελεσμάτων της ερευνητικής διαδικασίας, ανέκυψε μια εκτενής καταγραφή των αντιλήψεων των φοιτητών του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου αναφορικά με τη χρήση της κάνναβης. Υπό το πρίσμα αυτό, κρίνεται πως εξήχθησαν σημαντικά και επαρκή αποτελέσματα και πως το ερευνητικό ερώτημα που ετέθη απαντήθηκε πλήρως. Ο σχολιασμός των αποτελεσμάτων που ακολουθεί, ο οποίος βασίζεται τόσο στο θεωρητικό πλαίσιο, όσο και στα ίδια τα αποτελέσματα της έρευνας, προκύπτει βάσει των ειδικότερων θεματικών αξόνων των ερωτήσεων της συνέντευξης σε σχέση με τη υπάρχουσα σχετική βιβλιογραφία.

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά τα ευρήματα του ερευνητικού μέρους του παρόντος έργου, τα οποία προσφέρουν την απάντηση στον σκοπό της μελέτης:

Ποιες αντιλήψεις αναδεικνύονται μεταξύ των φοιτητών αναφορικά με τη χρήση της κάνναβης;

Η μεθοδολογία ανάλυσης των ποιοτικών δεδομένων στηρίχθηκε στην υιοθέτηση της θεματικής ανάλυσης, κατ' εφαρμογή της οποίας, για συγκεκριμένες ερωτήσεις κάθε άξονα διερεύνησης συγκροτήθηκαν συγκεκριμένες θεματικές ενδιαφέροντος. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων των κωδικοποιημένων απαντήσεων των συμμετεχόντων στην παρούσα έρευνα, οι οποίες προέκυψαν από την διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας, ανέδειξε σημαντικά στοιχεία και ευρήματα, τα οποία συνέβαλαν στην εκπλήρωση τόσο του σκοπού της παρούσας πτυχιακής εργασίας, όσο και στην επίτευξη των επιμέρους στόχων αυτής.

Ακολουθεί η παρουσίαση των σημαντικότερων ευρημάτων τα οποία προέκυψαν από την θεματική ανάλυση των απαντήσεων των δεδομένων του δείγματος. Τα ευρήματα αυτά παρουσιάζονται ανά άξονα διερεύνησης.

Σημαντικά ευρήματα των θεματικών ανάλυσης του 1^{ου} άξονα διερεύνησης

Εξίσωση της χρήσης κάνναβης με τη χρήση διακινούμενων ουσιών υπό κρατικό έλεγχο

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων των απαντήσεων των συμμετεχόντων της παρούσας έρευνας κατέδειξε πως αναδεικνύεται μεταξύ των απόψεων φοιτητών μια γενικευμένη αντίληψη εξίσωσης της χρήσης κάνναβης με τη χρήση διαφορετικών διακινούμενων ουσιών υπό κρατικό έλεγχο, όπως το αλκοόλ. Το συγκεκριμένο εύρημα συνάδει με

αντίστοιχα ευρήματα σχετικών ερευνών, οι οποίες κατέληξαν στο συμπέρασμα πως στη συλλογική αντίληψη των φοιτητών, η χρήση κάνναβης τείνει να εξισωθεί με την χρήση έτερων ουσιών, οι οποίες θεωρούνται από την γενικότερη κοινή γνώμη λιγότερο επιβλαβείς για τον ανθρώπινο οργανισμό (Bolin κ.ά. 2017).

Η τάση αυτή ενδεχομένως να οφείλεται στα αυξημένα επίπεδα αποδεκτικότητας τα οποία σημειώνονται στον γενικό πληθυσμό γενικότερα, αλλά και μεταξύ των νέων ειδικότερα, ως αποτέλεσμα τόσο της χρόνιας προβολής της χρήσης κάνναβης σε προϊόντα μαζικής κουλτούρας (Pop Culture) (όπως για παράδειγμα μουσικά βιντεοκλίπ, ταινίες και σειρές) (Rafique κ.ά. 2022), όσο και της επίδρασης των ακτιβιστικών δράσεων διαφόρων συλλογικοτήτων νομιμοποίησης του φυτού για ψυχαγωγική, αλλά και ιατρική χρήση (Wilkinson κ.ά. 2016).

Εύκολη Πρόσβαση

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων των απαντήσεων των συμμετεχόντων της παρούσας έρευνας ανέδειξε ένα σημαντικό επίπεδο ομοιογένειας μεταξύ των αντιλήψεων των φοιτητών σχετικά με την προσβασιμότητα σε κάνναβη. Το συγκεκριμένο εύρημα έρχεται σε απόλυτη ευθυγράμμιση με αντίστοιχα ευρήματα σχετικών ερευνών, οι οποίες κατέληξαν στο συμπέρασμα πως οι απόψεις των φοιτητών συνέκλιναν σε σημαντικό βαθμό στην αντίληψη πως οι φοιτητές διατηρούν υψηλά ποσοστά προσβασιμότητας σε κάνναβη (Nahapetyan κ.ά. 2013).

Η παρατηρούμενη ομοιογένεια στην αντίληψη περί εύκολης πρόσβασης των φοιτητών σε κάνναβη πιθανόν να συνδέεται με τη διαδεδομένη χρήση κάνναβης η οποία διαχρονικά καταγράφει αυξητική καμπή μεταξύ πληθυσμών φοιτητών ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, καθιστώντας με τον τρόπο αυτό τη διαθεσιμότητα κάνναβης για τους φοιτητές εξαιρετικά διαδεδομένη (Allen & Holder, 2014), γεγονός το οποίο ενδέχεται να επηρεάζει την ανάπτυξη μιας ομοιογενούς αντίληψης περί «απρόσκοπτης πρόσβασης σε κάνναβη» μεταξύ των φοιτητών.

Σημαντικά ευρήματα των θεματικών ανάλυσης του 2^{ου} άξονα διερεύνησης

Η κάνναβη ως μέσο κοινωνικοποίησης και κοινωνικής αποδοχής

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων των δεδομένων του δείγματος της παρούσας έρευνας είναι εμφανής μεταξύ των απόψεων των συμμετεχόντων-φοιτητών μια γενικευμένη αντίληψη πως η χρήση κάνναβης αποτελεί ένα αναγνωρισμένο μέσο ένταξης των φοιτητών

σε κοινωνικούς κύκλους. Το συγκεκριμένο εύρημα επιβεβαιώνει τα αντίστοιχα ευρήματα σχετικής έρευνας, οι συγγραφείς της οποίας κατέληξαν στο συμπέρασμα πως ένα σημαντικό ποσοστό φοιτητών θεωρεί πως η χρήση κάνναβης διευκολύνει την ένταξή τους σε κάποιον κοινωνικό κύκλο και ενισχύει το επίπεδο κοινωνικής αποδοχής των φοιτητών - χρηστών από έτερους φοιτητές - χρήστες (White κ.ά. 2019).

Η παρατηρούμενη τάση ενισχύει την εκτίμηση των Hallett και Chen (2022) πως η χρήση κάνναβης λειτουργεί ως παράγοντας μύησης των υποκειμένων σε μια καθολικοποιημένη υποκουλτούρα. Υπό το πρίσμα αυτό εκτιμάται πως οι φοιτητές οι οποίοι μούνται στην κουλτούρα αυτή, ανέρχονται κατ' ακολουθία σε «ισότιμα» μέλη, τα οποία αναγνωρίζονται ως «άξιοι σεβασμού» από τους «ομότιμους» τους. Η συμπεριφορά όσων αποδέχονται την μύηση στη νέα αυτή συνήθεια της χρήσης κάνναβης πιθανόν να εξηγείται εκτιμώντας πως η αρχική τους επιδίωξη, όπως και το οριστικό αποτέλεσμα, ενδεχομένως να υπηρετούν νομοτελειακά τον ίδιο τελολογικό σκοπό. Αυτόν της συμμετοχής σε μία ομάδα ως ισότιμα μέλη, άξια σεβασμού, προς ικανοποίηση τόσο του συλλογικού αιτήματος του «οφείλεται», όσο και του υποκειμενικού αισθήματος του «ανήκειν». Ένα χαρακτηριστικό το οποίο η σχετική βιβλιογραφία αναγνωρίζει ως σημαντικό παράγοντα συγκρότησης της υποκειμενικής αντίληψης του αυτοπροσδιορισμού στα άτομα (Meda κ.ά. 2017).

Σημαντικά ευρήματα των θεματικών ανάλυσης του 3^{ου} άξονα διερεύνησης

Η επιρροή της χρήσης κάνναβης στην αποδεκτικότητα των χρηστών έναντι της χρήσης άλλων ουσιών

Όσον αφορά την επιρροή που ασκεί η χρήση κάνναβης αναφορικά με την ενδεχόμενη χρήση άλλων ουσιών από τους φοιτητές – χρήστες, η ανάλυση των αποτελεσμάτων των δεδομένων του δείγματος της παρούσας έρευνας αποτυπώνει μια ευρέως ομοιογενή αντίληψη μεταξύ των συμμετεχόντων πως η χρήση κάνναβης λειτουργεί ως μέσο ενίσχυσης της αποδεκτικότητας των φοιτητών – χρηστών στην δοκιμή και τη χρήση άλλων ουσιών. Το συγκεκριμένο εύρημα επιβεβαιώνει τα αντίστοιχα ευρήματα σχετικής μελέτης, μεταξύ των ευρημάτων της οποίας συγκαταλέχθηκε και το συμπέρασμα πως οι φοιτητές οι οποίοι έκαναν χρήση κάνναβης εμφάνισαν υψηλότερο βαθμό αποδεκτικότητας έναντι της χρήσης άλλων ουσιών (Beck κ.ά. 2009).

Η παρατηρούμενη τάση θα μπορούσε ενδεχομένως να σχετίζεται εκτός από παράγοντες κοινωνικής αποδοχής και σε παράγοντες «κορεσμού» ή μεταστροφής/μετασχηματισμού

της «αντιληπτής» κοινωνικής συμπεριφοράς των υποκειμένων. Σύμφωνα με τις διατυπώσεις της σχετικής βιβλιογραφίας, οι άνθρωποι οι οποίοι επιδιόδοι σε μια συγκεκριμένη πράξη, «υπερβαίνουν» ένα δεδομένο όριο ή σύνορο το οποίο τους έχει υποδειχθεί ή επιβληθεί μέσω των φορέων κοινωνικοποίησης ως «οριακό σημείο αποδοχής» ή ως «τυπική» ή «κανονική» συμπεριφορά, εμφανίζουν τάσεις επανάληψης συμπεριφορών «υπέρβασης των εσκαμμένων» και άρα παρουσιάζουν αυξημένες πιθανότητες υπέρβασης των συλλογικά αποδεκτών ορίων ενός δεδομένου κοινωνικού συνόλου (Ajzen & Fishbein, 2005).

Ενδεχομένως η υιοθέτηση της χρήσης κάνναβης για τους φοιτητές - χρήστες να λειτουργεί ως εισαγωγικός μηχανισμός στην παραβατικότητα, μέσα από την υιοθέτηση μιας «υπερβαίνουσας» τα κατεστημένα κοινωνικά «όρια» του «σωστού και λάθους» συμπεριφοράς, και ως εκ τούτου πιθανόν η χρήση κάνναβης να λειτουργεί για τους φοιτητές – χρήστες ως «προγεφύρωμα» μετάβασης στη χρήση άλλων ουσιών, μέσω της πρόκλησης και της κατάλυσης των κατεστημένων αξιών μιας κοινωνίας έμπρακτα, όπως ακριβώς και η υιοθέτηση του καπνίσματος από ανήλικους μαθητές κατά τη διάρκεια της εφηβείας (Fergusson κ.ά. 2006).

Σημαντικά ευρήματα των θεματικών ανάλυσης του 4^{ου} άξονα διερεύνησης

Η εξαιρετικά ανομοιογενής αντίληψη των φοιτητών αναφορικά με τον προσδιορισμό της συστηματικής και της περιστασιακής χρήσης κάνναβης

Όσον αφορά την απόδοση ορισμών αναφορικά με την περιστασιακή και τη συστηματική χρήση κάνναβης από τους συμμετέχοντες, διαπιστώθηκε μια αδυναμία επίτευξης απόδοσης ενός κοινά αποδεκτού αντιληπτού ορισμού για τις δυο έννοιες. Οφείλει να αναφερθεί πως κατόπιν ανάλυσης των απαντήσεων των ερωτηθέντων δεν κατέστη δυνατός ο εντοπισμός δύο όμοιων απαντήσεων σχετικά με τις πραγματευόμενες έννοιες, γεγονός το οποίο καταδεικνύει πως οι αντιλήψεις των φοιτητών περί της συχνότητας χρήσης κάνναβης δεν διακρίνεται από μια ευρέως διαδεδομένη άποψη, η οποία να καθορίζει ως κατεστημένη κοινωνική αντίληψη ποια συχνότητα χρήσης θεωρείται περιστασιακή και ποια συχνότητα θεωρείται συστηματική χρήση κάνναβης. Το συγκεκριμένο εύρημα επιβεβαιώνει τα αντίστοιχα ευρήματα σχετικής έρευνας, η οποία ανέδειξε το γεγονός πως δεν διατηρούν όλοι οι φοιτητές την ίδια αντίληψη αναφορικά με το «φυσιολογικό» η «ευρέως αποδεκτό» διάστημα καθορισμού της περιστασιακής και της συστηματικής χρήσης κάνναβης (Xue κ.ά. 2020).

Σημαντικά ευρήματα των θεματικών ανάλυσης του 5^{ου} άξονα διερεύνησης

Η ψυχολογική εξάρτηση των περιστασιακών χρηστών από την κάνναβη και οι οικονομικές επιπτώσεις του εθισμού

Σχετικά με τον προσδιορισμό των κινδύνων τους οποίους οι φοιτητές – συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα θεωρούν πως διατρέχουν οι περιστασιακοί χρήστες κάνναβης, κατόπιν ανάλυσης των δεδομένων των απαντήσεων των ερωτηθέντων, διαπιστώθηκε πως οι φοιτητές προσδιορίζουν σε σημαντικό βαθμό ως βασικό κίνδυνο για τους περιστασιακούς χρήστες, τον κίνδυνο εξάρτησης και εθισμού, ενώ ιδιαίτερα σημαντικός κίνδυνος για τους συνεντευξιαζόμενους αναδεικνύονται παράλληλα και οι οικονομικές επιπτώσεις.

Το συγκεκριμένο εύρημα επαληθεύει τα ευρήματα σχετικής έρευνας, οι συγγραφείς της οποίας εντόπισαν πως ο κίνδυνος οικονομικής κατάρπτωσης ανερχόταν σε ένα σημαντικό παράγοντα αντιληπτού κινδύνου από την χρήση κάνναβης μεταξύ περιστασιακών χρηστών (Effertz κ.ά. 2016).

Σημαντικά ευρήματα των θεματικών ανάλυσης του 6^{ου} άξονα διερεύνησης

Συστηματική χρήση – η κάνναβη καταφύγιο επικάλυψης κάθε είδους ανάγκης

Όπως τεκμαίρεται από την ανάλυση των αποτελεσμάτων των απαντήσεων των συνεντευξιαζόμενων, η συγκρότηση της θεματικής η οποία παρατηρείται προκύπτει όχι ως αποτύπωση μιας γενικεύσιμης άποψης ή αντίληψης έναντι του διερευνώμενου θέματος (προσδιορισμός των αναγκών προς κάλυψη των συστηματικών χρηστών μέσα από την χρήση κάνναβης) για το σύνολο του δείγματος, αλλά ως ανάδειξη της διαφορετικότητας στην αναγνώριση και στον εντοπισμό των υποκειμενικά αντιληπτών κινδύνων για κάθε συμμετέχοντα. Το αποτέλεσμα αυτής της ποικιλομορφίας αντιλήψεων η οποία συντίθεται δεν αποτελεί κατ' ανάγκην μια αρνητική συνθήκη για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων σχετικά με τις στάσεις των φοιτητών έναντι της χρήσης κάνναβης, αντιθέτως, ενδεχομένως να υπερθεματίζει την πολυπλοκότητα της φύσεως του εν λόγω ζητήματος, το οποίο προκειμένου να απαντηθεί, θα πρέπει πιθανόν να διερευνηθεί με μεγαλύτερη ακρίβεια από μελλοντικές έρευνες στα πλαίσια διεξαγωγής μιας ποσοτικής πολυπαραγοντικής έρευνας.

Σημαντικά ευρήματα των θεματικών ανάλυσης του 7^{ου} άξονα διερεύνησης

Η αυτοαπομόνωση και ο εμμονικός σκοπός της αναζήτησης ως οι κυρίαρχες αντιληπτές ενδείξεις εξάρτησης από την κάνναβη

Κατόπιν ανάλυσης των απαντήσεων των συμμετεχόντων, προέκυψε ανάδειξη της θεματικής μιας σχετικά ομοιογενούς αντίληψης μεταξύ των συνεντευξιαζόμενων, η οποία αντικατοπτρίζει ένα περιβάλλον ομοιομορφίας αναφορικά με τους παράγοντες τους οποίους οι φοιτητές προσδιορίζουν ως κριτήρια κατηγοριοποίησης ενός ατόμου ως εξαρτημένου από την κάνναβη. Ειδικότερα, τα ευρήματα της παρούσας έρευνας ανέδειξαν πως οι φοιτητές προσδιορίζουν την αυτοαπομόνωση και την εμμονική αναζήτηση του φυτού ως σημαντικούς παράγοντες χαρακτηρισμού ενός ατόμου ως εξαρτημένου από την κάνναβη.

Το συγκεκριμένο εύρημα συνάδει με τα ευρήματα σχετικής έρευνας, η οποία ανέδειξε πως η αυτοαπομόνωση και η διαρκής αναζήτηση της ουσίας αποτελούν κοινό χαρακτηριστικό μεταξύ εξαρτημένων χρηστών κάνναβης (Bartel κ.ά. 2020).

Σημαντικά ευρήματα των θεματικών ανάλυσης του 8^{ου} άξονα διερεύνησης

Οι κίνδυνοι από την νομιμοποίηση της κάνναβης – Διακρίνοντας την υποκειμενικότητα

Από την ανάλυση των απαντήσεων των ερωτηθέντων οι οποίες συγκροτούν τη συγκεκριμένη θεματική, κατέστη εμφανές πως οι φοιτητές διατηρούν μια άκρως υποκειμενική αντίληψη αναφορικά με τους κινδύνους που πιθανόν να απορρέουν από την ενδεχόμενη νομιμοποίηση της χρήσης κάνναβης. Η συγκεκριμένη θεματική χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία διαφορετικών απόψεων και αντιλήψεων τις οποίες διατηρούν οι φοιτητές αναφορικά με το ζήτημα και τα ευρήματα της παρούσας έρευνας ενδεχομένως να αξιοποιηθούν για τον καθορισμό της μελετώμενης προοπτικής, συμβάλλοντας στην στοχοθέτηση της ερευνητικής εστίασης για μελλοντικές συναφείς έρευνες. Η μελέτη διαπίστωσε ότι οι φοιτητές είχαν εξαιρετικά υποκειμενικές αντιλήψεις για το θέμα κάτι που ήταν σύμφωνο με τα ευρήματα των Johnson κ.ά. (2019).

5.2. Συμπεράσματα

Αυτή η εργασία είχε ως στόχο να διερευνήσει τις αντιλήψεις των φοιτητών του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου σχετικά με τη χρήση κάνναβης, χρησιμοποιώντας μια ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση. Στην έρευνα που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της υλοποίησης της εργασίας καταγράφηκαν οι αντιλήψεις των φοιτητών και τα ευρήματα της μελέτης αποκάλυψαν αρκετά σημαντικά θέματα που σχετίζονται με τις αντιλήψεις των φοιτητών για τη χρήση κάνναβης. Σε αυτή την ενότητα, θα παρουσιάσουμε συνοπτικά τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τα αποτελέσματα της έρευνας και τον σχολιασμό τους. Το πρώτο θέμα που προέκυψε από τη μελέτη ήταν η εξίσωση της χρήσης κάνναβης με τη χρήση διακινούμενων ουσιών. Η μελέτη διαπίστωσε ότι η χρήση κάνναβης θεωρείται συχνά από τους φοιτητές ότι εντάσσεται στην ίδια κατηγορία με άλλες ουσίες που διακινούνται, όπως το αλκοόλ. Αυτό το εύρημα είναι συνεπές με προηγούμενη έρευνα που έχει τονίσει την αντιληπτή ισοδυναμία της κάνναβης και άλλων ναρκωτικών μεταξύ των φοιτητών κολεγίου (Bolin κ.ά. 2017). Η αντίληψη ότι η χρήση κάνναβης είναι λιγότερο επιβλαβής από άλλα ναρκωτικά μπορεί να είναι ένας παράγοντας που συμβάλλει στην αυξημένη χρήση της μεταξύ των φοιτητών (Rafique κ.ά. 2022).

Το δεύτερο θέμα που προέκυψε από τη μελέτη ήταν η ευκολία πρόσβασης στην κάνναβη. Η μελέτη διαπίστωσε ότι οι φοιτητές αντιλαμβάνονται την κάνναβη ως πολύ προσιτή, κάτι που συνάδει με προηγούμενες έρευνες σχετικά με την επικράτηση της χρήσης κάνναβης μεταξύ των φοιτητών (Nahapetyan κ.ά. 2013). Η εύκολη διαθεσιμότητα της κάνναβης μπορεί να συμβάλει στην αυξημένη χρήση της μεταξύ των φοιτητών (Allen & Holder, 2014).

Το τρίτο θέμα που προέκυψε από τη μελέτη ήταν η χρήση της κάνναβης ως μέσο κοινωνικοποίησης και αποδοχής. Η μελέτη διαπίστωσε ότι η χρήση κάνναβης έγινε αντιληπτή από τους φοιτητές ως ένα αναγνωρισμένο μέσο ένταξης στους κοινωνικούς κύκλους. Αυτό το εύρημα είναι συνεπές με προηγούμενες έρευνες που έχουν τονίσει τη λειτουργία κοινωνικοποίησης της χρήσης ναρκωτικών μεταξύ των φοιτητών κάτι που ήταν συνεπές με τα ευρήματα των White κ.ά. (2019) και Hallett and Chen (2022). Η χρήση κάνναβης μπορεί να χρησιμεύσει ως μέσο κοινωνικοποίησης, κοινωνικής αποδοχής και προσαρμογής σε μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα. Αυτό θα μπορούσε να υποδηλώνει ότι οι φοιτητές που κάνουν χρήση κάνναβης μπορεί να αισθάνονται ότι ανήκουν σε ομάδα

ή αποδέχονται τη χρήση της ουσίας, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη πιθανότητα συνέχισης της χρήσης.

Το τέταρτο θέμα που προέκυψε από τη μελέτη ήταν η επίδραση της χρήσης κάνναβης στην αποδοχή της χρήσης άλλων ουσιών από τους χρήστες. Η μελέτη διαπίστωσε ότι η χρήση κάνναβης έγινε αντιληπτή από τους φοιτητές ως ενίσχυση της αποδοχής των δοκιμών και της χρήσης άλλων ουσιών. Αυτό το εύρημα είναι συνεπές με προηγούμενες έρευνες που έχουν δείξει μια σχέση μεταξύ της χρήσης ενός φαρμάκου και της αυξημένης πιθανότητας χρήσης άλλων φαρμάκων (Beck κ.ά. 2009). Η παρατηρούμενη τάση μπορεί να σχετίζεται με την τάση των ατόμων να υπερβαίνουν τα καθιερωμένα κοινωνικά όρια συμπεριφοράς (Ajzen & Fishbein, 2005). Όσον αφορά την επίδραση της χρήσης κάνναβης στην αποδοχή χρήσης άλλων ουσιών, η τρέχουσα μελέτη διαπίστωσε ότι οι φοιτητές που έκαναν χρήση κάνναβης ήταν πιο πιθανό να αποδεχτούν τη χρήση άλλων ουσιών, κάτι που ήταν σύμφωνο με τα ευρήματα των Beck κ.ά. (2009). Αυτό θα μπορούσε να υποδηλώνει ότι η χρήση κάνναβης δρα ως ναρκωτικό πύλης για άλλες ουσίες και μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο κατάχρησης ουσιών και εθισμού.

Το πέμπτο θέμα που προέκυψε από τη μελέτη ήταν η δυσκολία στον ορισμό της περιστασιακής και συστηματικής χρήσης κάνναβης. Η μελέτη διαπίστωσε ότι οι φοιτητές είχαν διαφορετικές αντιλήψεις για το τι συνιστά περιστασιακή και συστηματική χρήση κάνναβης και ότι δεν υπάρχουν κοινά αποδεκτοί ορισμοί. Αυτό το εύρημα είναι συνεπές με ευρήματα προηγούμενης έρευνας που έχει τονίσει την έλλειψη συναίνεσης μεταξύ των φοιτητών σχετικά με τον ορισμό της χρήσης ναρκωτικών (Xue κ.ά. 2020). Η έλλειψη ενός ευρέως αποδεκτού ορισμού της χρήσης ναρκωτικών καθιστά δύσκολη την ακριβή μέτρηση του επιπολασμού της χρήσης ναρκωτικών μεταξύ των φοιτητών. Αυτό θα μπορούσε να υποδηλώνει ότι υπάρχει ανάγκη για τυποποιημένους ορισμούς για την καλύτερη κατανόηση των προτύπων χρήσης κάνναβης μεταξύ των μαθητών.

Το έκτο θέμα που προέκυψε από τη μελέτη ήταν οι κίνδυνοι που συνδέονται με την περιστασιακή χρήση κάνναβης. Η μελέτη διαπίστωσε ότι οι φοιτητές αντιλαμβάνονταν την εξάρτηση και τον εθισμό ως τους πρωταρχικούς κινδύνους που συνδέονται με την περιστασιακή χρήση κάνναβης και τον οικονομικό κίνδυνο ως σημαντικό κίνδυνο. Αυτό το εύρημα είναι συνεπές με προηγούμενες έρευνες που έχουν τονίσει τους κινδύνους που σχετίζονται με τη χρήση ναρκωτικών, συμπεριλαμβανομένης της εξάρτησης και του εθισμού (Effertz κ.ά. 2016). Ο οικονομικός κίνδυνος που σχετίζεται με τη χρήση

ναρκωτικών μπορεί να σχετίζεται με το κόστος απόκτησης ναρκωτικών και τον πιθανό αντίκτυπο στην ακαδημαϊκή επίδοση και στις μελλοντικές προοπτικές σταδιοδρομίας.

Το έβδομο θέμα που προέκυψε από τη μελέτη ήταν τα χαρακτηριστικά της εξάρτησης από την κάνναβη. Η μελέτη διαπίστωσε ότι οι φοιτητές εντόπισαν την αυτοαπομόνωση και την εμμονική αναζήτηση της ουσίας ως σημαντικούς παράγοντες για τον χαρακτηρισμό ενός ατόμου ως εθισμένου στην κάνναβη. Αυτό το εύρημα συνάδει με προηγούμενες έρευνες που έχουν δείξει ότι η αυτοαπομόνωση και η συνεχής αναζήτηση της ουσίας είναι κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ των εθισμένων χρηστών κάνναβης (Bartel κ.ά. 2020). Αυτό θα μπορούσε να υποδηλώνει ότι υπάρχουν κοινά σημεία στις συμπεριφορές και τις στάσεις των ατόμων που είναι εθισμένα στην κάνναβη.

Το όγδοο θέμα που προέκυψε από τη μελέτη ήταν η άκρως υποκειμενική αντίληψη για τους κινδύνους που συνδέονται με τη νομιμοποίηση της χρήσης της κάνναβης. Η παρούσα μελέτη διαπίστωσε ότι οι φοιτητές είχαν εξαιρετικά υποκειμενικές αντιλήψεις για το θέμα κάτι που ήταν σύμφωνο με τα ευρήματα των Johnson κ.ά. (2019). Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα και διερεύνηση των πιθανών κινδύνων και οφελών από τη νομιμοποίηση της κάνναβης.

Παρά τη χρησιμότητα που μπορεί να έχει η έρευνα αυτή, παρουσιάζει και κάποιους περιορισμούς που πρέπει να καταγραφούν. Καταρχάς η έρευνα αυτή περιορίστηκε σε φοιτητές που είχαν τη δυνατότητα και τη διάθεση να συμβάλουν στην έρευνα αυτή. Επιπρόσθετα, περιορισμό αποτελεί η δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας. Όμως, παρά την περιορισμένη δυνατότητα γενίκευσης που φαίνεται ότι μπορούν να έχουν τα αποτελέσματα της έρευνας, θεωρείται ότι δύναται να συμβάλει σε μελλοντικό σχεδιασμό ανάλογης έρευνας.

Επιλογικά, τα ευρήματα της παρούσας μελέτης παρέχουν πολύτιμες γνώσεις για τις αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση κάνναβης. Η χρήση μιας ποιοτικής μεθοδολογίας και προσέγγισης θεματικής ανάλυσης από τη μελέτη επέτρεψε μια ενδελεχή εξερεύνηση του θέματος και αποκάλυψε σημαντικά και διαφοροποιημένα ευρήματα που μπορεί να μην είχαν αποτυπωθεί από άλλες ερευνητικές μεθόδους. Τα ευρήματα της μελέτης μπορεί να είναι χρήσιμα για την ενημέρωση της ανάπτυξης προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης με στόχο τη μείωση της χρήσης κάνναβης μεταξύ των φοιτητών και την προώθηση πιο υγιεινών συμπεριφορών. Η μελλοντική έρευνα θα πρέπει να συνεχίσει να διερευνά την πολυπλοκότητα της χρήσης κάνναβης και τους πιθανούς

κινδύνους και τα οφέλη της, ιδίως υπό το φως των συνεχιζόμενων συζητήσεων σχετικά με τη νομιμοποίηση της κάνναβης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Διεθνής

- Ajzen, I., & Fishbein, M. (2005). *The influence of attitudes on behavior*. In D. Albarracín, B. T. Johnson, & M. P. Zanna (Eds.), *The handbook of attitudes* (pp. 173-221). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Allen, J. & Holder, M. (2014). Marijuana Use and Well-Being in University Students. *Journal of Happiness Studies*, 15, doi: 10.1007/s10902-013-9423-1
- Allen, J. D., & Holder, H. D. (2014). Marijuana use and educational outcomes. *Journal of Health Economics*, 36, 64-77.
- American Psychological Association. (2017). Ethical principles of psychologists and code of conduct. Ανακτήθηκε στις 18/2/2023 από: <https://www.apa.org/ethics/code/index>
- Arria, A. & Caldeira, K. & Bugbee, B. & Vincent, K. & O'Grady, K. (2015). The Academic Consequences of Marijuana Use During College. *Psychology of addictive behaviors : journal of the Society of Psychologists in Addictive Behaviors*, 29, doi: 10.1037/adb0000108
- Bartel, S. & Sherry, S. & Stewart, S. (2020). Self-isolation: A significant contributor to cannabis use during the COVID-19 pandemic. *Substance Abuse*, 41, 1-4. doi:10.1080/08897077.2020.1823550
- Bartel, S. J., Sherry, S. B., Stewart, S. H., Shuper, P. A., & Chi, F. (2020). Cannabis use motives and personality risk factors as predictors of dependence symptoms and substance use frequency among Canadian undergraduate cannabis users. *Addictive Behaviors*, 109, 106464.
- Beck, K. H., Caldeira, K. M., Vincent, K. B., O'Grady, K. E., Wish, E. D., & Arria, A. M. (2009). Social context of drinking and alcohol consequences among college students: A prospective study. *Addictive Behaviors*, 34(10), 898-902.
- Beck, K., Caldeira, K., Vincent, K., O'Grady, K., Wish, E., & Arria, A. (2009). The Social Context of Cannabis Use: Relationship to Cannabis Use Disorders and Depressive Symptoms among College Students. *Addictive behaviors*, 34, 764-8. 10.1016/j.addbeh.2009.05.001

- Bennett, T. & Holloway, K. (2013). Drug Misuse Among University Students in the UK: Implications for Prevention. *Substance use & misuse*, 49, doi: 10.3109/10826084.2013.846378
- Benson, M. & Abelev, S. & Connor, S. & Corte, C. & Martin, L. & Gold, L. & Suraev, A. & McGregor, I. (2020). Medicinal Cannabis for Inflammatory Bowel Disease: A Survey of Perspectives, Experiences, and Current Use in Australian Patients. *Journal of Crohn's and Colitis*, 2, doi: 10.1093/crocol/otaa015
- Bolin, R., Pate, M. & McClintock, J. (2017). The impact of alcohol and marijuana use on academic achievement among college students. *The Social Science Journal*, 54, doi: 10.1016/j.soscij.2017.08.003
- Boyaji, S. & Merkow, J. & Elman, R. & Kaye, A. & Yong, R. & Urman, R. (2020). The Role of Cannabidiol (CBD) in Chronic Pain Management: An Assessment of Current Evidence. *Current Pain and Headache Reports*, 24, doi: 10.1007/s11916-020-0835-4
- Boyaji, S. & Merkow, J. & Elman, R. & Kaye, A. & Yong, R. & Urman, R. (2020). The Role of Cannabidiol (CBD) in Chronic Pain Management: An Assessment of Current Evidence. *Current Pain and Headache Reports*, 24, doi: 10.1007/s11916-020-0835-4
- Buckner, J. & Walukevich-Dienst, K. & Lewis, E. (2018). Cannabis use motives on weekends versus weekdays: Direct and indirect relations with cannabis use and related problems. *Addictive Behaviors*, 88, doi: 10.1016/j.addbeh.2018.08.012
- Burdzovic A. J. & Sivertsen, B. & Lønning, K. & Skogen, J. (2021). Cannabis use among Norwegian university students: Gender differences, legalization support and use intentions, risk perceptions, and use disorder. *Addictive Behaviors Reports*, 13, doi: 100339. 10.1016/j.abrep.2021.100339
- Cooper, Z. & Sciences, National & Division, Board & Practice, Committee. (2017). The Health Effects of Cannabis and Cannabinoids: The Current State of Evidence and Recommendations for Research. doi: 10.17226/24625
- Crippa, J. & Zuardi, A. & Martín-Santos, R. & Bhattacharyya, S. & Atakan, Z. & McGuire, P. & Fusar-Poli, P. (2009). Cannabis and anxiety: A critical review of the evidence. *Human psychopharmacology*, 24, 515-23. doi: 10.1002/hup.1048

- Effertz, T., Pelletier, J., Ricketts, M. L., & Bello, M. S. (2016). Occasional marijuana use, financial stress, and risk of opioid use in a sample of undergraduate students. *Journal of American College Health*, 64(4), 298-305.
- Effertz, T., Verheyen, F., & Linder, R. (2016). Economic and intangible costs of cannabis consumption in Germany, 62, 31-41. doi: 10.1024/0939-5911.a000406
- Ekendahl, M. & Månsson, J. & Karlsson, P. (2019). Cannabis use under prohibitionism – the interplay between motives, contexts and subjects. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 27, 1-9. doi: 10.1080/09687637.2019.1697208
- Fergusson, D. M., Boden, J. M., & Horwood, L. J. (2006). Cannabis use and other illicit drug use: Testing the cannabis gateway hypothesis. *Addiction*, 101(4), 556-569.
- Fergusson, D., Boden, J. & Horwood, L. (2006). Cannabis use and other illicit drug use: Testing the cannabis gateway hypothesis. *Addiction* (Abingdon, England), 101, 556-69. doi: 10.1111/j.1360-0443.2005.01322.x
- Fogla R. (2020). The future of medical cannabis: regulation, capital raising, and investments, Ανακτήθηκε στις 5/11/2022 από: <https://www.healtheuropa.eu/medical-cannabis-regulation-capital-raising-and-investments/102913/>
- Font-Mayolas, S. & Gras, M. & Pedra, M. (2006). Analysis of cannabis consumption pattern in university students. *Adicciones*. 18. 337-344.
- Gieringer, D. (2022). Economics of Cannabis Legalization.
- Gold, M. (2020). Medicinal Marijuana, Stress, Anxiety, and Depression: Primum non nocere. *Missouri medicine*. 117. 406-411.
- Grucza, R. & Vuolo, M. & Krauss, M. & Plunk, A. & Agrawal, A. & Chaloupka, F. & Bierut, L. (2018). Cannabis decriminalization: A study of recent policy change in five U.S. states. *The International journal on drug policy*, 59, 67-75. doi: 10.1016/j.drugpo.2018.06.016
- Gundersen, D. (2015). The Legalization of Marijuana: Implications for Regulation and Practice. *Journal of Nursing Regulation*, 6, 34-38. doi: 10.1016/S2155-8256(15)30782-1

- Hallett, A., & Chen, S. P. (2022). Perceptions and Attitudes of University and College Students Towards Cannabis Use. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-20, doi: 10.1007/s11469-022-00777-2
- Hallett, J. S., & Chen, P. (2022). The sociology of marijuana: A review of the literature. *Sociology Compass*, 16(2), e12927.
- Hammersley, R. & Jenkins, R. & Reid, M. (2009). Cannabis use and Social Identity. *Addiction Research & Theory*, 9, 133-150. doi: 10.3109/16066350109141745
- Haroutounian, S. & Ratz, Y. & Ginosar, Y. & Furmanov, K. & Saifi, F. & Meidan, R. & Davidson, E. (2016). The Effect of Medicinal Cannabis on Pain and Quality of Life Outcomes in Chronic Pain: A Prospective Open-label Study. *The Clinical journal of pain*, 32, doi: 10.1097/AJP.0000000000000364
- Hernández S., O. & Gras, M. & Gacto, M. & Brugarola, A. & Font-Mayolas, S. (2021). Family Climate and Intention to Use Cannabis as Predictors of Cannabis Use and Cannabis-Related Problems among Young University Students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18, 9308. doi: 10.3390/ijerph18179308
- Holder, Mark. (2014). Marijuana Use and Well-Being in University Students. *Journal of Happiness Studies*, 15, doi: 10.1007/s10902-013-9423-1
- Hyman, S. & Sinha, R. (2008). Stress-Related Factors in Cannabis Use and Misuse: Implications for Prevention and Treatment. *Journal of substance abuse treatment*, 36, 400-13. doi: 10.1016/j.jsat.2008.08.005
- Hynes, M., Demarco, M., Araneda, J. C., & Cumsille, F. (2015). Prevalence of marijuana use among university students in Bolivia, Colombia, Ecuador, and Peru. *International journal of environmental research and public health*, 12 (5), 5233- 5240. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4454964/>
- Javadi, M. & Zarea, K. (2016). Understanding Thematic Analysis and its Pitfall. *Journal of Client Care*, 1, doi: 10.15412/J.JCC.02010107
- Johnson, R. M., Hoffmann, M. S., Kaufman, J. S., Kim, J. H., & Parent, J. (2019). Marijuana use and educational attainment: Evidence from multiple stages of schooling. *Health Economics*, 28(11), 1315-1329.

- Khanal, S. & Khanal, S. & Christian, S. (2021). Cannabis Legalization and Potential Impacts on Nepali Economy and Public Health. *Global Journal of Agricultural and Allied Sciences*, 3, doi: 10.35251/gjaas.2021.004
- Lafaye, G. & Karila, L. & Blecha, L. & Amine, B. (2017). Cannabis, cannabinoids, and health. *Dialogues in Clinical Neuroscience*. 19. 309-316.
- Legleye, S. & François, B. & Khlát, M. & Peretti-Watel, P. & Chau, N. (2012). The Influence of Socioeconomic Status on Cannabis Use Among French Adolescents. *The Journal of adolescent health : official publication of the Society for Adolescent Medicine*, 50, 395-402. doi: 10.1016/j.jadohealth.2011.08.004
- Leyton M. (2019). Cannabis legalization: Did we make a mistake? Update 2019. *Journal of psychiatry & neuroscience: JPN*, 44(5), 291–293. <https://doi.org/10.1503/jpn.190136>
- Liu, W. (2016). *Aggressive Behavior and Cannabis Use*.
- Lum, H. & Arora, K. & Croker, J. & Qualls, S. & Schuchman, M. & Bobitt, J. & Milavetz, G. & Kaskie, B. (2019). Patterns of Marijuana Use and Health Impact: A Survey Among Older Coloradans. *Gerontology and Geriatric Medicine*, 5, 233372141984370. doi: 10.1177/2333721419843707
- Maier, S. & Mannes, S. & Koppenhofer, E. (2017). The Implications of Marijuana Decriminalization and Legalization on Crime in the United States. *Contemporary Drug Problems*, 44, doi: 10.1177/0091450917708790
- Marks, D. (2004). Cannabis and human social behaviour. *Human Psychopharmacology: Clinical and Experimental*, 4, 283 - 290. doi: 10.1002/hup.470040408
- Mashuri, S. M., Alhabsyi, F., Syam, H., & Ruslin, R. (2022). Semi-structured Interview: A Methodological Reflection on the Development of a Qualitative Research Instrument in Educational Studies.
- Meda, S. A., Gueorguieva, R. V., Pittman, B., Rosen, R. R., Aslanzadeh, F., Tennen, H., & Pearlson, G. D. (2017). Longitudinal influence of alcohol and marijuana use on academic performance in college students. *PLoS ONE*, 12(3), e0172213.
- Meda, S., Gueorguieva, R., Pittman, B., Rosen, R., Aslanzadeh, F., Tennen, H., Leen, S., Hawkins, K., Raskin, S., Wood, R., Austad, C., Dager, A., Fallahi, C., & Pearlson, G.

- (2017). Longitudinal influence of alcohol and marijuana use on academic performance in college students. *PLOS ONE*, 12, e0172213. doi: 10.1371/journal.pone.0172213
- Memedovich, K. & Dowsett, L. & Spackman, E. & Noseworthy, T. & Clement, F. (2018). The adverse health effects and harms related to marijuana use: an overview review. *CMAJ Open*, 6, E339-E346. doi: 10.9778/cmajo.20180023
- Miller, N. & Ipeku, R. & Oberbarnscheidt, T. (2020). *A Review of Cases of Marijuana and Violence*. doi: 10.37247/PAPSY.1.2020.15B
- Moltke, J. & Hindocha, C. (2021). Reasons for cannabidiol use: a cross-sectional study of CBD users, focusing on self-perceived stress, anxiety, and sleep problems. *Journal of cannabis research*, 3, 5. doi: 10.1186/s42238-021-00061-5
- Nahapetyan, L., Ehrenreich, H., & Orpinas, P. (2013). *Marijuana use and academic performance: A longitudinal study*.
- Nahapetyan, L., Orpinas, P., Song, X., & Holland, K. (2013). Perceived access to alcohol and marijuana and the prevalence of substance use among high school seniors. *Journal of School Health*, 83(6), 379-386.
- Newhart, M. & Dolphin, W. (2018). *The Social Construction of Cannabis Use*. doi: 10.4324/9780429450464-2
- O'Callaghan, F. & Joyce, J. (2007). Cannabis: What Makes University Students More or Less Likely to Use It?. *Journal of Applied Biobehavioral Research*, 11, 105 - 113. doi: 10.1111/j.1751-9861.2006.tb00022.x
- O'Keefe, J., Buytaert, W., Mijic, A., Brozovic, N. & Sinha, R. (2015). The use of semi-structured interviews for the characterisation of farmer irrigation practices. *Hydrology and Earth System Sciences Discussions*, 12, doi: 10.5194/hessd-12-8221-2015
- Pacula, R. & Kilmer, B. (2003). *Marijuana and Crime: Is There a Connection Beyond Prohibition?*
- Patrick, M. & Bray, B. & Berglund, P. (2016). Reasons for Marijuana Use Among Young Adults and Long-Term Associations With Marijuana Use and Problems. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 77, 881-888. doi: 10.15288/jsad.2016.77.881

- Pedersen, W. & Skardhamar, T. (2009). Cannabis and Crime: Findings From a Longitudinal Study. *Addiction* (Abingdon, England), *105*, 109-18. doi: 10.1111/j.1360-0443.2009.02719.x
- Philpot, L. & Ebbert, J. & Hurt, R. (2019). A survey of the attitudes, beliefs and knowledge about medical cannabis among primary care providers. *BMC Family Practice*, *20*, doi: 10.1186/s12875-019-0906-y
- Prohibition Partners. (2020). European Cannabis Report, Ανακτήθηκε στις 5/11/2022 από: <https://bit.ly/3xTliWW>
- Rafique, M. N., Hilal, A., Sadeghieh Ahari, S., & Rahman, N. U. (2022). The impact of cannabis consumption on academic achievement: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Psychoactive Drugs*, *54*(1), 1-9.
- Rafique, S., Khan, M. & Bilal, H. (2022). *A Critical Analysis of Pop Culture and Media*. VII. 173-184. 10.31703/grr.2022(VII-I).17.
- Ramlagan, S., Peltzer, K., & Matseke, G. (2010). Epidemiology of drug abuse treatment. *South African journal of psychiatry*, *16*, (2). <https://doi.org/10.4102/sajpsychiatry.v16i2.172>
- Samuel, P. (2016). History of medical cannabis. *Journal of Pain Management*, *9*(4), 387.
- Schoeler, T. & Theobald, D. & Pingault, J. & Farrington, D. & Jennings, W. & Piquero, A. & Coid, J. & Bhattacharyya, S. (2016). Continuity of cannabis use and violent offending over the life course. *Psychological Medicine*, *1*, 1-15. doi: 10.1017/S0033291715003001
- Tikun Europe. (2022). Report statement, Ανακτήθηκε στις 5/11/2022 από: <https://tikuneurope.com/en/news/>
- Tournier, M. & Sorbara, F. & Gindre, C. & Swendsen, J. & Verdoux, H. (2003). Cannabis use and anxiety in daily life: A naturalistic investigation in a non-clinical population. *Psychiatry research*, *118*, 1-8. doi: 10.1016/S0165-1781(03)00052-0
- Tshitangano, T. G., & Tosin, O. H. (2016). Substance use amongst secondary school students in a rural setting in South Africa: Prevalence and possible contributing factors. *African journal of primary health care & family medicine*, *8*(2), 1-6.

- UNODC. (2022). UN World Drug Report, Ανακτήθηκε στις 5/11/2022 από: <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/world-drug-report-2022.html>
- White, H., Kilmer, J., Fossos-Wong, N., Hayes, K., Sokolovsky, A. & Jackson, K. (2019). Simultaneous Alcohol and Marijuana Use Among College Students: Patterns, Correlates, Norms, and Consequences. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 43, doi: 10.1111/acer.14072
- Wilkinson, S. T., Radhakrishnan, R., & D'Souza, D. C. (2016). A systematic review of the evidence for medical marijuana in psychiatric indications. *Journal of Clinical Psychiatry*, 77(8), 1050-1064.
- Wilkinson, S., Yarnell, S., Radhakrishnan, R., Ball, S. & D'Souza, D. (2016). Marijuana Legalization: Impact on Physicians and Public Health. *Annual Review of Medicine*, 67, doi: 10.1146/annurev-med-050214-013454
- Wodak, A. & Reinerman, C. & Cohen, P. & Drummond, C. (2002). Cannabis control: costs outweigh the benefits. *BMJ (Clinical research ed.)*. 324. 105-6.
- Xue, S., Husain, J., Zhao, H. & Ravindran, A. (2020). Cannabis Use and Prospective Long-Term Association with Anxiety: A Systematic Review and Meta-Analysis of Longitudinal Studies: Usage du cannabis et association prospective à long terme avec l'anxiété: une revue systématique et une méta-analyse d'études longitudinales. *Canadian journal of psychiatry. Revue canadienne de psychiatrie*, 66, doi: 706743720952251. 10.1177/0706743720952251

Ελληνόγλωσση

- Γκίτση Α. (2020). Στην Κόρινθο το πρώτο εργοστάσιο φαρμακευτικής κάνναβης, Ανακτήθηκε στις 5/11/2022 από: <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3495820/stin-korintho-to-proto-ergostasio-farmakeutikis-kannabis#0>
- Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα : Κριτική.
- Κυριαζή, Ν. (1999). *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

- Creswell, J. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας* (μτφ. Ν. Κουβαράκου). Αθήνα : Έλλην. eof.gr.
- (2020). Ανακοινώσεις, Ανακτήθηκε στις 5/11/2022 από: <https://bit.ly/3DTTZiP>
- Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου. Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές* (μτφ. Β. Νταλάκου & Κ. Βασιλικού). Αθήνα : Gutenberg

Νόμοι, Αποφάσεις Φορέων και Αποφάσεις Κεντρικής Διακυβέρνησης

- Νόμος 4139/2013, ΦΕΚ Α' 74/20.03.2013 (2013), Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις, *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*
- Νόμος 4523/2018, ΦΕΚ Α' 41/07.03.2018 (2018), Διατάξεις για την παραγωγή τελικών προϊόντων Φαρμακευτικής Κάνναβης και άλλες διατάξεις, *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*
- Νόμος 4801/2021, ΦΕΚ Α' 83/24-5-2021 (2021), Παραγωγή, εξαγωγή και διάθεση τελικών προϊόντων φαρμακευτικής κάνναβης του είδους Cannabis Sativa L περιεκτικότητας σε τετραϋδροκανναβινόλη (THC) άνω του 0,2% και άλλες διατάξεις, *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. (2019). Δελτίο Τύπου, Ανακτήθηκε στις 5/11/2022 από: <http://www.minagric.gr/index.php/el/the-ministry-2/grafeiotypou/deltiatypou/8319-dt130519>
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. (2022). Δελτίο Τύπου, Ανακτήθηκε στις 5/11/2022 από: <http://www.minagric.gr/index.php/el/the-ministry-2/grafeiotypou/deltiatypou/8387-dt137194>
- Κοινή Υπουργική Απόφαση Δ3(γ)52588 ΦΕΚ Β' 2840/16.07.2018. (2018). Όροι και προϋποθέσεις για την παραγωγή και την κυκλοφορία τελικών προϊόντων φαρμακευτικής κάνναβης, *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*
- ΕΟΦ. (2018). Απόφαση 94371/18.09.2018, Ανακτήθηκε στις 5/11/2022 από: <https://bit.ly/3fmmE6d>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: «ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ»

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Τίτλος ερευνητικής πρότασης: *«Οι αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με την κάνναβη: μια ποιοτική προσέγγιση»*

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ:

ΖΕΚΘΙ ΠΑΟΛΙΝΑ
ΖΕΡΒΑΚΗ ΕΛΕΝΗ
ΡΟΥΣΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ-ΡΑΦΑΗΛ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΣΜΥΡΝΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

1^{ος} Άξονας: Χρήση κάνναβης από φοιτητές και προσβασιμότητα.

1. Ποια είναι η άποψη σας γύρω από τη χρήση κάνναβης των φοιτητών σήμερα συγκριτικά με τους υπόλοιπους νέους; Τι ισχύει κατά τη γνώμη σας και πού το αποδίδετε;
2. Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με την προσβασιμότητα των φοιτητών σήμερα στην αγορά κάνναβης; Τι ισχύει κατά τη γνώμη σας και πού το αποδίδετε;

2^{ος} Άξονας: Χρήση κάνναβης στο κοινωνικό περιβάλλον των φοιτητών.

1. Κατά πόσο η χρήση κάνναβης θεωρείτε ότι αποτελεί μέσο ένταξης σε παρέες σήμερα; Ποια είναι η άποψή σας γι' αυτό;
2. Πόσο συχνά εσείς συναντάτε τη χρήση κάνναβης στο κοινωνικό σας περιβάλλον; Πώς αισθάνεστε γι' αυτό και πώς αντιδράτε;

3^{ος} Άξονας: Σχέση κάνναβης με νόμιμες και παράνομες ουσίες.

1. Πώς μπορεί κατά τη γνώμη σας να συνδέεται η χρήση κάνναβης με τη χρήση νόμιμων ουσιών, όπως απλού/κανονικού τσιγάρου και αλκοόλ;
2. Πώς μπορεί κατά τη γνώμη σας να συνδέεται η χρήση κάνναβης με τη χρήση άλλων παράνομων ουσιών, όπως κοκαΐνης, ηρωίνης κ.α.;

4^{ος} Άξονας: Περιστασιακή – Συστηματική χρήση κάνναβης.

1. Πώς θα προσδιορίζατε την περιστασιακή χρήση κάνναβης;
2. Πώς θα προσδιορίζατε τη συστηματική χρήση κάνναβης;

5^{ος} Άξονας: Περιστασιακή Χρήση: Αίτια και κίνδυνοι.

1. Ποια είναι η άποψη σας για τα άτομα που κάνουν περιστασιακή χρήση κάνναβης;
2. Ποιες ανάγκες θεωρείτε ότι μπορεί να καλύπτουν μέσα από τη χρήση αυτή;
3. Τι κινδύνους κατά τη γνώμη σας μπορεί να έχει η χρήση αυτή;

6^{ος} Άξονας: Συστηματική Χρήση: Αίτια και κίνδυνοι.

1. Ποια είναι η άποψη σας για τα άτομα που κάνουν συστηματική χρήση κάνναβης;
2. Ποιες ανάγκες θεωρείτε ότι μπορεί να καλύπτουν μέσα από τη χρήση αυτή;
3. Τι κινδύνους κατά τη γνώμη σας μπορεί να έχει η χρήση αυτή;

7^{ος} Άξονας: Προσδιορισμός εξάρτησης, στάδια, αιτιολογία, συνέπειες.

1. Πότε κατά τη γνώμη σας κάποιος είναι εξαρτημένος από την κάνναβη; Όταν εκδηλώνει ποια χαρακτηριστικά;
2. Ποια στάδια κατά τη γνώμη σας περνάει κάποιος μέχρι να καταλήξει να είναι εξαρτημένος από την κάνναβη;
3. Ποιες είναι οι αιτίες που κατά τη γνώμη σας οδηγούν κάποιον στο να εξαρτηθεί από την κάνναβη;
4. Τι συνέπειες μπορεί να έχει αυτό για τη ζωή του κατά τη γνώμη σας;

8^{ος} Άξονας: Νομιμοποίηση κάνναβης.

1. Ποια είναι η άποψή σας για τη νομιμοποίηση της χρήσης κάνναβης; Τι κινδύνους έχει αυτό κατά τη γνώμη σας;
2. Πώς η νομιμοποίηση της χρήσης κάνναβης μπορεί να επηρεάσει τη χρήση τόσο της κάνναβης, όσο και τη χρήση άλλων παράνομων ουσιών;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: «ΈΝΤΥΠΟ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ»**Έντυπο Συγκατάθεσης Συμμετέχοντα**

Τίτλος Έρευνας: **«Οι αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με την κάνναβη : Μια ποιοτική προσέγγιση».**

Ερευνητές: Ζέκθι Παολίνα, Ζερβάκη Ελένη, Ρούσος Ιωάννης Ραφαήλ

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Καλείστε να συμμετάσχετε σε μία επιστημονική έρευνα του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ. Ο τίτλος της έρευνας είναι **«Οι αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με την κάνναβη : Μια ποιοτική προσέγγιση».**

Σκοπός της εν λόγω επιστημονικής έρευνας είναι η συγκέντρωση στοιχείων στο πλαίσιο εκπόνησης διπλωματικής εργασίας φοιτητών.

Προτού συμφωνήσετε με τη συμμετοχή σας στην έρευνα, βεβαιωθείτε ότι:

Έχετε ενημερωθεί σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που σας αφορούν στο πλαίσιο της εν λόγω έρευνας και ό,τι απορίες είχατε σχετικά με αυτήν απαντήθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό.

Έχετε λάβει γνώση σχετικά με τη διάρκεια της έρευνας και τις διαδικασίες της, όπως ποια δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που σας αφορούν πρόκειται να επεξεργαστούν στο πλαίσιο της έρευνας, σε ποιους πρόκειται να διαβιβαστούν τα δεδομένα σας, πόσο καιρό θα τηρηθούν από τον ερευνητή και πώς εξασφαλίζεται η ασφαλή τήρησή τους.

Έχετε ενημερωθεί σχετικά με τα δικαιώματά σας, όπως αυτά απορρέουν από το Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων.

Γνωρίζετε ότι η συμμετοχή σας στην εν λόγω επιστημονική έρευνα είναι εθελοντική.

Δίνετε την άδειά σας να μαγνητοφωνηθεί η συνέντευξη και τα αποτελέσματα από την έρευνα να χρησιμοποιηθούν στην τελική αναφορά της διπλωματικής εργασίας, να διατεθούν στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου Κρήτης, να παρουσιαστούν και να δημοσιευτούν, με τον όρο ότι η ταυτότητά σας θα κρατηθεί μυστική.

Μπορείτε να αποχωρήσετε από την έρευνα ανά πάσα στιγμή, χωρίς καμία συνέπεια ή κύρωση, ανακαλώντας τη συγκατάθεσή σας.

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ο ερευνητής και το Πανεπιστήμιο δεσμεύεται να τηρεί πλήρη εμπιστευτικότητα για όλες τις πληροφορίες που θα αποκτηθούν στο πλαίσιο της συγκεκριμένης έρευνας και οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν στην ταυτοποίησή σας. Πιο συγκεκριμένα, δεδομένα που σας αφορούν θα δημοσιευτούν μόνο εφόσον υπάρχει η ρητή συγκατάθεσή σας ή είναι πλήρως ανωνυμοποιημένα. Επιπλέον, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της έρευνας υπόκειται σε κατάλληλες εγγυήσεις.

Για τυχόν απορίες σε θέματα αναφορικά με την επιστημονική έρευνα, μπορείτε να επικοινωνήσετε με τους υπεύθυνους ερευνητές.

Θα σας δοθεί αντίγραφο της παρούσας δήλωσης συγκατάθεσης, όταν η τελευταία έχει υπογραφεί.

Έχω διαβάσει τις ανωτέρω αναφερόμενες πληροφορίες και συμφωνώ να συμμετέχω στη συγκεκριμένη επιστημονική έρευνα.

Ημερομηνία:

Ονοματεπώνυμο:

Υπογραφή:

Τηλέφωνο:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: «ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ»

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.

«Οι αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρήση της κάνναβης: Μια ποιοτική προσέγγιση»